

AUREL VIȘOVAN
cu concursul lui
GHEORGHE ANDREICA

DUMNEZEUL MEU,
DUMNEZEUL MEU,
PENTRU CE M-AI PĂRĂȘIT ?

(Reeducarea de la închisoarea Pitești)
EDIȚIA A II-a

*Mulțumim camaradului nostru
Aurel Vlad din New York pentru ajutorul dat în
publicarea prezentei lucrări.*

Aurel Vișovan

Gheorghe Andreica

*Acolo unde teroarea a transformat clipa în
veșnicie.*

În toamna anului 1948 am fost adus de la securitate la închisoarea din Sighetul Marmației și introdus în celula 72 de la etajul doi. Privind de jur împrejur am observat doar două vase specifice unei celule de pușcărie. Nimic altceva. Atunci mi-am zis : *Iată-mă la un început de drum pentru care mă pregătisem . . .*

Doamne ajută-mă !

Era straniu acel spațiu atât de gol. Nici vorbă de pat, de scaun sau altceva. Doar o presupusă fereastră făcută cioburi (probabil din cauza vântului). Astfel că gratiile apărau mai mult de frig și ploaie decât geamul care nu-și merita numele.

Iată-mă față în față cu mine însumi. Lipseau anchetatorii de care scăpasem -cel puțin pentru un timp.

Trebuia să-mi fie frig, foame, dar nu simțeam nimic din toate acestea.

Gândurile mele erau la prietenii mai tineri de prin celulele vecine. Mereu mă întrebam : *De ce călăii securiști m-au chinuit atât, când ei dețineau -de nu știu unde- o listă cu nume și date exacte ?!*

N-am reușit nici până astăzi să înțeleg (deși am căutat mereu) cum de a fost cu puțință ca într-o mișcare cu caracter subversiv să se lucreze cu date scrise, care să circule nu numai în țară, dar și peste hotare !

Rămas singur în mijlocul celulei m-am întrebat :
Oare voi fii în stare să rezist așa după cum aveam atâtea pilde ale înaintașilor ?

Am rostit -mai întâi- o rugăciune Celui de Sus pentru a mă încuraja. Apoi încet am început să fredonez “**Sfântă tinerețe legionară ! . . .**”

Sim]eam că-mi cresc puterile . . .

La un moment dat ajung la versul “*Nu-i temniță să ne-nspăimânte . . .*” Înviorat mi-am zis :

Acesta trebuie să-mi fie îndemnul. Drept pentru care, cu un ciob din geamul presupusei ferestre, am zgâriat în vopseaua de deasupra ușii versul “*Nu-i temniță să ne-nspăimânte . . .*”

Mi-am zis că cei dinaintea noastră care au trecut prin prigoană au reușit să ajungă la această înaltă atitudine.

Trecând prin “**pădurea cu fiarele sălbatice**” mi-a răsunat în minte acest cântec legionar, până când am ajuns la îngrozitoarea închisoare Pitești.

Iată-mă ajuns în “**mlaștina deznădejdi**”, când puterile fizice și psihice mă părăsiseră demult. Când îmi întindeam în disperare brațele spre cer strigând :

“*O, Doamne, unde ești ?*”

“*De ce n-aprinzi minuni cerești ?*”

“*O, Doamne, unde ești ?*”

. . .Mai târziu nu reușeam nici măcar să mă rog în gând, întrucât urlam : “*M-am rugat ! M-am rugat !*” . . .

La urletele mele mi se administrau alte bătăi și alte torturi din partea comitetului de tortură.

Aceste versuri, “*Nu-i temniță să ne-nspăimânte*” , mi se înfățișau de acum ca un mare semn de reflexie.

Desigur, versurile au fost concepute într-un demers -oarecum- normal al anormalului. Pe timpuri torturile aveau limitele lor, iar moartea și atunci -și poate mai mult acum- era o izbăvire.

Sunt sigur că absolut toți cei trecuți pe la Pitești și supuși acelor satanice metode doreau să moară. Ori la Pitești -cu puține excepții- nu se putea muri. Nu te lăsau să scapi prin moarte.

Ne-a umilit Dumnezeu, pedepsindu-ne astfel pentru mândria noastră.

Desigur, mândria-i păcat de moarte. Dar oare dorința, convingerea că vei putea înfrunta orice prigoană (prigoana fiind încadrată în limitele unor experiențe) poate fi considerată mândrie ?

. . . și totuși, în față având acele crude realități, trebuie să recunosc că prea am fost mândru și pentru aceasta am fost confruntat cu imposibilul.

Îl căutam disperat pe Dumnezeu. Îi invocam prezența pentru a găsi puteri . . . Zadarnic, El nu se făcea simțit, ci dimpotrivă . . .

Privind retrospectiv descopăr că Dumnezeu nu m-a părăsit niciodată. Altminteri, cum aș putea să-mi explic că, părăsit de orice putere fizică și psihică, când orice gând îl dădeam în vileag fără a-l putea reține -într-un mod patologic . . . Totuși, în cei doi ani de Pitești -zdrobit fiind-n-am ajuns în tabăra torționarilor.

Am o înțelegere deosebită față de cei care au crezut (ca și mine) că *Nu-i temniță să ne-nspăimânte* . . .

. . . dar după torturi supraomenești n-au mai rezistat și s-au trezit la un moment dat (sigur fără voia lor) în cealaltă tabără.

Atunci când mă călcau în picioare, mă loveau, mă înjurau vechii și bunii mei camarazi, simțeam tragedia imensă pe care ei o trăiau.

Sunt atâtea lucruri care omenește nu pot fi explicate.

. . .

*

Marea virtute a umilinței -care într-adevăr face pe oameni să fie mari- nu m-a caracterizat.

E ceea ce (poate) a lipsit din educația mea și a noastră în general.

Poate, acesta este motivul pentru care Cerul a revărsat acea urgie asupra noastră la Pitești, adevărându-se și pentru noi cuvintele Sfintei Scripturi că *“cel ce se înalță se va smeri”*.

*

Evenimentele pot fi măsurate prin dimensiunea oamenilor care s-au confruntat cu ele.

Bărbați de talia lui Costache Oprișan, Pop Cornel, Gioga Parizianu și atâția alții . . . Ca brazii de înalți, au rezistat atâtor furtuni rămânând neclintiți . . . Sunt acum frânți la Pitești !

Urgia capătă forme demoniace.

Acolo istoria s-a oprit din mers pentru moment, făcând loc apocalipsei.

Cum a fost cu puțință că Cerul nu S-a făcut auzit ? Doar lupta noastră a fost dusă în numele Lui .

Păcatul mândriei se cerea pedepsit și reevaluat, făcând loc umilinței și prin umilință -pe urmă- prezenței lui Dumnezeu.

Au trecut ani și zeci de ani de zile de la acele evenimente. S-au succedat atâtea transformări sociale care -de-acum- permiteau deblocarea memoriei (atât cât mai rămăsese din ea) . . . Totuși gândurile mele refuzau să se întoarcă spre dezastrul pe care-l trăisem.

Și totuși **minunea** s-a înfăptuit :

Cu o insistență proverbială și cu un tact deosebit, bunul și mai tânărul meu camarad Gheorghe Andreica a reușit să mă ajute să deschid atât de ruginita poartă a trecutului . . .

Aurel Vișovan.

PITEȘTI.

Opriți-vă din hohote, nebuni !!!
În râsul vostru negru
Fierb clocote de sânge
Din rânjetul satanicei furtuni.

Pe cine-ați răstignit din nou, nebuni ?!

Ce cântec sfânt în scrâșnet greu se frânge . . .

O! . . . Dans în ritm macabru
Apocaliptic ropot
de prohodiri ciudate

Cer negru
negru clopot
Ce-ntunecat se bate

și

bate . . . bate . . . bate . . .

Morți vii,
Stafii, și câte-un înger mat
Ce a-nghețat
Plecat în veșniciei

Morți vii
Stafii și urlete surpate de nebuni

. . .

O, Doamne, unde ești ?!
De ce n-aprinzi minuni,
minuni cerești ?
Pe unde ești, o, Doamne, unde ești ?!

. . .

. . .

Din nepătruns
nici un răspuns

. . .

Pitești, Pitești, Pitești.

Aurel Vișovan.

Camera 4 spital

...
Un **monstru** îmi urca greoi din piept spre gât. Mă sufoca într-un huruit îngrozitor cu urlete, cu gemete. Nu înțelegeam ce se întâmplă, unde sunt ?

Simt o mână pe frunte și aud un glas stins :

-Aurel, mai trăiești ?

Am recunoscut cu greu vocea lui Silviu Murgu și iar n-am mai simțit nimic.

Cu un efort de negrăit încerc să-mi deschid ochii. În semiîntunericul de sub prici am realizat unde sunt . . .

Numai gemete și sânge.

Îmi străfulgera un gând : *E ziua de Crăciun. Oare s-a prăvălit Cerul peste noi ?*

...
-Nu mișcați, bandiților ! Gura ! Aici e mormântul vostru. !

Vocea asta am mai auzit-o cu câteva momente mai înainte. Era vocea lui Țurcanu.

Dar ce se întâmplase ? . . . Și de ce ?

Încet, printre găfâiturile monstrului ce-mi apăsa pieptul, cu senzația că dintr-un moment într-altul cad într-o prăpastie, mi se leagă gândurile :

Sunt în camera 4 Spital de la închisoarea Pitești. E ziua de Crăciun. Am simțit o lovitură în cap și alta peste ochi și am fost doborât împreună cu alții. Mâna lui Silviu Murgu stăruia pe fața mea. I-am auzit glasul stins de tot :

-M-am speriat că te-au omorât.

...
-Gura, bandiților ! Aici e mormântul vostru !

*

E ziua de Crăciun 1949.

În imensa cameră 4 Spital din închisoarea Pitești depănam amintiri de Crăciun împreună cu câțiva camarazi, cu gândul la cei de acasă în a căror închipuire eram prezenți. Când la un semnal tună vocea lui Țurcanu :

- *La treabă, mă !*

. . . Un zgomot infernal . . . Și parcă s-a prăvălit închisoarea pe noi. Am căzut și nu mai știu nimic.

. . .

Sosirea la închisoarea Pitești

(retrospectivă)

Am ajuns la închisoarea Pitești în toamna anului 1949, venind de la Jilava, unde m-am despărțit de bunii mei camarazi -elevii din **Frăția de Cruce** - din Sighetul Marmației, care plecau în altă direcție.

Nu știam nici unii cu certitudine, care, unde plecăm, dar entuziasmul de a putea birui închisorile cu crezul nostru tineresc, cu credința biruinței în suflet, ne făcea să fim tari, încrezători.

Zvonurile care circulau în închisoarea Jilava erau că elevilor le era destinată închisoarea Târgșor, iar studentilor, închisoarea Pitești.

Ce bucurie să te știi în mijlocul celor de vârsta ta, între tinerii luptători animați de același crez al biruinței binelui asupra răului !

*

La Pitești am fost introduși într-o cameră imensă, macabru de mare, în care încăpeau până la 100 de oameni

-bineînțeles, la mare înghesuială, așa cum s-a dovedit- . Trei sferturi din această cameră era deja plină.

Aflu de îndată că majoritatea deținuților provenea din Moldova și că din primele momente o mare parte din studenții moldoveni se grupaseră într-un **cerc de reeducare**.

Ce deziluzie !

Tot dintre moldoveni -o parte din ei- ne-au atras atenția, punându-ne în gardă, să nu avem încredere în ceilalți care vin de la Suceava. Aceștia erau încă sub oblăduirea lui Bogdanovici (un student mai în vârstă) care inițiasse acest proces de terfelire în speranța punerii în libertate.

Eram -însă- și noi, ceilalți, care împărtășisem aceleași gânduri de mai bine și care ne-am spus că vom merge neînfricat pe drumul nostru înainte împotriva tuturor tendințelor de compromitere.

Regimul închisorii.

Regimul închisorii era foarte aspru, începând cu dormitul pe prici unde, datorită numărului mare de oameni, nu ne puteam odihni. Nu aveam loc să stăm pe spate. Eram înghesuți ca sardelele în cutie . . . Ca să te întorci pe cealaltă parte trebuia să-i antrenezi și pe ceilalți, ceea ce nu era un lucru ușor.

Mâncarea era sub orice nivel de existență și consta -în special- din zeamă de varză murată cu o bucățică de mămăligă sau pâine ce totaliza -după calculul unora din noi- în jur de 800-1000 de calorii.

În scurt timp am început să ne clătinăm pe picioare, ceea ce -însă- nu ne-a descurajat.

Greu era -însă- cu nevoile fiziologice.

În acea cameră imensă erau vreo 4-5 tinete și care -în special- datorită faptului că varza era atât de diuretică, acestea erau cu totul neîncăpătoare.

Simțai că pleznești sub presiunea urinei și a jenei că nu puteai să o elimini. Unii au ajuns la așa exasperare încât să urineze în șepcile pe care le aveau și să arunce conținutul pe fereastră. Alții, în stridența neputinței de a rezista, urinau în gamelele din care mâncau.

La WC eram scoși o dată pe zi în ture de câte 10-15 inși pentru 2 locuri. Nu dura -poate- nici un minut, că erai scos afară cu bâta de către gardian.

Mulți nu reușeam să evacuăm și rămâneam așa sub presiunea organică de pe o zi pe alta.

Cred că era prima metodă de tortură pe care și-au imaginat-o farsorii oculte iudeo-comuniste. Acum o aplicau pentru slăbirea sistemului nervos.

Nici foamea, nici bățiile de la securitate n-au reușit să ne chinuie mai îngrozitor.

*

Faptul că o dată pe săptămână trebuia să te bărbierești cu un brici pe care îl aducea gardianul și care -după cum spunea el- își tăia unghiile de la picioare, era cea de a doua tortură, nu aveai săpun de bărbierit, nici apă suficientă, nici dezinfectant după bărbierit . . . În timpul bărbieritului se produceau răni îngrozitoare, ceea ce ne aducea la disparare.

În atmosfera aceasta atât de apăsătoare, în tabăra reeducaților se lansase ideea că toate aceste necazuri se datorează nouă, celor care rămâneam pe poziția idealului pentru care am pornit la luptă. Astfel, un murmur din ce în ce mai puternic se ridica împotriva noastră.

. . .

Un uruit de tancuri

Starea noastră de spirit căutam să o întreținem prin trăire interioară și în grup, cât mai erau și acele zvonuri pe care le auzisem înainte de arestare, cum că americanii nu vor întârzia a mai lăsa această țară pe mâna comuniștilor.

Într-o noapte, un uruit puternic de tancuri s-a auzit trecând prin orașul Pitești. După părerea noastră era o coloană destul de lungă.

Printre noi se afla un ofițer de tancuri, invalid de război. În situația lui, urma cursurile unui institut politehnic. Pentru aceasta -arestat fiind- a ajuns cu noi studenții la Pitești. Numele lui era Cucu.

El (acest Cucu) a comentat pe larg trecerea coloanei de tancuri, sugerând că se îndreaptă spre granița cu sârbii, pe unde -probabil- urmau să intre forțele americane.

Acest episod va avea un ecou mai târziu, în timpul torturilor denumite **demascări**, precum și la mina Baia-Sprie unde -culmea- ne-a fost dat să ne întâlnim chiar cu comandantul detașamentului de tancuri, colonelul Stoianovici, arestat și el .

...

Oameni noi intră în cameră

Într-o bună zi sunt introduși în cameră câțiva noi deținuți. Nu-mi amintesc la toți numele și nici anume numărul lor exact.

Mi-l amintesc pe Cori Gherman -notar de prin părțile Adealului- și care s-a atașat de mine foarte prietenos, punându-mi o serie întreagă de întrebări cu privire la activitatea ce am desfășurat-o afară, înainte de arestare . . .

Părea foarte simpatic. Nu puteam bănuî ce se ascunde sub acel atașament.

Tot atunci veni și Nuti Pătrășcanu. Era un tip înalt, bine legat, care s-a prezentat ca nepot al lui Lucrețiu Pătrășcanu -ministru Justiției- binecunoscutul comunist. Se zvonise că era și el arestat și încarcerat în acea închisoare, la etajul II, la secția **invizibili**.

Nuti Pătrășcanu se atașase de grupul nostru perorând întruna împotriva comuniștilor.

Mă gândeam în sinea mea că sosesc **întăriri**, întrucât în grupa din cealaltă parte a camerei -adică a **reeducăților** se observa o forfotă deosebită.

Era acolo un tip înalt pe care îl chema (Șura) Bogdanovici și care se zicea că era promotorul acestei acțiuni. Dar el nu se vedea a fi mai mobil printre reeducați , ci unul mai mic de statură, smead, ce îmi arunca priviri perfide. Avea o figură destul de dizgrațioasă. Numele lui : Sobolevski.

Mai erau și alții la fel de dizgrațioși : Pușcașu, Livinski, Bordeianu Virgil, etc . . .

Interesant este că pe acești indivizi dizgrațioși mi-i amintesc -parcă- mai mult decât pe bunii mei prieteni cu care împreună am făcut proba focului.

Să încerc -totuși- a aminti numele bunilor mei camarazi :

- Murgu Silviu
- Titi Moroianu
- Eșanu
- Gicu Mătase

- Ticuța Străchinaru

- Neteanu

- Apvăloaie
- Oargă

...și atâția alții a căror nume s-au șters din memorie.

Fiecare din acești prieteni bravi au avut puterea lor de rezistență și povestea lor cu deznodăminte din cele mai variate.

Cert este că nota dominantă la noi, la acest început de încheștare, era o doză mare de mândrie pe care o cultivam și care ne-a orbit.

Poate că această mândrie s-a răzbunat împotriva noastră, adepți ai moralei și învățaturii creștine ce propovăduiește umilința.

Trebuie să facem recurs și la umilință pentru a ne evalua mai bine forțele, capacitatea și rezistența. Acest lucru l-am remarcat abia mai târziu.

Cer scuze pentru inconsecvența în a relata când la persoana întâia singular, când la întâia plural. O fac sub impresia acelor evenimente îndepărtate și -totuși, prin urmările lor- atât de prezente în răni ce par a nu se închide vreodată.

Era stupid să vezi o sală imensă ca aceea numită **4 Spital** cu oameni care erai obligat să presupui că luptaseră toți pentru același ideal și care în închisoare îi vedeai împărțiți în două tabere. O parte eram noi cei ce ne mențineam pe pozițiile noastre pentru a înfrunța rigorile închisorii. Ceilalți își conturau alte idealuri, idealuri adverse, și se uitau la noi cu ochi plini de dușmănie, considerând că datorită menținerii noastre pe aceeași poziție, pentru care am fost arestați, ei nu pot fi puși în libertate.

Auzisem că li se spusese, că deși au rupt-o cu trecutul împotriva căruia luau atitudine, ei nu vor fi puși în libertate atâta timp cât în închisoare erau oameni care se închinau în același crez în care au fost crescuți.

Înfruntarea necazurilor prin rugăciune

Timpul trecea destul de greu, în special sub presiunea necazurilor fiziologice de care am amintit.

Din această cauză deveneam din ce în ce mai nervoși, mai puțin accesibili.

Mâncarea slabă conta mai puțin. Căutam -totuși- să ne menținem moralul, ridicându-ne deasupra acestor mizerii care ne împrejmuiau.

Rugăciunea noastră de zi și de noapte, contactul nostru cu Cerul, erau momentele ce ne înseninau frunțile, care ne uneau mai strâns și care ne dădeau încrederea că până la urmă forțele răului vor fi înfrânte, chiar cu puținele noastre forțe ce ne-au mai rămas.

Era o atmosferă îmbâcsită în acea cameră supraaglomerată.

Prin geamurile deschise ce dădeau spre curte intra un miros greu de urină amestecată cu paie.

Or fi fost ceva gunoaie (paie) în curtea în care noaptea -tinetele fiind pline ochi, iar noi nemaiputând rezista la presiune din cauza verzei acre ce ne-o dădeau- eram obligați -cu toată rușinea posibilă și imposibilă- să urinăm în te miri ce : șepci, borcane, gamelele din care mâncam și în tot ce mai aveam, aruncând conținutul pe fereastră.

Gunoaiele din curte exhalau un miros pestilențial pe care tot noi eram obligați să-l inhalăm.

Astfel, încet-încet se apropia Crăciunul anului 1949, Crăciun la care ne gândeam cu acea nostalgie a celui departe de familia lui dragă în mijlocul căreia ar fi strălucit bucuria.

Menționez că nu aveam nici o legătură cu casa. Nu existau nici pachete, nici scrisori ; nu mai vorbim de **vorbitoare** sau alte drepturi specifice deținuților politici.

Trecuse multă vreme de când nu mai știam nimic de acasă. Nici în închisoarea de la Sighetul Marmației, unde mai sosea câte o scrisoare, eu personal n-am primit nici una. Scrisorile mele se opreau la securitate și acolo rămâneau.

Rețin când într-o zi (pe când eram încă la Sighet) dus fiind de la închisoare la securitate pentru anchetă, gardianul avea în mână o scrisoare pe care am reușit pe furiș să descifrez (poate chiar cu asentimentul gardianului) scrisul surorii mele și numele meu. Bineînțeles, nu am primit-o niciodată.

Dealtminteri, pe tot parcursul detenției de mai bine de 15 ani nu am putut scrie decât de două ori : o dată la Pitești în vara

lui 1950, când ni s-a dat la toți câte o carte poștală să scriem după lenjerie, iar a doua scrisoare ni s-a dat în vara lui 1964 puțin înainte de eliberare. Și cea de a doua carte poștală a avut aceeași rațiune : să ne trimită haine în vederea eliberării.

În ultimul pachet de haine primit era o scrisoare scrisă de sora mea. Aceasta a fost singura scrisoare pe care am primit-o în toți acești ani de detenție, scrisoare prin care am aflat că mama trăiește.

Terciul -atât de plăcutul terci- pe care-l savuram la închisorile din Sighet și Cluj -și care constituia singura mâncare din închisoare- care consta în 250 grame de apă fiartă cu mălai și în care se punea un strop de zahăr (erau prevăzute 8 grame pe zi), până și acest terci, la Pitești, a dispărut.

Terciul -care dădea o cât de mică satisfacție de saturație și care era așteptat de cu seara, fusese înlocuit cu o porție de 250 de grame apă colorată și căreia i se spunea când **ceai** când **cafea**. După ce-l beam, acesta lăsa o senzație cumplită de foame.

Mi-amintesc de versurile poetului-martir Radu Gyr :

- *“Și parcă din străbuni sau din scripturi,
de la-nceputul lumii ne e foame “* .

Și totuși nu foamea ne-a dărâmat. Dacă ar fi fost numai aceasta, noi am fi fost biruitori.

Se apropie Crăciunul

Încercam să ne amintim colindele, atât pentru a ne mângâia sufletele, cât și pentru a intra -cât de cât- în atmosfera sărbătorească a Nașterii Pruncului Iisus pe care o așteptam ca pe o minune.

Mai erau vreo 2-3 săptămâni, când și-a făcut apariția grupul Nuti Pătrășcanu, Burculeț, Cori Gherman, etc . . . și care aduceau cu dâșii un fel de prospețime. Burculeț -în special- , fiu de profesor universitar-medic, avea un aer vesel, mai neastâmpărat.

Nu presimțeam nimic din ceea ce ar putea să se întâmple. Înduram un regim de temniță grea, dar ne mândream să-l putem înfrunta.

Acum, când după atâția zeci de ani încerc să-mi aduc aminte numele prietenilor, acelor cu care am împărțit și împărtășit închisoarea, aproape că nu reușesc.

Dar ce să mă mir ? Când numai la doi ani de la **furtuna** de la Pitești -la Baia-Sprie fiind- se apropie de mine un tânăr care mă întâmpină cu bucurie :

-Aurel, ce mai faci ?

Tânărul, văzând că nu reacționez la paritate (efectiv nu-l recunoșteam) îmi zise :

-Nu-ți mai amintești din noaptea Piteștiului însângerat ?

Mă uit la el cu ochi mari și tot nu puteam să-mi amintesc. Atunci îmi spuse :

-Gojinschi.

Ca o străfulgerare din adâncul unui abis . . . pe undeva pe unde -la început- nu-l mai puteam localiza în timp, îi refac imaginea.

Eram împreună în acel infern și de atunci nu mi-l mai aminteam.

Ce zdruncinare puternică ne-a zguduit !

Într-adevăr, o vreme refuzam să-mi amintesc. Mi-era groază de revenirea imaginilor cât -mai ales- a stărilor sufletești de atunci.

Acum, peste timp, amintirile se refac greu. Uneori cețos, alteori ca o pată neagră ce stăruie.

Îmi amintesc însă în mod cert că la camera 4 Spital nu la data de 6 decembrie 1949 a început urgia -așa după cum afirmă unii care relatează despre evenimente.

Eu eram acolo la 6 decembrie 1949 (la camera 4 Spital).

Marele cutremur s-a produs la 25 decembrie 1949.

Într-adevăr, la 6 decembrie -dar în anul 1950- a fost o nouă și puternică dezlănțuire a urgiei care -de altfel- nu încetase după ziua de Crăciun 1949, fapt care probabil determină această confuzie ne semnificativă.

Cum ne apropiem de Crăciun -într-una din zile- vine gardianul cu o listă și citește o serie de nume, printre care o parte din bunii mei prieteni, spunându-le să-și facă bagajul.

Realizam că cei care se dăduseră elevi la intrarea în închisoarea Pitești (erau elevi la școala de subingineri Baia-Mare) plecau spre Târgșor. Nu și-au putut nici ei imagina la ora aceea de ce anume scăpaseră, mai ales că erau toți în tabăra noastră a rezistenților.

În timpul încrâncenărilor de mai târziu, se mai auzea câte un torționar căutându-i și blestemându-i, cum de au scăpat.

Într-adevăr, la intrarea în închisoarea Pitești puteai să declari cum voiai și erai consemnat ca atare.

Mi se sugerase și mie de către prietenii mei, aflându-se că la Târgșor este un regim mai blând, să mă dau drept elev.

Refuzasem cu îndârjire această propunere. De când doream să fiu cu studenții, cu floarea tinereții acestui neam.

Peste ani îmi este greu să gândesc ce s-ar fi întâmplat în cealaltă alternativă. Dar sunt sigur că acesta a fost drumul meu, drum pe care dinainte mi-l alesesem și care, cu toate dezastrelor prin care a trebuit să trec, era singurul meu drum.

Îmi zic : *Dumnezeu mi l-a ales !*

Măine e Crăciunul

Noii veniți -Cori Gherman, Nuti Pătrășcanu, Burculeț, Anghelescu, etc . . . - erau foarte activi în rândurile noastre.

Adevărul e că ne simțeam bine în preajma lor. Ei veneau cu știri proaspete, încurajatoare și ne solicitau mereu să le povestim din lupta noastră anterioară, despre anchetele de la securitate, etc . . .

Nu am putut realiza atunci -decât mult mai târziu-faptul că tabăra reeducaților nu putea obține nici un fel de informație de la noi, întrucât ne-am detașat net de aceștia. Astfel a fost necesară introducerea acestui grup care, prin încrederea ce ne-o inspirau, au reușit să ne descoase fir cu fir.

Eram foarte naivi. Dar cum puteam fi altfel ? Nu-și putea nimeni imagina toate mârșăviile comunismului.

Și așa zilele și nopțile treceau cu greu, când tăcute sau în rugăciune, când prin depănare de amintiri sau făurire de idealuri, căutând a ne ridica deasupra condițiilor fizice din ce în ce mai grele.

Se apropia Crăciunul.

Ne aminteam împreună obiceiurile de pe locurile fiecăruia și începurăm să fredonăm colindele.

Suntem în ajunul Crăciunului puțin mai înseninați de sărbătoarea care bătea la ușă spre a ne anunța vestea Nașterii Pruncului Iisus.

Învătasem pe de rost < **O, brad frumos** > în varianta de închisoare de Radu Gyr -colid atât de frumos și atât de trist- Sărbătoarea voiam să o întâmpinăm cu bucurie, dar și cu îndârjire mai mare în lupta pe care am pornit-o.

Burculeț ne anunță cu zâmbetul lui pe care-l afișa aproape tot timpul :

- *Măine vă sorcovim* .

Nu cunoșteam povestea cu sorcova. Pe la noi prin Ardeal nu era obiceiul acesta. Gândisem că ei, prietenii lui Burculeț, au improvisat ceva în acest gen spre a ne introduce în obiceiurile din acea parte a țării . . .

*

Cu câteva zile înainte de Crăciun se deschide ușa și intră în cameră un deținut mai robust decât noi care era cunoscut de moldoveni. Acesta este **Țurcanu**, zise unul din preajmă, *promotor al reeducării împreună cu Bogdanovici*. Am mai auzit că între Țurcanu și Bogdanovici s-au ivit disensiuni în privința modului în care să se facă reeducarea.

Bogdanovici era considerat mai mult un om al formelor, pe când Țurcanu susținea că numai prin fapte deținuții pot să dea dovadă că într-adevăr s-au reeducat, ca astfel să fie puși în libertate, unde să ducă mai departe lupta lor de convingere a populației în idealurile comuniste.

Toate acestea mi se păreau niște aberații cărora nu le-am dat nici o importanță.

Intrat în cameră, Țurcanu a fost întâmpinat de îndată de Bogdanovici, de Popa Țanu, Sobolevschi și alții . . . Apoi s-au retras în partea camerei unde erau reeducații și-au început cu şușotelile.

În acea parte a camerei sosirea lui Țurcanu a produs un reviriment.

Spre seară s-a făcut apel la noi să ne mai strângem -dacă putem- că mai era necesar de încă un loc pentru Țurcanu . . . Țurcanu, cu un fel de orgoliu disprețuitor, a zis că va dormi pe o laviță (bancă) ce se găsea în cameră.

A doua zi Popa Țanu (pare-mi-se) cere un moment de ascultare întregii camere .

După o introducere plină de maniere elegante și cu o politețe mai mult decât exagerată, adresându-se nouă celor din partea opusă ne anunță (de parcă noi n-am fi știut) că ei sunt un grup care s-a trezit la realitate, că s-au organizat într-o grupare care și-a propus să lupte împotriva trecutului

pentru **un viitor mai luminos** -viitorul comunist- și s-a exprimat că ei sunt plini de această convingere.

Ni s-a cerut să privim adevărul în față și să trecem de partea lor, dând **dovezi** de reeducare, pentru că numai în felul acesta vom fi eliberați.

Noi n-am dat nici o atenție la tot ce s-a debitat și ne-am văzut de treburile noastre. Nu am legat nici o discuție în contradictoriu. Nu aveam ce discuta.

Ziua de Crăciun

Noaptea de Crăciun -respectiv cea dinspre ziua de Crăciun- răsună de colinde, de clopoței și de vocile colindătorilor (din orașul Pitești) a trecut cu greu. Trăiam în aceeași atmosferă de supraîngheșuală în care, pe de-o parte erai obligat să stai culcat, iar pe de altă parte nu puteai să stai nici pe spate, nici în altă poziție comodă, fiind atât de îngheșuiți, încât ne auzeam respirația și se amestecau transpirațiile.

Sarabanda vergelelor metalice lovite într-un anumit fel de gardieni anunța deșteptarea în ziua de Crăciun.

Nu-mi amintesc dacă aveam posibilitatea de a ne spăla cât de cât mâinile și fața, întrucât chiuveta din cele două WC-uri era mai mult iluzorie pentru noi cei aproximativ 100 de oameni.

Am respirat cât de cât ușurați când am început să ne mișcăm și să ne spunem în gând rugăciunea.

Recitam rozarul în fiecare zi și noapte, în orice moment posibil.

În sfârșit sosi și terciul (sau apa colorată) din ziua de Crăciun 1949 . . .

Am început să ne strângem mâinile unii altora cu urările cuvenite acestei datini și culmea, observam cum din rândurile reeducaților se strecurau din ce în ce mai mulți.

Ce gest fratern ! mi-am zis . . . Uite că până și reeducații simt nevoia ambianței frățești în această zi a bucuriei -cum se mai numește ziua de Crăciun-.

Deodată -brusc- un semnal, un strigăt și sunt lovit fără să apuc să văd de cine peste ochi, în cap, în burtă, . . . parcă s-ar fi prăvălit cerul în jurul meu. Gemete, urlete . . . Văd cum unii cad la pământ. Simt cum cad și eu și nu mai știu nimic.

Într-un târziu mă trezesc cu mâna lui Silviu Murgu pe frunte -și el plin de sânge- realizând că suntem mai mulți îngrămădiți sub priciul de la camera 4 Spital.

Ce s-a întâmplat ? Nu puteam realiza. Simțeam cum sunt tras de picioare în urlete :

-Ieșiți afară, bandiților ! La lumină, să fiți văzuți !

Suntem scoși de sub prici toți cei bătuți, iar în cameră, la lumina zilei, gardienii cu bâte în mână se uitau la noi. Printre ei îi recunosc pe Țurcanu, Sobolevschi, Popa Țanu și mulți alții . . .

Culmea ! Iată și figurile lui Cori Gherman, Nuti Pătrășcanu, Burculeț și alții pe care-i credeam că sunt alături de noi.

-*Au vrut să ne omoare legionarii !* striga Țurcanu adresându-se gardienilor. Atunci un alt râpâit de bastoane, ciomege, poate chiar răngi, lovituri de cizme s-au abătut asupra noastră.

Regizarea a fost mai mult decât puerilă, dar specifică ideologiei comuniste pentru aplicarea terorii prin orice mijloace.

Dacă scăpase vreun centimetru de pe noi neînvințit de frații noștri, gardienii ne-au acoperit într-o baie de sânge.

Nu înțelegeam, nu realizam de ce se întâmplă aceste lucruri tocmai în această zi a bucuriei, a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos ?

Nu aveam cu ce să ne oblojim rănilor, care rămăseseră deschise și sângerau.

Era deja către seară. Nici vorbă de mâncare în acea zi. Dealtminteri, cine ar fi putut mânca ?

Unii dintre reeducați au rămas printre noi ca să ne păzească. Ceilalți s-au strâns în partea opusă și începuseră să cânte un marș comunist pe care îl repetau neîncetat.

*-Banditilor ! tună vocea lui Țurcanu. O să spuneți tot ; o să vărsați din voi tot ce n-ați spus la securitate. (Termenul întrebuițat de Țurcanu era acela de **borât** : O să **borâți** tot ce aveți în voi). Aceasta-i treaba voastră acum : să vă scormoniți mințile. Să nu mai rămână nimic din ce ar putea periclita securitatea statului comunist.*

Eram cu adevărat distruși. Bătaia gardienilor ne-a confirmat că nu mai aveam cui -pe acest pământ- să ne adresăm. Ne-am simțit abandonați în mâinile acestor călăi.

Și totuși era ziua de Crăciun. Ziua în care S-a născut Pruncul Iisus, dar pentru noi era **o Vinere Mare, Vinerea Calvarului** și a deznădejdiei.

Un strop de lumină -parcă- m-a întărit un pic la gândul că Iisus pe Cruce a fost -până și El- în deznădejde . . . *Dar nu voia Mea, ci voia Ta să fie . . .*

O altă avalanșă de lovituri s-a năpustit asupra noastră. De data aceasta îl văd deslușit pe Cori Gherman izbindu-mă cu putere.

-Cum, și tu ? . . .

-Gura, banditule! Te cunosc bine ! Să spui tot, tot ce n-ai spus la securitate. Să nu mai rămână nimic în tine.

Se amestecau loviturile lui Țurcanu cu ale lui Sobolevschi, Burculeț, Nuti Pătrășcanu . . . Cu toții loveau în niște ființe rănite de moarte, neputincioase. Eram zdrobiți și trupește și sufletește.

Directorul Alexandru Dumitrescu

A doua zi de Crăciun se deschide ușa brusc și apare directorul Alexandru Dumitrescu încruntat și cu un ciomag în mână.

Țurcanu raportează că legionarii au sărit la reeducați **ca să-i omoare**, deoarece vor să se reeduce !

-Care-s bandiții ăia care nu vor reeducarea ? Care-s șefii lor ?

Agresații au fost 20. Cu toții eram șefi de grupuri legionare. Agresorii de două-trei ori mai mulți. Restul s-au retras îngroziți în fundul camerei.

Atunci Țurcanu începu să strige câte un nume :

-Banditul cutare ! Ieși în față !

De abia târându-se, bunii mei camarazi ieșeau în față. Regret din suflet că nu-mi amintesc nici un nume al scumpilor mei prieteni. Dar nu pot uita clipa când Țurcanu a tunat numele meu.

Eram în total 5-7 inși (nu mai știu exact). Eu am fost strigat ultimul. Aceștia eram **instigatorii**.

Directorul Dumitrescu a început să ne lovească cu ciomagul plin de furie, luându-ne pe rând unul câte unul.

Rețin că atunci când a ajuns la mine, m-a întrebat cum mă cheamă. Am observat că atunci când m-a privit, figura lui era îngrozită. Cred că eram desfigurat complet, că nu m-a lovit.

A mai spus câteva cuvinte pe care nu le mai rețin exact. Oricum, erau în legătură cu ceea ce nu se spusese la ancheta de la securitate, deci, ăsta era scopul lor primordial la ora respectivă : *depistarea tuturor celor ce au mai rămas în libertate.*

Oportuniștii

A mai trecut o noapte în gemete, dureri și răni ce trebuiau oblojite și nu era cu ce.

Am fost zdrobiți în pumni și picioare de la cine nu te-ai fi așteptat.

Mare mi-a fost mirarea când l-am văzut în mijlocul nostru pe Bogdanovici, însângerat și el din cap până-n picioare, precum și alții din tabăra adversă etichetați ca oportuniști nesinceri care au vrut să ducă în eroare partidul.

...

Politrucul Ițicovici Marina

...

Iar se deschide ușa și iar apar gardienii împreună cu Țurcanu. Citesc o listă pe care apare și numele meu și suntem conduși într-o cameră alăturată.

În cameră -o masă lungă, câteva lavițe și pe masă erau înșiruite coli de hârtie albă, penițe și cerneală.

-Să scieți totul ! tună Țurcanu. . . Bandiților ! Absolut tot ce n-ați spus la securitate.

Vedeți că vine domnul locotenent politic Marina. Să nu cumva să faceți vreo figură , că vă întoarceți voi în cameră și va fi vai de oasele voastre !

Țurcanu iese și în următorul moment intră un domn în civil, elegant, și care ne salută foarte politicos -culmea-prefăcându-se că nu vede toate vânătăile și rănilile pe care le purtam. Ni se adresează :

*-Sunt locotenentul politic Marina. Mi s-a adus la cunoștință că dumneavoastră **v-ați hotărât** să o rupeți cu trecutul, pentru care vă felicit din inimă.*

*Întrucât mi s-a spus că v-au mai rămas lucruri nedecarate, aveți la dispoziție hârtie, penițe, cerneală și timp la discreție. **Nu vă forțază nimeni . . .***

Câtă perfidie strigătoare la cer ! De parcă noi, cei schingiuiți și care de-abia reușeam să stăm pe scaun, am fi fost

atât de naivi încât să nu credem că el era la curent cu toată tragedia care se consumase.

Am aflat mai târziu că acest individ -Marina- era un evreu de prin părțile Maramureșului, ale Maramureșului meu drag. Am aflat abia după revoluție numele său întreg : Ițicovici Marina.

Mă îmbărbătam la gândul că -totuși- în munții Maramureșului erau câțiva dintre noi care reușiseră să scape de la arestare și dintre care unul . . . , -și nu oricare ! -Lică Popșa- căzuse în luptă cu securitatea. . . Ei însă erau acolo în munți. În mod sigur că nu-și puteau imagina ce se întâmplă cu noi aici.

Văzându-mă cu foaie albă de hârtie în față, zdrobit fără putință de rezistență, m-am întreat : *Ce mă fac ?*

De revoltat îmi era imposibil să mă revolt în halul în care eram. Mi-a venit în gând să scriu ceea ce n-a figurat în ancheta mea de la securitate, dar am aflat mai târziu . . . că datorită altor declarații, doi dintre prietenii mei nedeclarați fuseseră arestați. Asa că recunoscusem în acea declarație că i-am cunoscut și că n-am voit să declar la anchetă.

Într-un târziu am fost scoși și duși înapoi în camera 4 Spital, unde ne așteptau aceleași scene îngrozitoare și amenințarea lui Țurcanu, că dacă n-am spus tot, vai de noi va fi.

Îmi băteau ciocane în cap de parcă să-l spargă. Presimțeam deja ceea ce urma să se întâmple.

La întoarcerea de la locotenentul politic, Țurcanu ne întâmpină cu :

-Măi, bandiților, sunt sigur că nu ați spus tot și am să vă demasc eu pe voi și atunci veți vedea că ce a fost până acum n-a fost nimic.

Rămâneți în poziție de nemișcat ! N-aveți voie să mișcați un deget ! Nu vorbiți decât în momentul în care o să spuneți complet ceea ce n-ați declarat până acum. !

Se formase un comitet de torționari care ne supavegheau îndeaproape și nu se sfiau să ne lovească în cele mai sensibile locuri ori de câte ori treceau prin fața noastră. Eram terorizați.

Ce să le spunem ? Ce anume pot afla ei de la alții ajunși în situație similară ? . . .

Bănuiam -și așa ni s-a spus- că aceste violențe au fost declanșate și în alte camere, precum și în alte închisori și că toată țara este supusă violenței demascării forțelor care se opun regimului comunist.

Începusem să cred asta și acest gând mă chinuia la fel de tare ca loviturile care cădeau mereu, mereu . . .

Ne mutăm în altă cameră

Pe la începutul lui ianuarie 1950 vine un gardian cu o listă întocmită împreună cu Țurcanu -după nu știu ce criterii- și ne trezim la parter. Acolo suntem aranjați noi cei izolați (cei ce n-am trecut de partea reeducării eram numiți **izolații**). Dormeam pe ciment. N-aveam nici prici, nici pat.

Șirul izolaților începea cu mine, urmând apoi Bogdanovici, Apăvăloaie, Moroianu, Gicu Mătase . . . Nu-i mai rețin pe ceilalți. Pentru restul camerei era -pare-mi-se- un prici și apoi, în capăt, paturi unde -de bună seamă- sălășluia comitetul.

Aici Țurcanu a numit un comitet din care mi-i amintesc pe Sobolevschi, Virgil Bordeianu, Caziuc . . .

Când ne-am întins jos pe ciment era deja ora stingerii. Culmea ! Am simțit cimentul cald. Nedumerirea mea mi-a citit-o Bogdanovici care era alături și care mi-a șoptit arătându-mi : *Dedesubt e centrala termică*. De-ar fi știut comitetul, sigur că ne-ar fi schimbat imediat.

Programul era același ca și la camera 4 Spital. În timpul zilei bătai sau poziția fixă în care trebuia să ne notăm pe câte o bucățică de săpun ce mai aveam de declarat. Pe urmă, în timp ce reeducații erau ocupați cu citirea din cărți de propagandă comunistă sau cu cântatul marșurilor revoluționare comuniste, de noi ceilalți se ocupa câte un delegat din partea comitetului.

Țin minte că în colțul în care eram eu era ca propagandist unul din studenții moldoveni, pe nume Caziuc. Începuse să ne explice ce este dialectica marxistă și din istoria P.C.R.

Interesant este faptul că, deși dovedise mult zel în bătaie, Caziuc -acum abia, după impresia creată- încerca o înțelegere tacită.

Naivitatea mea mi-a lăsat această impresie sau, poate, era reală.

Tot astfel de scânteieri de omenie observam și la Virgil Bordeianu la care am fost pentru dădăceală , după ce celelalte eșaloane nu reușiseră să mă lămurească.

Eu, mărturisindu-mi sincer credința, nu m-a brutalizat, lăsându-mi impresia că este o cale de dialog. Da, dar în cameră se petreceau lucruri crâncene.

...

Vine Costache Oprișan

Într-o bună zi vine Țurcanu și ne anunță că va fi adus în cameră Costache Oprișan -șeful Fraților de Cruce pe țară-.

-Voi, bandiților, -ni se adresează nouă celor izolați- să nu scoateți o vorbă și să vă ascundeți fețele să nu vi se vadă vânătăile, că altminteri o pățiți mai rău ca înainte !

După care dăduse dispoziții în șoaptă comitetului respectiv și celorlalți din cealaltă parte a camerei.

Mă îngrozisem la gândul a ceea ce știam că va urma.

Într-adevăr, nu peste mult timp ușa se deschide, iar gardianul împinge înăuntru un bărbat puțin mai în vârstă decât noi, cu niște ochi mari ce exprimau un gen de nedumerire și - desigur- teamă de necunoscut.

De cum a intrat în cameră l-au înconjurat o serie de reeducați -probabil din cunoștinții dinainte- și care, făcând pe oamenii de rezistență curajoși, au început să-l întrebe fel de fel . . prefăcându-se că e în admirația lor.

Costache Oprișan simțea că ceva nu-i în regulă. Nu știu ce le răspundea, dar își mișca mereu capul în toate părțile , căutând să deslușească ce se întâmplă.

Vizibilitatea din partea noastră era oprită de către niște grupuri de reeducați . . .

Nu a durat mult această stare de expectativă, că la un semnal, cu un urlet ce aducea cu urletul fiarelor din pădure, au năvălit cu toții asupra lui.

Călcat în picioare, lovit din toate părțile, în scurt timp și-a pierdut cunoștința. Dar loviturile n-au încetat. Până la urmă a fost întins pe un prici și cu niște curele (de unde or fi apărut curelele ?) a fost luat sistematic din cap până la picioare și de la picioare până la cap.

Când obosea o echipă de torționari, se schimba cu alta. Cred că a durat acest supliciu ore întregi.

S-au aruncat multe gamele cu apă peste el ca să-l trezească și să-i urle în urechi :

-Noi, tinerii reeducați, cei care înainte am fost sub comanda ta, te vom distruge. Tu ești vinovat de soarta noastră, iar noi vom smulge de la tine tot ce știi, tot ce n-ai declarat la securitate . . .

Nu mai știu câte zile a durat acest supliciu, îmi amintesc doar când, după o perioadă în care n-a mai fost lovit, a fost întrebat (nu mai știu de cine, de Țurcanu ? de Sobolevski ?) :

-Ce părere ai, măi banditule, despre noi, foștii tăi subalterni ? La care după o mică pauză -exprimându-se greu- Oprișan răspunde :

-Fac o asemănare cu judecătorii din Australia veche, care au fost selecționați din rândurile foștilor infractori.

Am apreciat atunci acest răspuns ca fiind pe măsura atât a inteligenței sale, cât și a circumstanțelor deosebite în care se afla.

Chinurile au continuat, înscriindu-se însă în **normalul** ce caracteriza această perioadă.

A început și Oprișan să fie dus la Țurcanu să-și facă demascarea. Nu știu ce anume o fi spus.

În sfârșit, ne-a văzut și pe noi ceilalți izolați care purtam pe noi însemnele **umanismului comunist** și probabil gândul că nu este singur să-i fi adus o cât de mică consolare.

. . .

Activitatea de dimineață

Diminețile erau îngrozitoare.

Eram treziți brusc de sarabanda grilajelor lovite de către gardieni precum și de urletele plantoanelor.

Dacă seara adormeam frânți de chinuri și de oboseală cu gândurile amețite și ele, dimineața, când ne trezeau brusc și luam contact cu groaznicul situației ce ne înconjura, disperarea nu cunoștea margini.

Tot fără margini era și timpul, care pentru noi nu se mai măsura nici în ceasuri, nici în zile, a căror denumire am pierdut-o.

Nu mai știam dacă-i duminică sau luni . . .

Nici în ani nu se mai măsura nimic.

Simțeam cum nimeni, nicăieri în lume, nu se mișcă pentru noi, ci eram aruncați . . .neputând nici muri.

Eram aruncați în deznădejdea veșniciei cea fără de nădejde.

Gioga Parizianu

Într-o zi, Țurcanu ne anunță din nou :

-Măi bandiților, vedeți că vă aduc aici pe unul din vitejii voștri legionari. Un macedonean verde. Să nu cumva să suflați o vorbă despre ce se întâmplă aici !

Peste puțin timp se deschide ușa și apare gardianul însoțind un deținut mai scund, dar bine legat, cu niște ochi vii și întrebători. Auzisem o șoaptă în jur : *E Gioga Parizianu.*

Gioga era cu adevărat un tânăr despre care se vorbea cu multă simpatie, fiind de felul lui o ființă veselă și de mare rezistență.

Mai auzisem că fusese implicat într-o acțiune la Bacău (dacă nu mă înșel) unde unitatea din care făcea parte neavând arme decât un singur pistol se gândiseră să le procure de la soldații ruși care împânziseră orașul.

Era prin 1945-1946, ori trupele rusești le găseai pretutindeni în țară. Probabil acesta era motivul pentru care Țurcanu voia să afle din gura lui cum s-a desfășurat această acțiune și cine a fost implicat.

Scenariul s-a repetat la fel.

Gioga a fost înconjurat imediat de foștii săi prieteni, acum reeducați, și care îi puneau fel de fel de întrebări, făcându-l să creadă că în cameră este o atmosferă frumoasă, legionară.

Procedaseră în așa fel ca în momentul ofensivei asupra lui să fie cât mai zguduitor.

La un semnal, toți acești **prieteni** au sărit asupra lui cu bocanci, pumni și obiecte contondente ce mai aveau la îndemână.

-Măi banditul, crezi că noi am rămas bandiți ca tine? Noi ne-am trezit la realitate. Și dăi, și dăi . . . îl băteau cu schimbul. Cum oboseau unii, începeau alții.

Într-un târziu sosește gardianul care-l introdusese în cameră aducându-i bocceaua cu te miri ce haine din celula din care venise.

Când l-a văzut pe Gioga , încremenise. Era o masă diformă de carne aproape imposibil de recunoscut. Îl desfiguraseră în bătăi.

-Ieșiți imediat afară din cameră fără să spuneți nici un cuvânt ! porunci gardianul.

. . .

Ce o fi fost în sufletul acestor gardieni, care știau tot ce se întâmplă, care participaseră și ei la început la acest masacru, iar acum supravegheau prin vizete la tot ce se petrece în cameră ?

Aveau și ei familii. Când plecau seara la terminarea programului -ajunși acasă- puteau ei să-și îmbrățișeze soțiile, copiii ? Putea exista pentru ei și o altă viață pe care noi nici n-o puteam concepe ? Și atâtea altele . . . Erau întrebări la care nu găseam răspuns.

După multe zile de tortură, Gioga a început să vorbească.

A povestit cum împreună cu alți prieteni și înarmat cu pistolul pe care-l avea, au așteptat la un loc mai potrivit ca să

apară un soldat rus înarmat. A apărut și soldatul cu pistolul mitralieră pe spate.

El, făcându-și curaj, cu inima în dinți, a tras un foc de pistol asupra rusului. Ecoul zgomotului produs de armă a fost atât de mare încât, sperându-se, a rupt-o la fugă, uitând de pistolul mitralieră al rusului.

Spunea acum că nu-i sigur dacă l-a nimerit pe rus. I s-a părut că soldatul s-a aplecat în momentul când a tras asupra lui. Putea să se plece ca să se ferească de glonț ?

Cert este că după un timp, după ce i-a trecut spaima, i s-a părut că a făcut un gest temerar și povestea altora cu mult orgoliu despre fapta lui.

Se vorbea cu multă admirație -în special în rândul macedonenilor- despre Gioga Parizianu.

A intrat și el în rândul nostru, al izolaților, supunându-se aceluiași regim și timpului care încremenește acolo la Pitești.

...

Vin Paștile lui 1950

Era primăvară. Se simțea că se mai încălzise timpul. Mă întrebam : *ce zi o fi astăzi ?*

Știam că trebuie să se apropie Paștile 1950. Nu știam când este duminică, toate zilele fiind la fel.

Într-o bună zi am auzit un soldat din turelă strigând la altul :

-Măi . . . , peste o săptămână sunt Paștile. Plec în permisie. Așa am dedus că eram în duminica Floriilor și am putut să-mi refac cât de cât calendarul.

...

Rândul izolaților se rărește

Șirul nostru, al izolaților, se rărea.

Unul câte unul, făcându-și demascarea și făcând proba bății aplicată altuia din izolare, era considerat **cinstit** și trecut în cealaltă parte, a celor care se puteau plimba prin cameră, ce puteau discuta, puteau dormi în paturi, mânca mai bine.

Aceștia asistau și participau la lecții doctrinare comuniste și, ori de câte ori li se cerea, săreau asupra noastră, a celor rămași în postură de izolați.

...

Prăbușirea lui Apvăloaie

Camaradul și bunul meu prieten Apvăloaie rezistase la toate probele de până acum . . .

Dar iată că într-o seară se apropie discret de urechea mea și-mi spune șoptind :

-Aurică, eu le-am dat în trăznet pe toate !

N-am fost prea surprins. Însemna că a ajuns la capătul răbdărilor lui și că trecea în cealaltă tabără.

Mai târziu am auzit vorbindu-se lucruri groaznice despre el, dar i-am apreciat rezistența până în acel moment și faptul că -în felul lui- m-a avertizat.

...

Plecarea unui lot de studenți la Canal

Printre reeducați se auzea vorbindu-se că se vor face plecări la canalul Dunăre-Marea Neagră .

Mi se părea ceva de domeniul extraordinarului să poți scăpa și să ajungi să poți munci sub cerul liber, oricât de grea ar fi

fost munca, chiar dacă te-ar omorî, dar, . . . mureai sub cerul liber . . . îmi licări o geană de speranță. Dar, dacă . . .

Peste câteva zile, când a început să se împartă masa , am văzut cum în gamele se pune carne împreună cu slănină. Mi s-au scurs ochii, așteptând să-mi vină și mie rândul. Numai că mie nu mi-a ajuns.

Se spunea despre m\$ncare că este o masă întăritoare pentru plecarea la canal. Am rămas cu un gol imens în stomac și cu ochii plini de invidie, uitându-mă în gamelele celorlalți.

A sosit și gardianul cu lista celor care urmau să plece. A început să citească unul câte unul. Am constatat că citește și nume a celor de la izolare. M-a cuprins dintr-odată o speranță : *oare scăpa-voi și eu ?*

Lista a fost destul de lungă și la fiecare nume inima îmi tresărea. Dar, n-a fost să fie.

Când la sfârșit m-am văzut în camera aproape goală, numai cu Sobolevschi -care era și el vizibil marcat- deși știa că rămâne ca să conducă mai departe acțiunile de reeducare.

M-am simțit atât de lovit . . . Mi se luase și ultima speranță. Știam că în cameră vor sosi alții, continuându-se același proces de așa-zisă reeducare.

Urla Sobolevschi :

-Din cauza voastră, mă bandiților, care nu vreți să vă reeducați, trebuie să rămân și eu în această închisoare.

*

Zilele treceau și mai greu ca înainte . . .Când, brusc, ușa se deschise și câțiva din cei ce plecaseră pentru canal au fost azvârliți în cameră, vizibil bătuți, însângerați. După ei venea Țurcanu, care cu o mutră scârbită, anunța în cameră :

-Acești bandiți în care am avut încredere, ajunși la Jilava , întâlnindu-se cu alți deținuți din alte închisori ce trebuiau să plece la canal, au început să vorbească despre reeducarea noastră de la Pitești.

Au fost imediat depistași și acum uitați-vă la ei cu scârbă.

Ce ar fi simțit ei ? . . . Dar ce am simțit noi cei ce nu plecarăm, cei care am constatat că într-adevăr nu mai era nici o scăpare.

Mai târziu am aflat că și la canal se aplicau aceleași metode ca la Pitești.

Oare timpul s-a oprit ? . . .

Oscilația aceasta zămatică între tortură și frig, preferând întotdeauna una celeilalte, timpul se deformat.

Zilele nu mai aveau nume. Sărbătorile dispăruseră într-un hău de parcă n-ar fi existat niciodată.

Când a fost Crăciunul (1950) n-am știut . . . După cum n-am știut că ar fi putut să existe așa ceva.

Dacă cu un an înainte, în ajunul Crăciunului când s-a dezlănțuit urgia . . . Dacă cu un an mai înainte -repet- auzeam clinchetul clopoștelor și glasul copiilor ce vesteau nașterea lui Iisus, Crăciunul din 1950 -în acest șoc al groazei- nici n-a existat.

Aceleași chinuri de clipă de clipă . . . Același frig ce ne îngheța până și respirația. Nici nu gândeam că putea exista undeva prin lumea largă un Crăciun al bucuriei. Pur și simplu, Crăciunul -pentru noi cei din închisoarea Pitești- nu a existat.

Vai mie ! Am găsit ceva prin ruinile minții sfărâmate

Trebuia să ne scormonim mințile sau trebuia să ne imaginăm tot ce am fi fost în stare să facem cândva împotriva comunismului pentru a avea ce spune la veșnicele interogatorii.

Parcă ne bucuram când mai găseam câte ceva ce spus putea să mai rărească din chinuri.

În această veșnică scormonire a unei **memorii deja bolnave**, am realizat imagini, care pe de o parte m-au speriat, iar pe de altă parte m-au bucurat, deoarece totul a fost numai aparență.

Iată despre ce era vorba :

În primăvara lui 1948 împreună cu Lică Popșa (Dumnezeu să-l ierte că a murit împușcat de securitate) am imaginat un scenariu de verificare a curajului unității de studenți din grupul maramureșan (Rusu, frații Sofron, etc . . .) Astfel le-am comunicat că la o anumită dată -pe la 11 noaptea- va sosi un curier din partea Comandantului într-un anumit loc pe câmp în imediata apropiere a graniței pe Tisa. Curierul trebuia să aducă un ordin de la Comandant, ordin pe care Lică Popșa trebuia să-l ducă la București.

Era o acțiune destul de temerară, întrucât pe graniță circulau grăniceri care puteau să ne ia la întrebări, dar mizasem pe curaj, precum și pe abilitatea de a ne descurca într-o atare situație.

Lăsasem unitatea la vreo 200 m de frontieră, iar eu cu Lică ne-am apropiat prin bălării de frontieră, adică de râul Tisa. Am stat vreun sfert de oră pitiți lângă apă ca și cum chiar am fi luat legătura cu cineva, după care ne-am întors la cei ce ne păzeau de la distanță.

Le-am spus celorlalți că misiunea s-a executat. A doua zi Lică Popșa trebuia să plece la București pentru a duce **mesajul**, apoi ne-am întors pe la casele noastre fără să dezvălui că totul a fost doar o înscenare pentru verificarea curajului. Înscenarea a reușit, întrucât nici unul n-a dat înapoi.

Ceilalți care stăteau la pândă aveau datoria, în cazul că noi am fi fost surprinși de grăniceri, să ne elibereze.

Ce or fi crezut ceilalți ? . . . Or fi fost convinși că situația a fost chiar așa ? . . . sau și-au dat seama că e imposibil ca un curier din Germania să vină tocmai la granița cu U.R.S.S. în Sighet ?

Nu știu ce au crezut, pentru că acest lucru nu a mai fost comentat. În această fază ne-au prins arestările.

Suficient că atunci (în timpul demascărilor), gândindu-mă la această situație, mă îngrozeam ca vreunul dintre cei ce au luat parte la această înscenare să fi spus la anchetă totul

ca pe un fapt real. Cum puteam tăgădui ? Mai ales că Lică Popșa a fost împușcat.

Am mărturisit aceasta în fața comitetului de demascare sperând -pe de o parte- că o vor lua ca pe un gest de cedare din partea mea, iar pe de altă parte, făcând apel la rațiunea (dacă asta mai exista) că toată această înscenare reprezenta o imposibilitate.

Mai târziu am fost anchetat în legătură cu această situație când -probabil- unul din cei fugiți a fost arestat și a declarat cele de mai sus, eu am negat că ar fi fost un fapt real.

Această încercare de a scormoni în ungherele inimaginabilului și imaginabilului era caracteristica tuturor celor care se găseau la **izolare**.

Dar zilele, noptile, orele și clipele treceau la fel , sufocant de **la fel**.

Așa trecusem de Crăciunul lui 1950 și anul nou 1951 neștiind că am intrat într-un an nou. Abia mai târziu am realizat că este un nou an (dintre atâția ani de chinuri).

Marea și ultima speranță

În faza în care am ajuns bătaia era cel mai ușor mijloc de tortură. Preferam bătaia -oricât de greu ar fi fost- celorlalte mijloace de tortură.

După ce și ultima încercare de a scăpa n-a reușit, m-am simțit abandonat de Cer și de tot ce mă înconjura, ca niciodată. Gânduri negre ce trebuiau exprimate îmi băteau în cap ca niște ciocane. Alergam umilit la cei din comitetul de demascare ca să le spun și să pot scăpa de ele, în timp ce aceștia mă batjocoreau văzându-mă în pragul nebuniei.

Și ultimul refugiu, de a mă scufunda în rugăciune, mi-a fost luat . . . Când -dintr-odată- o mică rază de speranță, parcă, îmi mijise, iar judecata -pe cât de simplistă părea- era oarecum încurajatoare.

Mi-am zis :

-Aceste torturi se arată a fi veșnice dar, (și aici e raza de care vorbeam) eu nu sunt veșnic. Pe undeva în acest timp eu am o

limită. O limită după care acest dar de la Dumnezeu ca omul să aibă o viață limitată va opera și pentru mine . . .

Deci, chiar dacă ar mai ține aceste chinuri ani la rând, chiar dacă aş ajunge să trăiesc vârsta de 100 de ani (au mai fost oameni care au depășit vârsta de 100 de ani), dar să fi trăit cineva vârsta de 200 de ani n-am auzit.

Ei bine, peste 200 de ani voi scăpa.

Așa am ajuns la singura mea rază de speranță cu care reușeam din când în când să mă consolez. Pe cât de absurd , pe atât de real pentru mine.

I-am mulțumit lui Dumnezeu că n-a făcut omul veșnic.

Acest gând a fost sprijinul meu atunci . . . și de atunci de-a lungul anilor mei triști.

Paștile anului 1950

Paștile ar fi trecut în aceeași atmosferă cenușie, fiecare cu gândurile lui, dacă n-ar fi intervenit un mic incident caracteristic :

Primul gardian Ciobanu, când a venit la deschidere, ne-a zis : *La mulți ani*, care pentru noi avea valoarea de *Hristos a-nviat !*

Am rămas surprins de acest salut din partea unui om dur. Ceea ce însemna că totuși pe undeva avea o licărire de omenie pe care voia să ne-o comunice.

Cei din comitet -din tabăra reeducaților- au fost foarte indignați de acest salut care însemna o fraternizare cu deținuții și au hotărât să-i comunice aceasta lui Țurcanu.

Eu am reușit -totuși- să schimb un *Hristos a ^nviat !* cu Silviu Murgu, cu care -de altfel- comunicam tot timpul, dar numai cu ochii.

Mă gândeam că poate Paștile din anul viitor va fi într-adevăr fericit, neputând ghici că dezlănțuirea aceasta a forțelor răului n-avea margini. N-am bănuit cât de groaznic va fi Paștile viitor.

. . .

Ne mutăm, se văruiesc celulele

Fiecare plecare la canal era pentru mine câte o lovitură grea , văzându-mă rămas în aceeași închisoare.

Deși știam că aceeași operațiune de reeducare continua și acolo, totuși voiam din tot sufletul o schimbare.

În această perioadă am trăit un răstimp de acalmie în Pitești.

Într-o zi gardianul ne-a scos din cameră, ducându-ne undeva pe celular. Astfel mă pomenesc dus împreună cu Apăvăloaie, cu Chirilă -un băiat foarte bun (pe care numai acum mi l-am amintit) într-o celulă unde găsim un student mai în vârstă pe nume Dinescu (sau Dinulescu). Un om liniștit care se vedea că nu știe ce se întâmplă în Pitești.

Făcusem în așa fel ca să nimeresc în patul de la etaj la nivelul la care era și Dinulescu, ferindu-mă -pe cât posibil- de prezența lui Apăvăloaie care -după cum am mai spus- mă anunțase că își schimbă atitudinea.

Chiar în seara aceea Apăvăloaie îmi spusese că-l va anunța pe Țurcanu de acest Dinescu care ducea o viață mistică pe față.

M-a cutremurat puțin acest plan al lui Apăvăloaie, întrucât eu însumi aveam trăirea mea în rugăciune pe care reușisem să mi-o maschez. Fiind însă pe patul superior la nivel cu Dinescu am profitat și pentru o comunicare sufletească. Seara, când cei de la parter aveau discuții aprinse, am învățat pe de rost -de la Dinescu- psalmul 50.

Mă obișnuisem în această celulă să mă trezesc la o anumită oră și să recit rozariul. Mă simțeam astfel destul de liniștit, nu mă tulbura nimeni. Toți dormeau, reușind astfel să-mi refac cât de cât forțele.

Printr-o gaură a ușii reușisem să văd cealaltă parte a secției.

Mă uitam când auzeam că sunt scoși aceia la plimbare-lucru criticat de Apăvăloaie.

Am observat astfel că într-o celulă de vizavi era Ionică Curăscu -fostul șef al Frățiilor de Cruce pe Ardeal și pe care - demult tare- aș fi dorit să-l întâlnesc.

Mă chinuise încă de la arestare gândul cum de am fost arestați și mai ales maniera arestării, după o listă exactă. Eram sigur că Ionică Curăscu trebuie să știe, întrucât el a confirmat această listă ajunsă la securitatea Sighet. Mă preocupa intens acest gând de cum ar fi fost posibil să-l întâlnesc pe Ionică, fără să bănuiesc că această punere în practică va avea cele mai tragice consecințe asupra mea.

Se părea că o parte din teroarea pe care o simțisem dispăruse, fiind înlocuită cu un curaj imprevizibil. Probabil că rugăciunile mele de noaptea din ultimul timp au reușit să mă reconforteze și să-mi dea noi puteri.

Puteri, nu speranțe. Nu-mi făceam nici o iluzie asupra viitorului.

...

Din nou ne mutăm

Văruirea celulelor continua. În felul acesta la prima mișcare de golire a celulei pentru văruit și când era să fim repartizați tot câte unul în celulele de vizavi, m-am potrivit în așa fel încât să ajung în celulă cu Ionică Ciurăscu.

Mare bucurie. Nici lui Curăscu nu-i venea să creadă că suntem împreună.

În aceeași celulă mai erau o serie de băieți, toți unul și unul. Mi-l amintesc pe Chirilă Balanișcu fost și el șef de regională FDC, Gheorghe Calciu Dumitreasa -student la facultatea de medicină-, Vamanu -teolog- un caracter deosebit, Andreescu, Spătaru, etc . . .

Intrat în celulă mi-am dat seama că cei de acolo nu știau nimic despre cele întâmplare la camera 4 Spital. Auziseră doar urlete și gemete pe care nu le puteau interpreta, dar eram în închisoare, unde gemetele și urletele nu sunt de mirare.

Sub un impuls deosebit, uitând -parcă- prin tot ce trecusem, am început să le povestesc pe scurt cele întâmplare pe la celelalte camere. Le-am atras atenția că se rezistă extrem de greu și că mulți, foarte mulți, căzuseră.

Am fost ascultat cu multă atenție și preocupare, dar unul dintre cei mai puțin cunoscuți de mine (Andreescu sau Spătaru) au sărit nervoși zicând : *Eu aș fi murit de gât cu ei. Nu mă zdrobeau ei pe mine .*

Mă simțeam umilit. Îmi dădeam seama că ei nu știu ce spun. Poate că eu nu reușisem să le povestesc convingător toată tragedia întâmplată.

În celulă era o atmosferă destul de senină. M-am apropiat de Ionică Curăscu și l-am întrebat cum de a fost posibilă arestarea noastră. La care mi-a spus că și el a fost confruntat cu liste minuțios alcătuite și că numai după ce a fost zdrobit în bățai și și-a dat seama că orice rezistență ar fi inutilă, a confirmat numele de pe liste.

Mi-a mai spus că a aflat că asemenea liste au fost întocmite pe țară și că în naivitatea lor cei de la centru le-au încredințat unui curier pentru a le duce în străinătate spre a convinge apusul că rezistența în România era în acțiune, comunicându-le astfel nu numai numărul ci și numele celor care activau.

Ce naivitate ! Curierul a fost prins cu toate documentele asupra lui și am fost luați ca din oală.

Cel mai probabil este că cineva a jucat dublu, fie în străinătate, fie în țară, fie în amândouă locurile.

M-am simțit bine în această celulă, cu excepția bravismelor afișate -de care am mai pomenit- și care mă făceau să mă gândesc încă o dată dacă într-adevăr nu puteam fi mai demni și mai tari.

Timpul trecea frumos. Țin minte că Chirică Balanișcu - student la matematică- mi-a arătat, scriind pe un fund de gamelă cu săpun, demonstrația formulei lui Cardan de rezolvare a ecuațiilor de gradul 3 în anumite condiții.

Îmi plăcea mult matematica, chiar mă pasiona. Cu acesta reușeam să facem să treacă timpul mai ușor, uitând de foame și de mizerie.

Mult mai târziu am auzit că Balanișcu a intrat în demascări, murind în timpul torturilor.

Deosebit era studentul teolog Vamanu. Un credincios profund cu care am împărtășit momente de reculegere sufletească.

Din nou într-o cameră spațioasă

După mai multe schimbări (pentru văruit) era deja toamnă. Am ajuns într-o cameră mai mare la parter (mi se pare **1 Biserică**).

Dintre cei cunoscuți anterior numai Vamanu era cu mine. În cameră erau în jur de 20 de persoane.

Am avut o senzație stranie la intrarea în această cameră care-mi aducea aminte de camera de tortură. Încercam să citesc pe fețele celor din cameră dacă erau și dintre cei trecuți prin demascări, eventual torționari. Nu am reușit să-mi dau seama. M-am păstrat rezervat, discutând doar cu Vamanu.

În privința mâncării pot să spun că a fost o perioadă mai bună. Gamelele se umpleau cu supă de roșii sau vinete care se vedea că prisoseau în grădinile închisorii. De vreo două ori pe săptămână primeam ciorbă de burtă, care și după părerea celor din vechiul regat, -unde acest meniu era obișnuit- mâncarea era făcută în condiții deosebite. Aflasem mai târziu că mâncarea era pregătită de un deținut fost bucătar al casei regale și care a reușit să-și impună rețeta în condiții deosebite.

Timpul trecea greu, nelăsând să treacă nici o știre din exterior.

Îmi amintesc de amurgurile deosebit de frumoase care se conturau dinspre Trivale. Erau niște amurguri dureros de frumoase. Le priveam cu toții din cameră într-o tăcere totală până se stingeau, într-un târziu, sângerânde.

Căutam să ne împletim gândurile noastre cu a celor de acasă despre care nu știam nimic și care -desigur- nici dâșii nu știau nimic de noi.

...

Apare Satana

Astfel intrăm încet în luna decembrie și iată-ne ajunși în ziua de Sf. Nicolae (6 decembrie 1950). Când -brusc- se deschide ușa și în cadrul ei, înfiorător, Țurcanu.

-Unde-i Vișovan ? urlase din toate puterile.

-*Treci acolo !* Îmi arătase un loc în partea opusă a camerei, după care citise de pe listă mai multe nume.

-*Acolo, bandiților! O să vă arăt eu vouă, legionarilor !*
Apoi adresându-se numai mie strigă :

- *Pentru tine, Vișovane, am ceva deosebit.*

La un semnal al lui Țurcanu sărise asupra noastră o parte din cei ce erau cu noi în cameră, dar nu-i bănuisem.

Au urmat lovituri de bocanci, bâte, etc . . .

Căzut la pământ, nu simțeam durerea loviturilor, căci îmi înghețase sângele în vine la amenințarea **deosebită** cu care m-a avertizat Țurcanu.

Eu care trecusem prin atâtea și atâtea metode și acum urma acel **deosebit** . . .

Nu mai știu când au încetat bătăile. Nu mai știu ce comitet s-a format . . . Am simțit doar că mi se prăbușise mintea și sufletul, iar încercarea de a spune "*Tatăl nostru*" în gând mi s-a blocat la "*Fie voia Ta . . .*" și n-am mai putut să continui.

Mă simțeam pierdut. Simțeam că nu mai am controlul gândurilor mele.

O pată neagră se așezase peste tot.

În mine nu rămăsese decât acea groaznică așteptare de clipă cu clipă a unei și mai groaznice torturi -pe care nu mi-o puteam imagina- promisă de Țurcanu.

Doamne, de ce m-ai părăsit ?

Era întrebarea mea pe care o simțeam hăuind spre infinit de unde nu primeam nici un răspuns.

Ce anume o fi aflat Țurcanu despre mine ca să vină cu o asemenea groaznică amenințare . . .?

Am aflat mai târziu că cel puțin unul din **viteji** din camera cu Ionică Curăscu -care s-a lăudat c-ar fi murit cu oamenii lui Țurcanu de gât- i-a spus tot, tot ce am vorbit în camera respectivă.

Culmea ironiei a fost că doar la trei săptămâni după ce eu i-am dezvăluit **slăbiciunile mele, marele erou** ajunsese șef de comitet de reeducare.

. . .

Prăbușirea

În camera aceasta unica cunoștință era Vamanu cu care fusesem în celula respectivă și pe care nu-l puteam bănuși.

Eram însă sigur că el știe tot. Așa că în momentul în care am fost obligat să-mi fac demascarea n-am mai fost în stare să rețin nimic și am spus totul, până și (vai !) discuțiile pe care le avusesem cu Vamanu care acum nu era țin tabăra izolaților.

Am simțit atâta umilință privindu-l pe bunul meu prieten Vamanu care era în partea opusă știind că în curând, foarte curând, va trebui să i-o spun în față, iar el va fi obligat să vină alături de mine la izolare. Aș fi preferat să se prăvălească o stâncă peste mine.

Se declanșase în mine un proces de refulare, încât tot ce aveam impresia că era socotit **banditism** și pe care eu îl cunoșteam trebuia în mod imperios să-l spun. Atât de imperios, încât -dacă cei din comitet nu m-ar fi ascultat- eram în stare să urlu . . .

Mă priveam îngrozit pe mine însumi care nu mă mai puteam asculta, cum nu mă mai puteam nici controla. Era îngrozitor . . .

A venit și momentul în care Vamanu a fost chemat, iar eu cu vocea înăbușită am repetat discuțiile noastre considerate dușmănoase.

M-a privit cu niște ochi mari de nu-i venea să creadă și așa a fost și el trecut în rând cu mine printre izolați.

Nu știu dacă a fost bătut în momentul acela, dar noi cei de la izolare eram bătuți continuu.

. . .

Torturi diabolice

Se introduseseră noi genuri de torturi din ce în ce mai diabolice.

Printre altele, trebuia să facem genoflexiuni cu mâinile ridicate. La început cu zecile, apoi cu sutele și chiar cu miile.

Când cădeam la pământ, săreau torționarii cu bocancii pe tine. Era ceva de apocalips . . .

Îmi amintesc și acum de **Paul Limberia** care ajunsese până la 1200 de genoflexiuni (dacă nu mă înșeală memoria).

Nu știu ce legi fizice ar putea explica aceasta.

Sărmanul Paul s-a îmbolnăvit. A fost scos din cameră și nu peste mult a murit.

Paul Limberia avea domiciliul tocmai în orașul Pitești.

Vestea morții lui s-a auzit în orașul Pitești. Diagnosticul de pneumonie nu i-a satisfăcut pe părinții lui. Nu știu prin ce intervenții au reușit să obțină deshumarea.

La autopsie s-a constatat că o bună parte din coaste erau rupte. Probabil un gardian mai inimos i-o fi șoptit ceva familiei.

Era iarnă de-a binelea. Frig . . . Noi cei de la izolare trebuia să dormim pe niște paturi metalice rupte, fără saltele.

Geamul de la capătul camerei care dădea spre rândul nostru era tot timpul deschis. Noaptea era un chin. Nu se putea dormi, atât din cauza fiarelor patului, cât și a frigului. Eram obligați să stăm nemișcați cu fața în sus, cu mâinile întinse de-a lungul corpului. Orice mișcare era sancționată pe loc de plintoanele care făceau cu schimbul pentru a ne trezi.

Încercam cel puțin un deget să-l pot ascunde sub clinul hainei pentru un pic de căldură. Tremuram din toată ființa de frig, așteptând dimineața care știam că începe cu torturile ei, dar cel puțin mă mai încălzeam.

O situație puțin nostimă :

Chiar la capătul șirului celor izolați, chiar sub geam, dormea **Rogobete** -un student din Oltenia- puțin mai vârstnic decât noi. Îl invidiam. La puțin timp după culcare Rogobete adormea și sforăia de se cutremura pușcăria.

Nu-mi imaginam cum este posibil . . . , când eu nu reușeam să ațipesc nici o clipă măcar.

În tortură așteptam noaptea ca să scăpăm de chinurile zilei și toată noaptea așteptam ziua ca să scăpăm de frig.

Cea mai grea lovitură o simțeam în faptul că nu mai puteam să mă rog. Încercasem de vreo două ori, dar mă speriasem de mine însumi.

De câte ori am încercat -dimineața mă duceam la comitet să-i spun că m-am rugat.

Nu reușeam să mă gândesc la absolut nimic. Mai bine zis nu îndrăzneau să aduc în memorie nimic din ce ar putea fi considerat **gând banditesc**.

Grozăvia consta în faptul că eram conștient de toate aceste neputinșe ale mele ce mi le reprobam.

Dacă un nebun face nebunii, el fiind fericit că le face, în cazul meu, eu însumi îmi cream tragedia.

Chinurile dimineții

Dimineața, cum suna deșteptarea, trebuia să sărim prin pantaloni direct în bocanci. Cred că aveam cel mult 10 secunde pentru aceasta . . . După care, înainte ca plantonul să ne poată lovi, să fim cu mâna pe cârpă (pe care noi o lăsam de cu seară la îndemână) și începeam frecatul mozaicului în cerc, unul după altul, toți cei izolați.

Frecatul se făcea în genunchi, iar în mod ritmic cu o mână freecam mozaicul, iar cu cealaltă făcută pumn trebuia să lovim pe cel din fața noastră. Așa așteptam venirea terciului de dimineață.

La sosirea hârdăului cu terci trebuia să intrăm cu toții pe burtă sub paturile care erau și așa destul de joase. Poziția era de **întins pe burtă** cu mâinile la spate și cu capul ridicat pentru a ni se introduce sub bărbie terciul fierbinte. La un semn trebuia să ne băgăm fața în terciul care ne ardea și să sorbim din gamelă. N-aveam voie să ne servim de mâini, care trebuia să rămână la spate. Poziția era extrem de chinuitoare. Terciul ardea, dar și foamea trebuia satisfăcută, sorbind din gamelă.

La un alt semnal trebuia să terminăm. La întrebarea : *A fost bun terciul ?* trebuia să răspundem : *Groh . . .* ca porcii. Eram considerați porci pentru că nu dădeam dovadă de atașament față de reeducare.

Nu aveam voie să vorbim între noi, pentru că porcii nu vorbesc.

Mâncarea era așteptată sub imperiul foamei, dar și cu groaza manierei în care trebuia s-o servim.

Trebuia tot timpul să notăm pe coaja de săpun lucruri pe care nu le spusese.

Spusese că făcuse și poezii legionare, că compusese și poemul "*Rapsodia Maramureșului*" . . .

Groaznic era momentul în care nu mai aveai ce spune și trebuia să inventezi, întrucât ei tot nu te credeau că ai spus totul.

Sub această teroare unii au debitat inimaginabile aberații doar ca să poată scăpa de suplicii.

Se înjosiseră până a declara despre relații incestuoase în familie, despre aberații sexuale zoofile. Tot ceea ce putea fi mai obscen, mai groaznic și mai puțin dicibil, considerând că doar-doar vor fi crezuți.

Mulțumesc lui Dumnezeu că pe mine m-a ferit de asemenea nenorociri.

Trebuia să ajungi ca ție însuși să-ți fie scârbă de tine.

Câte unul era -în sfârșit- crezut și trecut în cealaltă parte, unde trebuia să facă proba violenței asupra noastră a celorlalți.

Nu mai rețin numele șefilor de comitete care se perindaseră prin camere și care au aplicat metode de teroare.

Într-o zi -țin minte- cum am fost pus să stau într-un picior cu mâinile-n sus, iar după o perioadă de timp au pus pe mine haine, pături (cei reeducați aveau pături). Au îngrămădit pe mine un munte de lucruri, iar după ce transpirația începuse să curgă gărlă pe mine, m-au obligat să beau două gamele cu apă rece. Era evident că voiau să-mi provoace pneumonie.

Dumnezeu, însă, a vrut altfel...

Vreau să mă sinucid

Începuse să mi se infiltreze în minte ideea sinuciderii.

Îmi anihilaseră voința, îmi provocaseră acea refulare patologică de a nu mai tolera nici un gând real sau ireal pe care să nu-l spun.

Mă îngrozeam la gândul că, dacă -cine știe cum- aş ajunge acasă și aş auzi-o pe mama vorbind împotriva regimului, cu lacrimi în ochi aş alerga la securitate pentru a o denunța.

Nu știu dacă poate fi ceva mai groaznic.

Așa că într-o zi, în timp ce frecam mozaicul în cerc, dând ritmic pumni celor din față și primind de la cei din spate, am văzut la tineta pe lângă care treceam var cloros pentru dezinfecție.

N-am stat mult pe gânduri, știind că dacă nu acționez imediat mă voi duce la comitet să le spun ce am gândit. În acest fel partida era ratată.

Trebuia să scap de acest infern. Singura posibilitate era moartea.

Astfel mi-am făcut planul și punerea lui în aplicare rapidă.

În ritmul frecării mozaicului cu stânga și lovitul cu dreapta, în momentul în care mâna îmi era ridicată, în loc să o las pe spatele celui din față, am introdus-o brusc în cutia cu var cloros și apoi direct în gură.

Nu mai știu ce s-a întâmplat. Știu doar că m-am trezit într-un colț al camerei într-o poziție oarecum lejeră și cu cei din comitet cu ochii holbați asupra mea.

Nu mi-au spus nimic. Dimpotrivă -m-au lăsat mai lejer-, în sensul că nu m-au mai obligat să fac cercul cu cârpa, ci m-au pus să stau în poziție fixă la izolare.

...

Disperarea era și mai mare văzând că n-am reușit să mor.

Aveau acești torționari -bănuiesc- ordine precise ca tortura să fie dusă până la hotarul morții. De aceea cei care au murit la Pitești au fost fericiți, dar relativ puțini.

-Știm că vreți să muriți, bandiților, dar n-apucați voi fericirea asta. Noi avem nevoie de voi să acționați așa cum vrem noi.

Peste tot acest marasm, gândul la amenințarea lui Țurcanu că pentru mine pregătește *ceva special* era ucigător.

La orice mișcare a clanței de la ușă mă așteptam să-l văd pe Țurcanu înșfăcându-mă și aruncându-mă în cine știe ce gropi cu șerpi, crocodili, șobolani . . .

Imaginația mea era în flăcări.

...

Nelu Fuică

Printre altele, îmi amintesc de Nelu Fuică, asistent la filozofie.

Era un băiat de o condiție morală și culturală deosebită.

Înainte de 6 decembrie 1950 ne ținea prelegeri filozofice și-l ascultam cu mult interes.

Când la 6 decembrie 1950 începuseră demascările în camera aceasta, Țurcanu îl trecuse și pe el în rândul izolaților,

Țurcanu îi spusese :

-De tine nu mă voi atinge, măi banditule. Tu vei sta și vei privi la cele ce se întâmplă în cameră. Sunt sigur că o să ceri tu să-ți faci demascarea. Acest lucru s-a adevărit întocmai.

Numai privind la cele ce ni se întâmplă nouă, îngrozit, după un timp -nu mai știu cât- a început să vorbească . . . și nu a fost lăsat până când tot, absolut tot ceea ce vorbise mai înainte nu a fost interpretat pe dos.

. . .

Un nou plan de sinucidere

Timpul trecea enorm de greu. Parcă se diluaseră clipele, mărimdu-se astfel durata supliciilor. Pierdusem noțiunea zilelor ce fiecare în parte păreau o veșnicie. Imi răsuna în inimă acel *Doamne, nu mai pot . . . De ce nu mă iei la Tine ?*

Trebuia să găsesc o metodă de a mă elibera de acest infern, convins fiind că singura metodă era sinuciderea.

Dar oare sinuciderea nu însemna infern ?

Într-o noapte, zbătându-mă în gândurile mele, simțeam nevoia să mă rog. Groaza că a doua zi -însă- voi mărturisi comitetului că m-am rugat și la care să mi se spună : *-Vezi, banditule, că tot nu te-ai rupt de misticism ! . . .* mă înfiora.

Mi-a venit în minte o idee care -însă- m-a liniștit.

Când eram duși -din când în când- la plimbare în curte, am observat că la ieșirea de la parter spre curte era o diferență de nivel mai mare decât cea obișnuită.

Ieșirea din corpul închisorii în curte se făcea pe niște trepte de piatră străjuite de o balustradă relativ scundă. Înălțimea parterului față de curte era -după aprecierea mea- de 2 metri. Numai bună pentru sărit cu capul în jos. Mi-am făcut planul : *Când ajung la capul scărilor, mă arunc direct în cap și astfel voi reuși să termin cu toate.*

Un val de liniște m-a cuprins acum. Voi reuși să mă rog fără să mai spun comitetului dimineața că m-am rugat. Eram convins că plec în veșnicie.

. . . Așa că mi-am spus "*Tatăl nostru*". M-am rugat ca Dumnezeu să mă ierte, întrucât El era Cel care a permis să-mi fie depășite toate puterile și apoi am adormit liniștit.

Dimineața m-am trezit cu zâmbetul pe buze. Am trecut prin toate **furcile caudine** -ca de obicei- și am așteptat momentul ieșirii la plimbare fără să-i cer comitetului să-i spun că m-am rugat astă noapte . . .

Acum -oarecum- eram stăpân pe mine.

Când ni s-a spus să ne pregătim pentru plimbare, m-am așezat în rând să vină momentul decisiv.

Dar, culmea ! În locul din capul scării de unde voiam să mă arunc -cu fața spre noi și cu mâinile desfăcute lateral- era Gicu Mătase (președintele comitetului de demascări) care parcă bănuia ceva . . .

Am simțit o prăbușire interioară văzându-mi ultima speranță năruită și astfel am coborât umil scările.

O fi fost un semn de la Dumnezeu de l-a așezat pe Gicu Mătase acolo, cum n-o făcuse mai înainte ?! Era acesta un semn că firul suferintelor mele trebuie să continue ? Ori calvarul meu nu se putea sfârși în felul acesta ? . . .

De acum pluteam în neant ca o frunză purtată de vânt, simțindu-mă definitiv pierdut.

Un gând mă chinuia îngrozitor. Gândul la **frățiorii mei de cruce** din Sighetul Marmației. Îmi imaginam că și în închisorile în care sunt dâșii se întâmplă aceleași lucruri ca și aici. Cel puțin așa ne-a spus Țurcanu, că această acțiune de

demascare s-a extins în toate închisorile din țară, ba mai mult, în toată țara.

Ei, și aici e aici :

Dac-aș putea negocia cu suferința lor, aș fi acceptat-o bucuros peste ale mele și -culmea- ar fi fost un moment în care mi-aș fi dus mai ușor crucea.

Într-o zi după masă se porni un iureș de pumni și de palme împotriva noastră a izolaților. De ce ? Greu de spus. Poate din sadism sau poate așa erau ordinele.

Când cu greu mă scol de la pământ constat că nu mai pot călca cu piciorul drept. Că laba piciorului îmi spânzura ca un obiect străin.

Din acel moment îmi târam piciorul ce nu mă mai asculta, iar la plimbarea din curte -în timpul alergărilor- eram așezat întotdeauna la urmă ca să nu-i încurc pe ceilalți.

A durat mai multe luni această situație pe care o consideram nerecuperabilă (definitivă), când la un moment dat -incredibil- chiar fără să-mi dau seama, constat că pășesc normal. Laba piciorului mă asculta întru totul.

Valerică Teodoru (un bun prieten, om deosebit care trecuse prin toate chinurile de acolo) îmi explicase că a fost întrerupt fluxul neuronilor de la articulația respectivă din cauza loviturilor.

...

Paștile lui 1951

Se apropiau Paștile unui nou an sub cerul demascărilor de la Pitești.

De data asta știam că se apropie marea sărbătoare, întrucât torționarii ne anunțaseră.

Primiseră -probabil- și ei ordine de la oculta care manevra din umbră aceste nenorociri și trebuia ca răul să-l facă și mai rău și mai infam.

Observam cum cei din partea adversă începură să organizeze scene -scene din ce în ce mai blasfemiatoare- la adresa Mântuitorului și a Sfintei Fecioare.

Se proferau cuvinte din cele mai scârboase posibile, scene care profanau tot ce este sfânt în chipul cel mai dezgustător, iar noi cei de la izolare trebuia să ne închinăm în fața lor și să repetăm expresii de domeniul absurdului.

Dacă Paștile lui 1950 au fost sub semnul chinurilor fizice, celor din 1951 li s-a adăugat degradarea morală dusă până dincolo de limita inimaginabilului.

Nu mai rămăsese nimic din ce să nu fie pângărit. De partea opoziției nu mai rămăsesem decât câțiva.

Regret din suflet că nu-mi mai amintesc numele lor.

...

Din nou se pleacă la Canal

Se mai făcuse o plecare la canal.

La fel -ca la prima plecare- când s-a citit lista fremătam la gândul că poate-poate scap din acest infern. Chiar dacă ar fi să ajung în altul , numai să pot respira între cele două . .

Dar, iarăși n-a fost să fie. Iarăși mă vedeam rămas în acel loc de pedeapsă. Se perindaseră atâtea comitete, atâția șefi de comitete peste mine, iar eu rămâneam mereu acolo la izolare așteptând cu groază acel supliciu **deosebit** promis de Țurcanu și care, cu cât întârzia, cu atât era mai groaznic.

...

Umor sarcastic în Pitești

Îmi amintesc cu durere o secvență de umor sarcastic la închisoarea Pitești :

Într-un grup supus reeducării prin îndocinare este surprinsă o discuție între doi , care s-a derulat cam așa :

-Deci trebuie să fim convinși că nu există Dumnezeu.

Celălalt, cu îndoiala în suflet, îi răspunde :

-Dar dacă totuși există ?

-*Atunci am rupt cuiul*, răspunde prompt primul (pe care îl chema Maxim).

Discuția a fost dată ca exemplu de către unul din comitetul de reeducare care surprinsese discuția și voia să dovedească prin aceasta cât de greu **bandiții de legionari** vor să privească **adevărul** în față.

. . .

Cearșaful misterios

Din când în când eram duși la camera 4 spital fiecare cu săpunul lui.

Ni se dăduse o frunză de săpun. Nu pentru igienă, ci pentru a zgâria cu un vârf de pai lucrurile pe care trebuia să le declari.

Pe acea suprafață mică trebuia să notăm tot ce ținusem ascuns până atunci. Urma ca la camera 4 spital să le citim în fața lui Țurcanu care aprecia **cât banditism a mai rămas în tine**.

Tot timpul ne scormoneam mințile ca să găsim lucruri nedeclareate, întrucât orice declarai nu-l putea satisface pe Țurcanu. De aceea inventam, improvizam lucruri care să fie plauzibile, dar care pe cât posibil să nu atingă pe alții.

Doamne, chinuitoare mai era această stoarcere de minte făcută sub groaza iminenței unor noi și inimaginabile torturi.

Cu ocazia unei asemenea peregrinări la camera 4 spital observ că lângă ușă peretele era acoperit cu un cearșaf fixat vertical.

Mintea mi-a luat din nou foc :

Oare ce se ascunde în spatele cearșafului ?

O cameră de tortură ? . . .

Cum ar putea fi acea tortură ținută atât de secretă ? Doar cunoscusem atâtea până atunci.

Or fi acolo șerpi, șobolani . . . ? Mintea mi-o lua razna căutând să-mi imaginez tot ce putea fi mai îngrozitor și mai mult decât atât.

De fiecare dată când eram duși la camera 4 spital priveam îngroziți spre acel cearșaf ascunzător de orori.

Mult mai târziu am aflat că în spatele cearșafului se ascundea un ziar de perete.

Conform obiceiului timpului, cei reeducați scriau articole elogioase la adresa partidului comunist sau cum au reușit respectivii să facă a nu mai fi **bandiți**.

Când noi, **marii bandiți**, eram duși în acea cameră pentru **demascare**, ziarul de perete se acoperea cu un cearșaf.

Aceste duceri și înapoieri de la camera 4 spital le făceam fie conduși de Țurcanu însuși, fie de milițieni.

După cât de liber se plimba Țurcanu prin toată închisoarea și după respectul pe care i-l acordau gardienii făcea impresia că el trebuie să fie un securist cu grad mare care, pentru a-și îndeplini misiunea, poza în pușcăriaș.

Destinderea

Începuse să apară soarele mai cald al verii și observam că ceva se întâmplase.

Țurcanu venea mai rar prin cameră, iar torționarii se pare că obosiseră și ei.

La un moment dat unii din șefii de comitete ne anunță :

-Hai, măi voi izolaților, veniți și voi să stați pe marginea patului (în partea reeducaților erau niște paturi libere cu saltea și pătură).

E de neimaginat senzația ce o ai, când, după atâta vreme de stat pe ciment, puteai să stai pe un pat cu saltea, care cât ar fi fost ea de tare, ți se părea moale ca un jilț împărătesc.

-Măi bandiților, -ne zise Țurcanu- mi-a fost milă de voi, dar băgați-vă mințile în cap și scormoniți tot-tot ce n-ați demascat și încercați să vă îndreptați gândurile spre reeducare.

Mintea mea, însă, rămase la fel de bolnavă . . . și nu numai a mea . . .

Țin minte că fiind la plimbare, cineva de la etajul 2 se uita pe furiș pe fereastră la noi cei de la plimbare. Cu toată umilința pe care o simțeam și a degradării în care am ajuns, alergam să-i spunem gardianului despre marea **crimă** ce se produsese.

Procesul de refulare se declanșase. Eram conștient de aceasta, dar nu-l mai puteam opri. Mș simțeam pedepsit pe viață. Îmi sunau în urechi urletele, hohotele de râs ale celor care ne torturau.

Cu toate că se încerca (aveam impresia) o ușoară destindere în sensul că ne introduseseră într-o cameră mai mare cu alții dintre cei despre care auzisem, dar nu-i cunoșteam personal.

Era vizibil de constatat că toți -mai mult sau mai puțin- trecuseră prin demascări.

Sufletul îmi rămase la fel de încremenit la acel **special** al lui Țurcanu care plana asupra mea.

Și totuși în acea cameră (să fi fost prin iulie-august 1951) nu se înființase nici un comitet și nu se constata nota forțată a discuțiilor care -încă- era nota reeducării.

La prânz au început să ni se dea porții duble de mâncare și am auzit că ne pregătim pentru plecare la Gherla.

Sosirea la închisoarea Gherla

...
Îmi făcea impresia că suntem o mulțime de robotizați fiecare, trăindu-și tragedia în sine, dar căroră li se mai lăsa un spațiu să mai poată și zâmbi din când în când.

Mă gândeam oare ce urmează ? Și dacă nu cumva se vor repeta aceleași lovituri pe care le simțeam după fiecare plecare (la canal, a unora), iar eu rămâneam tot la Pitești.

De data asta scăpa-voi oare ? . . . Indiferent unde, doar că scap din acest loc blestemat -închisoarea Pitești.

Într-o bună zi gardianul -fără ca să mai citească o listă și să-mi bată inima la fiecare nume auzit dacă voi urma sau nu și eu- de data aceasta ni s-a spus la întreaga cameră : *Faceți-vă bagajul, plecați la Gherla.*

Am respirat ușurați știind că plecăm din acest loc și că la Gherla se muncește în fabrică și este o cât de cât libertate de mișcare.

...

Nu-mi amintesc cum a fost drumul. Ceea ce îmi amintesc e că de la gară până la închisoare am fost duși pe jos încadrați de gardieni, soldați, securiști . . .

Era pe înserate când pe drum zăresc pe jos, la îndemâna mea, un măr sau mai multe. Se pare că se încercase vreun vagon cu mere, iar din lădițele cu care se transportau să fi scăpat și pe jos câteva.

Cum eram tare flămând, fără ca să gândesc, m-am aplecat, am luat mărul și l-am vârat în buzunar . . . nu știu dacă am fost observat. Știu doar că nu mi-a spus nimeni nimic, dar că mărul din buzunar mă ardea . . . Am făcut un lucru ticălos - mi-am zis- și trebuie să mă demasc imediat ce ajung la închisoare.

Blestematul angrenaj care mi-a distrus mintea la Pitești funcționa în continuare.

Am ajuns -în sfârșit- la închisoare într-o cameră imensă unde la scurt timp am observat cum pe ușa deschisă intra Țurcanu și alți câțiva binecunoscuți din Pitești.

Înghețase sângele în mine și am simțit cum urlau toate celulele din mine : *Ce mai vor ? Și de la cine ?*

Am putut vedea cum se înfiripa comitetul de cameră. Cum se dădeau dispoziții de la unii mai mari la alții mai mici dintre reeducați. Mi-am dat seama că toți din cameră au trecut prin demascări.

La un moment dat tună vocea lui Țurcanu :

-Mă, bandiților. Aici sunteți la Gherla. Să nu credeți cumva că demascările s-au terminat. Veți fi introduși în fabrică la lucru, dar nu cumva să suflați o vorbă despre ce a fost la Pitești, că alte vorbe n-o să puteți sufla !

Mi-am amintit de groaznică amenințare de la camera 1 Biserică Pitești, când mi-a spus că pentru mine are ceva **deosebit**, amintire care mă urmărea în continuare ca un coșmar.

Ce putea fi mai groaznic decât cele trăite și văzute de mine ?!

Ni s-a spus -în continuare- că în fabrică lucrează și **bandiți** și că noi trebuie de fiecare dată -la întoarcerea din fabrică- să declarăm tot ce am vorbit cu cei cu care eram în contact.

Sunt mulți -ne-a spus în continuare- n-au declarat totul la securitate și astfel în țară au mai rămas elemente dușmănoase care uneltesc împotriva regimului comunist și care trebuie să le depistăm.

*Voi trebuie să vă comportați ca și cum ați fi **bandiți** ca ei , ca să le câștigați încrederea, ca ei să vă spună totul și voi să ne spuneți nouă.*

Eram îngrozit.

Faptul de a mă afla într-o fabrică, de a mă putea mișca -în sfârșit- de a nu sta într-o poziție fixă -în te miri ce poziție chinuitoare- mă liniștea, dar mintea mi se întuneca complet la gândul că trebuie să relatez toate discuțiile.

Mai era și dubiul că -cine știe- poate că și cel cu care discuți trecuse prin reeducare și că el poate relata totul despre tine.

La mine însă partea cea mai groaznică consta în acea stare patologică de refulare, de a nu mai putea ține nimic în mine. Ce puteam face ?

M-am gândit că voi încerca să evit -pe cât posibil- orice discuție . . .

În fabrică

În sfârșit suntem scoși din cameră.

Eu nimeresc la o mașină de geluit (abricht) unde șef era un neamț -spre marele meu noroc foarte taciturn- și care, pe deasupra, era și foarte conștiincios.

Mi-a arătat ce trebuie să fac. Am deprins oarecum munca. Sub rezerva tăcerii lui mă simțeam destul de apărat. Dar nu tot la fel a fost când la ieșirea din fabrică a trebuit să raportez cele discutate.

Faptul că ortacul meu nu vorbea n-a mul]umit de loc pe cei din comitet. Ba mai mult, s-a concluzionat că am rămas tot bandit care nu vrea să se reeduce.

Era un adevărat marasm de a căuta să scap din această situație sub obsesia de a nu vorbi nimic. Trăiam sub amenințarea

mai mare a neputinței mele de a păstra și a nu divulga cele auzite, decât a represiunii celor din comitet.

Aici Dumnezeu mi-a ajutat. Nu neg nici chiar după atâta timp cât a trecut de atunci . . . Ba mai mult, confirm prezența lui Dumnezeu lângă mine de-a lungul acelor ani.

Într-o noapte, lucrând la mașină și trebuind să geluiesc niște șipci subțiri, la un moment dat o șipcă se rupe sub apăsarea palmei mele chiar deasupra cuțitelor care se învârteau vertiginos și mâna îmi intră în cuțite.

Neamțul a văzut.

A oprit imediat mașina, mi-a scos mâna din cuțite și a chemat medicul de serviciu -tot un fost deținut trecut prin Pitești.

Este inimaginabil de crezut bucuria pe care am simțit-o văzându-mi mâna zdrențuită. N-am simțit durerea de marea bucurie ce m-a cuprins, știind că mă duc la infirmerie și astfel scap de camera reeducării.

Parcă pluteam . . . condus cu mare grijă și tact de medicul respectiv, dar în viteză pentru că pierdeam mult sânge.

Ajuns pe patul din infirmerie, după ce mâna mi-a fost operată, curățată, bandajată, am respirat ușurat, știind că în această situație nu-mi mai putea cere nimeni nimic.

Deși rănila erau adânci (se văd și acum urmele cuțitelor), nu rețin -în toată perioada de tratament la infirmerie- să fi simțit durere. Aceasta era anihilată de faptul de a fi în afara câmpului de atenție al reeducării.

Un înger : Radu Macri

În camera infirmeriei, cu mine, erau mai mulți bolnavi grav. Ceea ce îmi aduc aminte cu multă tristețe era un băiețel de vreo 14-15 ani sau poate mai puțin, al cărui nume mi-l amintesc : RADU MACRI . . . Elev -fiul unui pilot de marină din Brăila. Avea dublă pneumonie. Fusese arestat cu grupul **Generalul Franco**.

Prin anii 1948 sau 1949, un grup de elevi având vârsta în jur de 12-13 ani s-au hotărât să-i scrie o scrisoare generalului

Franco -despre care auziseră că a luptat împotriva comunismului- și să-și exprime indignarea cum ei, copiii, erau forțați să intre în asociații cu caracter comunist (U.A.E.R.).

Zis și făcut. Pe o carte poștală, în câteva rânduri și-au exprimat păsul, au semnat cât mai descifrabil posibil și trecând adresa **Domnului General Franco - Madrid** au pus-o cu nonșalanță la cutia poștală.

Ceea ce a urmat se poate bănuși.

În închisoare erau numiți **copiii generalului Franco**.

Băiețelul era întins pe un pat cu ochii extrem de strălucitori datorită febrei. Străveziu de slab se stingea clipă de clipă ca o lumânare.

După câteva zile de la sosirea mea, Radu n-a mai mișcat. A rămas așa cum am să exprim mai târziu în poezia "*Pitești*". "*Ca un înger mat, ce a-nghețat, plecat în veșnici*".

Nu mai țin minte cât timp am stat la infirmerie, unde trebuie să mi se schimbe pansamentul, după care am fost luat și reintrodus într-o cameră de reeducare.

Din nou în cloacă.

În camera în care fusesem introdus atmosfera era asemănătoare cu cea de la Pitești din ultima perioadă. Cu comitete de demascări, scormoneli continui prin cutele cele mai dosnice ale creierului după cine știe ce fărâmă de amintire rătăcită pe acolo.

Pluteam ca pe un ocean de smoală în care negura groazei acoperise totul. Nu știam nici unde-i răsăritul, apusul, nici miazanoapte sau miazazi. Timpul trecea, dar nu știam că trece. Doar umbre ale groazei se perindau pe dinaintea mea, fioruri demonice îmi fulgerau prin șira spinării, de la stânga la dreapta, numai coșmare . . .

În felul acesta s-au furișat pe lângă mine fără să sesizez sărbătorile Crăciunului anului 1951 și sărbătoarea anului nou 1952.

Când mă gândesc retroactiv, am impresia că nici nu a fost Crăciun în anul 1951, cum nici an nou în anul 1952.

În una din zilele lui ianuarie 1952 au fost anunțați că cei cu pedepse de peste 10 ani și peste, plecăm la mină.

Am tresărit punându-mi speranța în plecare. Poate-poate voi scăpa și de la Gherla, care devenise la fel de grea ca și Piteștiul.

După ce ne-am făcut bagajele cei cu pedepsele respective, vine un gardian însoțit de unul din reeducați -fost elev- Stoian Ion.

Suntem trecuți în revistă, iar când ajunge la mine, Stoian mă împinge cu mâna spunând : tu nu pleci, banditul!

Am simțit de parcă mi s-a răsucit un cuțit în inimă.

Din nou -la fel ca la Pitești- mi se tăia speranța de a putea scăpa din infern, dacă nu, cel puțin de a-l schimba cu altul.

M-am întors în cameră înfrânt, zdrobit, zicându-mi : Ce mai vor oare ? Nu văd aceștia că eu nu mai exist ? Eram un om înfrânt, cu voința distrusă și despre care mai auzeam și eu pe câte unul și altul spunând că n-aș fi în toate mințile . . .

Aș fi acceptat cu bucurie epitetul de **nebun**, dacă m-aș fi bucurat și de reversul nebuniei, acela de a nu mai suferi pentru aceasta. Ori eu trăiam suferința în toată dimensiunea ei.

Și totuși, Dumnezeu nu m-a părăsit

După câteva ore vine un alt gardian și strigă în cameră, că dacă este vreunul cu pedeapsa de zece ani și peste, să-și facă bagajul.

Am înțeles că numărul celor selecționați n-a fost suficient, iar gardianul voia să completeze numărul.

Mi-am înșfăcat bagajul ce nu apucasem să-l desfac și am rupt-o la fugă spre curte, ca nu cumva să mă observe iar Stoian sau un altul dintre ai lor și să mă oprească.

În curte erau deja adunați vreo 100, dacă nu mai bine, de detinuți. M-am strecurat printre ei și m-am făcut cât mai mic ca să nu pot fi observat de cei de la reeducare. Am reușit să mă trec și pe lista pe care o făcea un gardian și nu după mult m-am

văzut ieșind cu coloana de deținuți cu care mă îndreptam spre gară.

Din când în când mă uitam pe furiș înapoi cu groaza de a nu fi remarcată plecarea mea spre mină.

Eu consideram această plecare -la ora respectivă- ca o evadare . . .

Am fost atât de înghesuiți încât drumul spre mină mi s-a părut din cele mai groaznice posibile. Fiind prins cu un picior ridicat nu mai puteai să-l pui jos. N-aveai cum.

Am observat pe dubă, că în afară de studenții de la Pitești și Gherla, mai erau și alte persoane pe care nu le cunoșteam și nu știam dacă aceștia au fost sau nu trecuți prin reeducare.

La mina Baia Sprie

Am ajuns -în sfârșit- la Baia Sprie. Parcă am ajuns pe altă lume. Niște barăci și mulți oameni gălăgioși care se plimbau încoace și încolo prin curte. Gardul de sârmă ghimpată ce împrejmuia barăcile, pentru mine nu avea semnificația pușcării, conta ca o împrejmuire oarecare a unei gospodării de țară . . .

Am fost duși în niște săli mari pentru a ni se face vizita medicală și au venit bucătarii ca să ne dea de mâncare.

Incredibil ! Pâinea și marmelada la discreție. Nu ne venea să credem ochilor. Înfulcam ca niște lupi.

Ni s-a atras atenția să nu mâncăm cu prea multă lăcomie pentru a evita deranjamentele și bolile de stomac.

Mulți -într-adevăr- s-au îmbolnăvit de stomac.

A sosit apoi vizita medicală pentru mină.

Doream din tot sufletul să intru cât mai repede și cât mai adânc în mină. Speram ca acolo în măruntaiele pământului mi se vor mai domoli grozăviile din cap.

La vizita medicală se constată că pe lângă alte debilități mai sunt și foarte slab. Aveam 52 de kilograme la înălțimea de 1,82 m.

Concluzia : nu pot intra în mină și va trebui să prestez munca la suprafață.

Altă lovitură !

Voiam să intru dinadins în inima pământului crezând că acolo să scap de oameni. Aveam nevoie de singurătate, să fiu doar cu mine însumi, să-mi oblojesc rănilile. Încă de la plecarea din Gherla mi-am făcut planul ca ajuns în măruntaiele pământului, dezastrul meu interior se va mai liniști.

...

Am luptat și am învins

Decizia cabinetului de a nu intra în mină m-a răvășit.

Auzisem că cel care conduce din interior (adică din partea deținuților) era inginerul BUJOIU, fost ministru, căruia i se înscenase un proces de trădare națională. Fusesse condamnat la muncă silnică pe viață.

Adus la mină datorită cunoștințelor și practicii lui de mare valoare în domeniul mineritului, administrația i-a oferit posibilitatea de a conduce mina și a o rentabiliza.

Auzisem că era un om deosebit de bun și înțelegător. Așa că l-am căutat cu febrilitate printre mineri. L-am găsit în biroul lui și i-am expus păsul meu.

I-am spus că la vizita medicală am fost exclus de la munca în subteran datorită stării mele de slăbiciune, dar că eu cred că voi putea rezista și vreau să muncesc în mină.

Desigur, nu puteam să-i vorbesc despre cele petrecute la Pitești și Gherla, dar i-am relatat că am un anumit zbuicism sufletesc și cred că munca în mină m-ar ajuta să mă liniștesc. De altfel asemenea svârcoliri erau destul de frecvente printre deținuți.

M-a privit cu oarecare compasiune și mi-a promis că-mi va găsi o muncă mai ușoară în subteran . . .

Astfel, m-a dat ca ajutor de miner la un sârb (arestat în cazul Tito). Era acest sârb un uriaș despre care se spunea că e cel mai puternic om din mină.

Mare lucru nu aveam de făcut, deoarece Ghedos Ravoschi -sârbul- făcea totul. Mai era și taciturn, pe deasupra, lucru ce îmi convenea cel mai mult.

Când au aflat cei din colonie de zorul meu de a munci în subteran s-au mirat și m-au criticat deoarece toți ar fi dorit să muncească la suprafață în aer liber.

Vai mie ! Coșmarul Piteștiului apare iarăși !

La suprafață erau mulți oameni, în afară de cei pe care îi cunoșteam de la Pitești, amestecați cu reeducați ce aveau creierele **spălate**. Nu-i cunoșteam pe toți. Știindu-mă atât de răvășit în sufletul meu și cuprins de acea stare patologică în care nu mai puteam nimic să țin în mine fără să nu divulg imediat, mă țineam deoparte, singuratic.

Deodată, ca umbra lui satan, se apropie de mine un fost student reeducat de la Pitești, -nu-i rețin cu certitudine numele, de aceea nici nu încerc să-l ghicesc spre a nu greși- și-mi comunică răspicat că și aici la mină va continua cu demascarea, că există un comitet format și că se așteaptă sosirea lui Țurcanu. Deci, va trebui să demasc în fața lui tot ce aud și tot ce văd în juru-mi.

E greu de imaginat ce am simțit când am auzit că va trebui să-i demasc pe **bandiți**.

Îmi pierise toată bucuria de a fi ajuns la mină. Nu știam cum să ocolesc oamenii, fiind conștient de starea mea patologică de a nu putea reține nimic secret. Era imposibil . . .

Ajunși în curte am fost înconjurați cu multă prietenie de veteranii minei.

Ne întrebau de unde venim, cum a fost pe la alte închisori, etc . . .

Dintre toți aceștia se desprinsese unul cu o față foarte veselă care veni direct la mine zicându-mi :

-Am aflat că ești din Maramureș . . . și mă îmbrățișează. De unde din Maramureș ?

-Din Sighet.

-Bravo. Și eu sunt din Sighet și mă cheamă **Vasile**

Boaru.

Numele lui mi se părea cunoscut. Mi-a spus că a plecat din Sighet în 1940, s-a stabilit în București unde urma o școală de pilotaj. Îmi zise că atunci când voi putea coborî în mină mă va lua în echipa lui, căci era șef de echipă sau ceva mai mare. M-a tratat cu biscuiți.

În creier și-n suflet au început din nou să bată ciocanele de teamă să nu-mi spună ceva ca pe urmă eu să mă demasc comitetului.

Am încercat sî fiu cât se poate de rezervat, dar . . . degeaba.

La un moment dat mă întrebă dacă ai mei de acasă știu despre mine, pentru că el ar putea să le transmită unele informații.

Dacă-mi exploda un obuz în cap nu-mi era mai greu decât ce am simțit în acel moment.

Eram sigur că sunt văzut că discut cu Boaru de către vreun reeducat. Dar nu-mi era atât de frică de aceștia, cât îmi era frică de neputința mea de a-mi reține gândurile și că va trebui să spun totul în fața comitetului despre această situație.

Nu mai știu ce i-am spus lui Boaru la întrebare, însă aș fi preferat să mor, decât să aud întrebarea.

O pată neagră mi s-a așezat pe gânduri și de aici relatarea mea va urma două căi datorită nesiguranței realității din acel moment.

Prima cale :

M-am dus direct la respectivul cu reeducarea și i-am spus cele auzite de la Boaru -(nu puteam să nu-i spun. Îmi urlau gândurile)- că Boaru m-a întrebat dacă am ceva de transmis acasă, ceea ce -implicit- însemna că putea lua legătura cu exteriorul.

La un timp extrem de scurt, doar la câteva minute, dându-mi seama de grozăvia consecințelor pentru Boaru și alți oameni binevoitori și nevinovați, am fost atât de șocat, încât numai după o zi cad grav bolnav , diagnosticat : **hepatită evolutivă febrilă**>.

M-au internat la infirmerie cu temperatură de 40 de grade. Am aflat mai târziu că doctorii mi-au prezis că acolo îmi este sfârșitul.

Miracolul

Eram , nu galben, ci verde la culoare.

Îmi aduc aminte cum cei doi doctori deținuți mă vegheau în timpul nopții.

Știam că-i Sătămăna Mare 1952.

În culmea disperării, am strigat în gând către Dumnezeu să-mi ajute. Am avut impresia că strigățul meu din gând a străbătut genunea până la marginea universului . . .

. . . Cum era în timpul nopții, în febră mare (de obicei hepatita nu se face cu febră) am strania impresie că deasupra ușii de la intrare a apărut o cruce în flăcări care ardea cum ardeam și eu.

Brusc -miraculos de brusc- simt că pot rosti “*Tatăl nostru*” (am relatat că nu puteam să-mi fac rugăciunea încă de la Pitești).

Am simțit cum mi se deschide sufletul și un val de bucurie , de sfântă bucurie, mă învăluie.

M-am ridicat brusc din pat simțind, nu numai că sunt vindecat, dar simțindu-mă puternic, chiar foarte puternic. Doctorii au rămas nedumeriți :

-Vezi ce faci, Vișovane !

-Mă simt bine. Nu mai am nimic.

I-am mirat pe toți cei din salon care s-au trezit auzindu-mi mișcarea și atenționările doctorilor.

Am simțit că nu mi-e frică nici de Țurcanu, nici de reeducare. Tot Piteștiul și Gherla căzuseră -parcă- la picioarele mele. Așteptam cu nerăbdare să se facă ziuă . . .

Când -în sfârșit- s-a luminat de zi, eu, bolnavul până cu câteva ore înainte ținut la pat de febră și de boală, am alergat într-un suflet să-l găsesc pe Vasile Boaru.

L-am găsit.

Gâfâind de fugă, de jenă, dar și de bucuria revenirii, i-am cerut iertare și i-am explicat pe scurt, cum zdrobit fiind încă din Pitești, l-am turnat comitetului de reeducați despre faptul că el, Boaru, a promis că-mi va anunța familia că trăiesc.

Nu știu ce a simțit Vasile Boaru și cât de mult s-a speriat. Nu rețin să-mi fi spus ceva, pentru că eu, cuprins de imensa bucurie a revenirii, alergam prin curte (eu, atât de bolnavul cu

câteva ore mai înainte), ca să-mi anunț prietenii de ceea ce simțeam.

Putea să-mi apară acum Țurcanu cu toți tortionarii lui, că i-aș fi scuipat în ochi.

Considerând că respectivul reeducat, căruia i-am spus ce am discutat cu Boaru, a anunțat administrația, așteptam fără teamă să fiu dus la anchetă, să fiu confruntat cu Boaru, căruia i-am spus să nege, că și eu voi nega.

Dar n-am fost dus la nici o anchetă.

A doua cale :

Acum, după atâția ani de zile, regândind situația de atunci, mă întreb dacă eu am spus comitetului de reeducare despre convorbirea cu Boaru ? Dacă nu cumva situația a fost alta.

După ce Boaru mi-a spus că poate să anunțe pe ai mei, șocul a fost atât de puternic (doar eram sub imperiul morbid al Piteștiului), încât a determinat acea formă de hepatită groaznică.

Consider că în această stare, am avut doar impresia patologică că am spus aceasta comitetului. Cum aș fi putut ? Doar eram în febră și internat la infirmerie . . .

Această impresie mi s-a întipărit în minte ca o certitudine.

De ce spun acest lucru ?

Pentru că, dacă eu într-adevăr aș fi relatat cazul acesta reeducatului, cazul ar fi ajuns imediat la ofițerul politic care - obligat- ar fi declanșat o anchetă. L-ar fi anchetat pe Boaru, el fiind învinovatul . . . M-ar fi dus și pe mine pentru confruntare. Ori eu n-am fost dus la nici o confruntare -recte- Boaru n-a fost anchetat.

De aici concluzia mea actuală este că toată această nenorocire s-a întâmplat numai în imaginația mea bolnavă, iar lui Vasile Boaru i-am mărturisit un păcat nesăvârșit.

Din nou sabia sus !

Marea minune se săvârșise.

Mi-am revenit. Eram iarăși cel de altădată.

N-am crezut că mi se va întâmpla vreodată. Mi-am revenit în forță. Mă simțeam chiar mai tare ca înainte de a intra în pușcărie.

Începusem o confruntare temerară cu administrația și cu ticăloșii. Confruntarea am plătit-o -în continuare- cu pedepse, izolări, lanțuri. De acum nimic nu mă mai speria, ci dimpotrivă, îmi apăreau toate ușoare. Chiar foarte ușoare față de grozăviile prin care trecusem.

Mi-am regăsit prietenii, dintre care unii trecuseră prin Pitești și reușiseră și ei să-și revină. Mi-l amintesc pe **RISTEL NEDELCU** (Dumnezeu să-l ierte) !

Îmi amintesc de alții, care nu trecuseră prin Pitești, dar erau de o ținută exemplară : **VASILE ALUPEI, IONICĂ UNGUREANU**. Împreună cu aceștia doi am fost izolați într-o baracă, considerându-se că avem o mare influență asupra celorlalți, întărâtându-i împotriva regimului.

Îmi pare rău că nu-mi amintesc numele atâtor bravi camarazi cu care am trăit clipe frumoase, ne mai păsându-ne de greul pușcăriei.

...

Colonelul Stoianovici, comandantul unității de tancuri din Pitești

Un prieten îmi spune că este un domn mai în vârstă -fost colonel- care ar vrea să mă cunoască.

Fac cunoștință cu colonelul Stoianovici, care îmi spuse că auzise de cele ce am petrecut la Pitești. Îl interesa , pe lângă dezastrul ce s-a petrecut acolo, și aprecierile mele, deoarece în

perioada respectivă era comandantul detașamentului de tancuri Pitești.

Tresar și întreb :

Domnule colonel, într-o zi din toamna (sau iarna) anului 1949 s-au auzit niște uruite puternice de tancuri prin Pitești . . . La care colonelul se uită la mine zâmbind :

-Da, am făcut manevre de luptă . . .

-Dumneavoastră zâmbiți, domnule colonel, dar de-ați ști ce bătaie s-a luat în urma acestor manevre ale dumneavoastră . . . pe care noi le-am interpretat că sunt pregătiri de luptă, deoarece în toate discuțiile noastre sosirea americanilor era iminentă.

După începutul reeducării, toate aceste discuții au fost interpretate ca dușmănoase și ni s-au aplicat pedepsele în consecință.

Cum de a ajuns în închisoare colonelul Stoianovici nu-mi mai amintesc exact. Îmi amintesc doar faptul că în timpul campaniei din răsărit a cunoscut o rusoaică -pare-mi-se-farmacistă, pe care a adus-o în țară, dar care după o vreme l-a denunțat la securitate drept criminal de război.

Preoții greco-catolici. Doi evrei

Între timp sosise în colonie, venind de la altă închisoare, părintele **DUNCA IOAN JOLDEA**, din Ieud, tatăl camaradului meu Nelu Dunca -preot greco-catolic-.

Ne-am bucurat foarte mult. Ne-am povestit multe și și-a exprimat mândria că Nelu -**băiatul meu**- este un luptător pentru Credință și Neam.

Părintele Joldea era un exemplu de credință și demnitate, dar totodată și de modestie printre cei din lagăr.

În curând a fost îndrăgît de toți, printre care și de evreul **GRUBER** -unul dintre cei doi evrei- altminteri singurii ce erau închiși la Baia Sprie.

GRUBER -în special- era foarte simpatîc. Nu mai știu pentru ce a fost arestat. Știu doar că povestea că a trecut și prin

lagărul de la Auschwitz. Concluzia lui era că închisorile românești erau mult mai mizerabile decât cele nemțești.

Gruber s-a împrietenit și cu legionarii, constatând astfel nu numai că legionarii nu mănâncă oameni, ci dimpotrivă erau oameni cu o ținută aleasă și că idealurile lor nu pot fi represate.

A ajuns până acolo încât cu un pic de umor -puțin sarcastic- specific evreilor, de Bunavestire, considerată și sărbătoare legionară, să se adreseze unui camarad zicând :

-Măi Ghiță, mă. Să dea Dumnezeu să vină biruința legionară, iar eu să fiu în Palestina !

Au mai sosit și doi tineri preoți romano-catolici din Moldova : părintele Dumitraș și Rotaru, care după interzicerea cultului greco-catolic -ca protest- au trecut chiar ei la greco-catolici. De aceștia doi îmi aduc aminte cu mare plăcere. Tineri, deschiși la suflet, mereu cu zâmbetul pe față și cu niște voci minunate ce răsuna în subteran, umplându-ți inima cu bucurie creștină.

Haiducul Bașotă

În colonie se afla un fost haiduc cunoscut prin Năsăud și Maramureș sub numele de **BAȘOTĂ**.

Nu avea un anumit țel politic bine conturat. Haiducea încă de pe timpul când Ardealul era sub ocupație maghiară, atacând pe unde apuca pe cei mai avuți, în special unguri și evrei, și împărțindu-și prada cu sătenii.

Pe timpul ungarilor evadase dintr-o închisoare din Budapesta cu lanțurile la picioare. A ajuns apoi în munții Maramureșului, unde și-a continuat activitatea de haiduc.

După venirea comuniștilor jefuise -pare-mi-se- niște evrei și ajunsese în închisoare ca semipolitic.

La Baia-Sprie administrația căuta să-l folosească ca informator (el nu ascundea acest lucru față de deținuți).

Într-o zi povestește într-un cerc mai restrâns, că a fost chemat la politruc care i-a zis :

-Măi Bașotă, se pare că aici în lagăr legionarii se organizează. Află tu cine ar fi șeful lor ?

După o perioadă -rechemat fiind- ofițerul politic îl întreabă : Ei, ai aflat ?

La care Bașotă a răspuns :

-Domnule locotenent, e greu de spus, pentru că toți par a fi șefi . . .

. . .

Am auzit mai târziu că ar fi avut un accident de mină și că ar fi murit la penitenciarul Văcărești.

Moartea părintelui Codilă

Într-una din zile, coborând în mină cu Ristel Nedelcu (știam că-i ziua lui de naștere), ziceam că o să-i aniversăm ziua în felul nostru la locul de muncă.

Ristel era ajutor de miner la părintele Codilă de prin părțile Orăzii (Oradiei).

Era acest preot un om ce răspândea în jurul lui seninătate.

În timp ce stăteam pe o bucată de scândură la orizontul 12, părintele ne spune , luându-și ranga, că pleacă să copturească (copturit=operație de doborâre a bucăților de rocă rămase pe pereți și tavan după explozia dinamitei), la locul unde a rămas.

După câteva minute auzim un strigăt de ajutor.

Alergăm imediat la locul de unde venea strigătul. Părintele era îngropat sub o uriașă balenă (balenă=bucată mai mare de rocă desprinsă). Mai gemea încă.

O mulțime de oameni, cu mare greutate , am mișcat din loc balena, dar în zadar. Pe când l-am scos era mort.

Am aflat mai pe urmă cum s-a întâmplat toată tragedia : Copturitul se face într-o anumită ordine. Cineva i-a zis părintelui că a rămas o bucată necopturită. Când a introdus ranga, balena, prin alunecare, l-a prins . . .

Moartea lui Stalin

Prin cineva s-a strecurat în colonie știrea că Stalin a murit.

Eram prea învechiți în închisoare pentru a da o importanță excepțională acestui eveniment. Speram totuși că ceva se va schimba.

Prea a domnit sângeros acest tiran ca să ne așteptăm la o schimbare după dispariția lui.

Mai știam prea bine că deasupra acestui satrap era o ocultă care asigura longevitate sistemului de teroare . . .

. . .

Ajunsesse până la urechile ofițerului politic că se aflase printre deținuți despre acest eveniment, ceea ce, desigur, nu le convenea.

Tentativa ofițerului politic de a afla cum a pătruns în colonie știrea, a fost dejucată într-un mod pe cât de inteligent, pe atât de comic :

Este chemat la ofițerul politic unul dintre camarazii care afirmase în public că Stalin a murit și care trebuia să răspundă de unde știe.

Ofițerul politic îl întreabă :

-De unde știi că a murit tovarășul Stalin ?

La care deținutul răspunde :

-A murit domnul Stalin ?

Politrucul, dându-și seama de caraghioslâcul situației, i-a tras o înjurătură și l-a scos afară din birou.

În continuare, în lagăr circula șvonul că de la ofițerul politic s-a aflat de moartea lui Stalin.

Simulacru de destindere după moartea lui Stalin

Nouă ni s-a părut că a urmat un moment de mare destindere. Dar aceasta numai prin comparație cu ceea ce îndurasem până atunci.

De exemplu, la Crăciunul din 1953, Ghiță Dipșe reușise să facă rost de o creangă de brad pe care o împodobește cu hârtii colorate și ce se mai găsea prin cantină. În jurul acestei crengi s-a colindat , s-au recitat poezii, s-au depănat amintiri. (Bineînțeles că n-au fost și gardienii . . .). Destinderea s-a concretizat în faptul că nu mai eram supravegheați cu atâta asprime ca mai înainte.

De Paști, slujba Învierii s-a făcut în adâncurile pământului la lumina lămpilor de carbid. Acolo ne-a fost dat să cântăm acel <Hristos a înviat> din toate inimile, iar melodia s-a unduit prelung de ecourile stâncilor de minereu.

Acestea sunt momente care peste ani se amintesc atât cu tristețe, cât și cu bucurie.

. . .

Administrația căuta să-i stimuleze pe oameni la muncă. Îi îndemna să realizeze acea normă de 7 tone de minereu, promițând pachete , scrisori, ba chiar punerea în libertate.

Unii dintre oameni, mai creduli, au început să-și mărească efortul. Mulți dintre ei s-au îmbolnăvit. Unii au murit în așteptarea promisiunilor făcute.

Munca în mină era foarte grea. Să nu uităm că era mină de plumb. Or dacă civilii -care munceau pentru bani- realizau 2-3 tone de minereu pe zi, nouă ni se pretindeau 7 tone.

Ce însemna oare aceasta decât exterminare ? . . .

Osânda maiorului

Într-o zi sosește în inspecție un maior de securitate de la Ministerul Afacerilor Interne. Aflasem că îl cheamă **CAZABAN**.

Ajuns la un loc în mină unde se încărca minereu în vagonet și unde încărcătorul lua pe lopată cam cât credea el că poate ridica . . .

Maiorul se declară nemulțumit și schimbă metoda de încărcare.

Aduce o covățică metalică ce se încărca jos -desigur mai ușor- dar care plină avea mai mult de 20 de kilograme. Aceasta trebuia ridicată și răsturnată în vagonet. Randamentul creștea, dar odată cu el creștea și efortul de ridicare a coveții. Prea mare ca, realizându-l, să nu ne epuizeze forțele.

Când -peste un an, prin nu știu ce minune- fostul maior Cazaban apare la mină ca deținut.

Ce anume s-a întâmplat, nu știu. Suficient că frații din mină l-au pus să încarce vagonetul cu propria lui inovație, adică cu covățica . . .

Ce scuze și-a mai cerut Cazaban . . . Că n-a știut . . . Că nu și-a dat seama . . . Că a fost forțat la rându-i . . .

Zadarnic. Toți îl priveau cu ochi neprietenoși.

Confruntarea cu un gardian

După brusca revenire din întunericul reeducării, îmi exprimam convingerile fără rezerve și fără să mă simt timorat în fața oricui. Nu dădeam prea mare importanță cadrelor militare.

Într-o dimineață, ieșind din mină după un șut de noapte, mă îndreptam obosit, dar nonșalant, spre bucătărie să beau așa-numita cafea de orz care -de altfel- era foarte apreciată, având în vedere setea aproape continuă determinată de transpirația în mină.

În drumul meu - un gardian.

După câțiva pași aud un *stai !* puternic.

-Ia vino ,mă, încoace.

Cum ai zis măi ?

-*Bună dimineața*. Am zis eu cu voce tare crezând că prima dată nu s-a auzit și dau să plec mai departe.

-*Stai ! strigă din nou gardianul.*

Nu mai înțelegeam nimic. Ce nu era bine ?

Gardianului i se spunea **Atila** pentru modul lui dur de a se comporta cu deținuții la mină.

-*Cum te chiamă ?*

Îi răspund . . .

-*De unde ești ?*

Răspund din nou . . .

Mi-am zis în sinea mea : *Ăsta-mi face raport de pedepsire și nici măcar nu știu pentru ce.*

De data asta mă adresez eu gardianului :

-*Domnule gardian, lăsați-mă să mă duc, sunt obosit, tocmai acum ies din mină.*

El :

-*Cum ai salutat, măi ?*

Eu :

-*Bună dimineața . . . dar acum mi-am dat seama de gravitatea erorii.*

Între timp iar dau să plec spre bucătărie, iar el după mine.

-*Și cum trebuia să saluți ?*

-*Să trăiți, domnule plutonier.*

Cât era de deștept acest Atila căruia îi plăcea să facă și pe grozavul (ca de altfel tuturor gardienilor) ne putem da seama din următoarea scenă :

Adresându-se câtorva deținuți, vorbind despre altcineva, afirma :

-`Las` că-i arăt eu subsemnatului`.

Bineînțeles că am început să-l ocolesc pe cât posibil, în timp ce el mă urmărea mai insistent decât alții.

Aicea îmi dau seama din nou de puternica și completa zdruncinare a sistemului nervos, a memoriei și a tuturor facultăților nervoase -în timpul terorii din Pitești.

Acest gardian nu era altcineva decât un fost prieten de maidan în copilărie și cu care mă întâlneam până cu puțin timp înainte de arestare în anul 1948.

Printre noii deținuți (pe când eram la izolare) era și un croitor bun pe care administrația îl luase ca să lucreze și pentru gardieni. În această postură cunoștea numele real al gardienilor. Astfel am aflat că pe Atila îl chema **Coverniuc Gheorghe**.

Abia atunci mi s-a aprins **beculețul** . . . I-am refăcut imaginea și mi-am zis :

Cum e posibil ? Doar Gyuri mi-era prieten din copilărie. Ne jucam împreună pe maidan. El n-a urmat vreo școală, dar pentru copii asta nu contează. Conta cine juca mai bine mingea.

Și atunci îmi amintesc că înainte de arestare -el fiind chelner la un restaurant- ne întâlneam pe stradă. Eu îi zic *Servus Gyuri !* iar el (avea atunci maniere de chelner) îmi răspunde : Măi Aurel, eu nu mai pot să-ți spun **Servus !**, că tu ești profesor.

Acum mi-am dat seama motivul pentru care mă urmărea prin colonie. M-a recunoscut.

Chiar dacă înainte nu m-a recunoscut -atunci cu *bună dimineța*, m-a recunoscut după ce m-a întrebat cum mă cheamă și de unde sunt . . .

O, tempora, o, mores.

Mai târziu mama mi-a spus :

-Știindu-l pe Gyuri gardian de pușcărie și fiindu-mi vecin l-am întrebat dacă eventual a auzit de tine. La care el dădea din cap negativ : Nu, doamnă Vișovan, nu știu nimic . . .

Lampagiul

Printre noi se găsea și un fost spion pe nume Toni Bărbulescu. Acesta cutreiera cu circulația în întreaga țară. Depistându-l comunistii, l-au arestat.

Acest Toni Bărbulescu era un băiat simpatic și de un comic rar întâlnit. Se știa și **învârti**, astfel că la mină a reușit să obțină rolul de lampagiul.

La intrarea în mină era o gheretă unde pe un panou erau agățate cele vreo 800 de lămpi cu carbid, având fiecare un număr corespunzător cu numărul nostru de deținuți.

Avea Toni o memorie formidabilă. Ne știa la fiecare numele precum și numărul corespunzător de deținuți. În felul

acesta, de departe când ne vedea, Toni ne și alegea lampa corespunzătoare.

Pe lângă deținuți -la punctele principale- mai trebuia să intre și gardienii. Dar, ce te faci ? Numele gardienilor nu erau cunoscute. În plus aceștia nu aveau nici un fel de număr.

N-or fi avut ei nume și numere, în schimb aveau porecle date de deținuți :

Unuia îi ziceau **Cap de cal**, altuia **Atila**, **Morcov**, **Zdreanță**, **Cârpă-n cur** . . . și altele mai porcoase.

Toate aceste nume Toni le trecuse pe o listă pentru memorare.

Într-o zi, la o percheziție care i se făcu lui Toni la gheretă se găsi și lista cu pricina.

Ofițerul politic, gândindu-se la cine știe ce nume subversive, l-a luat la întrebări pe Toni.

Toni, cu tot respectul cuvenit, i-a răspuns :

-Domnule ofițer, eu ce era să fac ? Dacă nu vă cunoșteam numele . . . Trebuia să știu cui dau lampa. Am luat și eu numele pe care-l folosesc deținuții.

Pentru aceasta Toni a fost pedepsit cu câteva ore de carceră. Apoi și-a reluat funcția de lampagiu, căci se părea că este de neînlocuit în acest post.

Frumuselea a fost alta : după ce gardienii au aflat de poznașele nume cu care au fost botezați de către deținuți, au început și ei între ei să se strige cu aceste nume.

La un moment dat observăm că s-au luat măsuri de pază și supraveghere asupra deținuților. Nu înțelegeam care-i cauza. Ne-am dumirit mai târziu când am aflat că la Cavnic și Valea Nistrului au avut loc evadări din lagăr -culmea- chiar în aceeași zi.

. . .

Exterminarea prin abundență

. . .

Lucru interesant . . .

Noi cei intransigenți -când ne-am regăsit în baracă- ne-am bucurat, căci gândeam la fel.

Ne întrebam : *Ce-o fi însemnând asta ?*

În fond această izolare, în asemenea condiții, o consideram excelentă.

Printre noi se afla comandorul de aviație **Ionică** - om de o cultură deosebită. Printre altele avea și licența în litere și filozofie. Un povestitor minunat, având și un simț bun al umorului.

*-Fraților, zise el : Comuniștii și-au schimbat metodele de exterminare. Vor să ne omoare prin **abundență**.*

Numai că după câteva zile intră în cameră comandantul coloniei, Sabo Zoltan, și uitându-se încruntat la noi zice gardienilor, în româneasca lui stricată :

-Să fie mutați imediat în pavilionul..., o clădire veche și jilavă.

Suntem conduși la pavilionul respectiv în care s-a eliberat o cameră cu intrare separată pentru noi. Acolo ne așteptau vreo 20 de paturi de fier rupte, fără saltele. În ce privește mâncarea, ni s-a servit cam jumătate porția de pușcărie.

-Ehei, domnule comandor, cum stăm cu <exterminarea prin abundență ? i se adresează unul pe nume...La care comandorul -cu umorul care nu-l părăsise nici de data aceasta- i-a răspuns :

-Aștia-s comuniștii. Modifică politica din mers...

Ghiță Dipșe, mare meșter și strateg

...

Ne-am adaptat noi noilor condiții, considerând că așa e mai nimerit în noua împrejurare.

Nea Ionică -comandorul- ne ținea prelegeri de filozofie, ba ne mai povestea și despre bombardamentele de la Stalingrad la care participase. Alții vorbeau din specialitățile lor și timpul trecea -cu toată foamea ce începu să se simtă- relativ ușor. Mai greu era noaptea, când cu toată echilibristica de care eram capabili, era greu să ne găsim o poziție de repaus pe neregulatele și ruptele fierătării ale patului.

La toate aceste grave inconveniente se mai adăuga frigul acelei ierni din 1953. În camera noastră frigul acelei ierni s-a simțit din plin.

Se apropie Crăciunul. De data asta un Crăciun cu colinde murmurate de către noi și cu bucuria nașterii Pruncului Iisus în suflete.

Camera avea două uși : o ușă ce dădea spre exterior și prin care veneau gardienii, iar altă ușă ce ne despărțea de o cameră în care erau deținuți neizolați care lucrau în mină. Prin această ușă reușeam să comunicăm cu ceilalți camarazi ai noștri considerați liberi.

Ușa aceasta era de tip vechi. Era bătută în cuie ca să nu putem circula și era formată din două tăblieri prin care -însă- se putea vorbi cu grijă fără a fi auziți de gardian.

Într-o seară bate la ușă discret un bun prieten al meu. Era Ghiță Dipșe – om cu totul și cu totul deosebit. Făcuse închisoare și sub regimul generalului Antonescu. Era absolvent al școlii de arte și meserii. Ne întreabă dacă mai rezistăm la foame, deoarece rația noastră ce o primeam era cam de patru ori mai mică decât rația celorlalți din colonie. Era aproape inexistentă. Ceilalți camarazi ai noștri erau de-a dreptul alarmați de soarta noastră. Le era teamă să nu ne îmbolnăvim. Ne-a comunicat că va încerca o anumită soluție ca să putem fi ajutați.

După un timp oarecare, am auzit niște zgârâieturi la ușă și niște ciocănituri ușoare... Oare ce s-a apucat să facă – ne întrebam noi.

La un moment dat am observat cum tâblia inferioară a ușii este scoasă și prin gaura respectivă puteam comunica direct cu cei din camera vecină.

Marele meșter Ghiță Dipșe -zis **filozoful**- ne-a demonstrat că poate scoate tâblia și a o pune la loc fără să se observe că s-a lucrat la ea. Gardienii, care intrau zilnic în cameră, n-au observat că s-a lucrat la ușă.

Seara -după ora stingerii- Ghiță scotea tâblia de la ușă și prin acest orificiu primeam din abundență pâine și marmeladă pe care cei ce lucrau la mină aveau posibilitatea să le cumpere de la o cantină din interiorul coloniei.

Eram copleșiți de atâtea bunătăți primite de la cei din colonie. Ne bucuram -mai ales- că se apropia Crăciunul și se

dorea ca și noi să ne putem bucura de darurile pământești ale mării sărbători.

Desigur, era un risc destul de mare, mai ales pentru cei ce ne aduceau aceste ajutoare, dar noi pândeam cu înfrigurare în toate direcțiile, cu simțul ascuțit de fiară al deținutului și astfel n-am fost prinși niciodată.

În una din seri -însă- (mai precis în seara de Crăciun) după primirea acestor daruri, auzim un zgomot la lacătul ușii ce dădea spre curte.

Înghetaserăm.

Ne era frică pentru cei ce ne ajutau întrucât, dacă am fi fost prinși, s-ar fi declanșat o teribilă anchetă atât printre noi, cât și printre cei din camera vecină. Ce să facem ?

Am pus imediat aceste daruri pe sub paturi și pe paturi, acoperindu-le pe cât s-a putut cu păturile și așa am încremenit cu frica în suflet la ceea ce se putea întâmpla.

Eram siguri că cineva (vreun informator) a anunțat de ceea ce se întâmpla la noi.

Ușa s-a deschis și câțiva gardieni au intrat în cameră.

Noi ne-am ridicat în picioare pe lângă paturi ca să acoperim vizibilitatea gardienilor și cu inima bătând așteptam să vedem ce urmează.

Gardienii au traversat camera. S-au uitat la noi, s-au uitat la paturi. S-au uitat la cealaltă ușă care dădea spre camera vecină. Au forțat-o puțin să vadă dacă e tot bătută în cuie, după care - spre marea noastră ușurare- gardienii s-au retras fără a spune măcar un singur cuvânt.

După plecarea gardienilor ne uitam unul la altul și nu ne venea a crede...

Oare chiar nu văzuseră nimic ?

Am rămas cu un semn de întrebare. Cert este că mâna lui Dumnezeu a fost deasupra noastră.

A fost un Crăciun pe lege, cu colinde, mâncare din belșug, cu bucurie.

Se apropia anul 1954.

Doamne, ce diferență de Pitești și Gherla unde nu mai știam numele zilelor !...

ANESTE DOBRE ÎI “ALDUIEȘTE” PE COMUNIȘTI

În noaptea de anul nou 1954, exact la cumpăna dintre ani, ne-am îmbrățișat și ne-am urat *La mulți ani liberi*, când unul dintre noi -un grec- pe nume **ANESTE DOBRE**, după ce își cere scuze de la noi pentru ce o să zică, a proferat o înjurătură din cele mai stridente la adresa comuniștilor.

-Le-am zis-o, fraților. Știu că comuniștii o să mă înjure tot anul, dar eu am prioritatea. Le-am spus-o primul.

Într-adevăr, Aneste era o **figură**...

Nu știu din ce organizație făcea parte, dar a fost izolat împreună cu noi deoarece nu voia să muncească în mină.

-Nu muncesc eu pentru voi, comuniștilor -zicea Aneste- și mai tot timpul era în harță cu gardienii.

Anchete

Trecusem în noul an și iată că într-o zi vine un gardian și îl scoate pe unul dintre noi la anchetă. După vreun sfert de oră se întoarce și îl scoate pe altul (pare-mi-se, în ordine alfabetică).

Cei anchetați ziceau că este un maior de la Ministerul de Interne care vorbea o românească aproximativă și care venise să ne ancheteze pe noi cei de la izolare.

Mi-a venit rândul și mie.

Sunt dus într-o cămăruță din colonie în care era un tip elegant, fercheș, galonat (nu prea eram eu la curent cu noile grade din armată).

Ofițerul mi se adresează într-o manieră forțat de politicoasă :

-Domnule Vișovan ai fost izolat pentru atitudinea dumitale legionară și care mă surprinde.

Cu toate închisorile -de loc ușoare- prin care ai trecut, se pare că nu te-au schimbat.

Îți pun o singură întrebare :

-Știi că Horia Sima -comandantul vostru- a fost agent al lui Moruzov ?

La care eu îi răspund :

-Eu știu un singur lucru : că dumneavoastră sunteți cel care afirmați.

S-a uitat lung la mine și m-a expediat la cameră.

Ne-am lămurit. Respectivul a venit să afle starea de spirit și să strecoare neîncrederea în rândurile noastre, întrucât celelalte metode se dovediseră ineficiente.

Aspirantul de marină PUIU VIRGIL

Timpu l a început să se încălzească. Cu excepția grilajelor pe care trebuia să dormim noaptea -și care ne intrau în oase-atmosfera de la această izolare era destul de plăcută.

Acum îmi amintesc că printre noi la izolare era un băiat simpatic : **PUIU VIRGIL** - fost aspirant de marină. Ne-a povestit încercarea lui de a părăsi tara împreună cu câțiva ofițeri cu o barcă cu motor. Ghinionul lor... datorită unei defecțiuni la motor, barca s-a oprit și au fost prinși.

Povestea cu mult umor, cum la securitatea Constanța -la interogatoriu- unul din acești ofițeri fugari este întrebat :

-Unde ați vrut să fugiți ?

-În occident.

-De ce ați vrut să fugiți ?

-Suntem ofițeri vechi. Știam că vom fi scoși din cadrele armatei și voiam să lucrăm în continuare în marină.

-Bine, măi bandiților, zice anchetatorul, de ce n-ați fugit în U.R.S.S. care este patria muncii ?

Întrebare fără răspuns.

Spre Aiud

Începuseră să apară primele raze ale primăverii, când într-o bună zi suntem scoși din cameră și duși într-o baracă din colonie.

În baraca respectivă am întâlnit pe ceilalți legionari care au fost selecționați din rândul celor ce munceau în mină, spunându-li-se că toți legionarii vor pleca la Aiud.

Toată baraca avea regim de izolare, cu mâncare foarte slabă și prost gătită. La un moment dat am refuzat-o ca semn de protest.

Cât era de mare foamea, mâncarea care ni se servea era imposibil de înghițit.

Urmare refuzului nostru, mâncarea s-a mai îmbunătățit, dar nu cu mult.

După câteva zile am fost încărcăți în dube auto și transportați la gară, apoi în duba tren cu destinația Aiud.

În duba tren ne-am întâlnit și cu alți legionari care veneau de la minele Valea Nistrului și Cavnic. Mulți dintre aceștia îmi erau cunoscuți. Printre ei era unul foarte simpatic pe nume **DĂRĂU**. Acestuia îi plăcea mult <Rapsodia Maramureșului> compusă de mine în primele luni de detenție la închisoarea din Sighetul Marmației.

În dubă s-a alcătuit la repezeală un cor din cei mai buni cântăreți de la cele trei mine și în surdină am repetat <Rapsodia Maramureșului> pe săturate și apoi am luat-o pe drum înapoi în timp până la cele mai vechi cântece legionare.

Astfel, drumul spre Aiud l-am făcut cântând și aproape că n-am sesizat când am sosit la destinație în gara Aiudului.

La închisoarea Aiud

Ajunși la Aiud am fost repartizați pe celular.

Regimul cel mai obișnuit la Aiud : cu mâncare foarte slabă, cu plimbare din când în când și cu vizite medicale foarte rare.

Deși le rețin chipurile camarazilor de celulă, nu-mi mai amintesc numele lor. Rețin doar că în ciuda mâncării foarte slabe, atmosfera era destul de destinsă.

Așa am ajuns spre iarna anului 1954. Era în preajma Crăciunului, când un gardian ungar -pe nume **Zoltan**- ne-a

surprins tocmai când topăiam mai tare și ne hârjoneam. Cu o bucurie sadică în colțul gurii ne-a făcut raport de izolare.

Suntem duși unul câte unul la izolare la parter.

În celula de izolare, pe ciment, am găsit o rogojină atât de uzată, încât era ca și inexistentă. Seara am primit o pătură atât de ruptă, încât am numărat zece găuri mari prin care intra capul, fără să le pun la socoteală pe cele mai mici. În colțul camerei era o tinetă și lângă ea o cofă cu apă.

Acolo am petrecut sărbătorile cu o supă servită la trei zile și o bucățică de pâine.

Era un frig teribil. Trebuia să țopăi tot timpul ca să nu îngheț.

Acolo am stat vreo șapte sau zece zile...

Timpul trecea foarte greu datorită foamei și frigului. În schimb mă puteam ruga. Gândindu-mă la ce am suportat la Pitești, pedeapsa mi se părea -totuși- ușoară.

Prin infirmerie și prin spital

Am fost scoși de la izolare și regrupați într-o celulă foarte friguroasă de pe ramura de răsărit a celularului.

Incepuseră să mi se umfle mâinile și aveam impresia din când în când că mă pierd. Am început să leșin.

În una din zile, chiar după ce terminasem rugăciunea, am avut senzația morții... Le-am spus celor din celulă situația în care mă zbat. L-am rugat pe **COJINSCHI** –un medicinist- să transmită acasă că am murit gândindu-mă la ei.

Mi-am pierdut cunoștința.

M-am trezit într-un târziu, însă nu mi-am dat seama unde sunt. Eram la infirmerie și mi-am dat seama că am trecut printr-un moment deosebit.

La infirmerie mi-au făcut investigațiile necesare, spunându-mi că am hepatită și că voi fi internat în spital.

Eram atât de slăbit încât a trebuit să fiu dus pe targă la spital.

În camera spitalului am găsit o atmosferă destul de destinsă. Medici erau dintre ai noștri – deținuți.

Mi-a rămas în minte unul foarte simpatic –bolnav și dânsul- pe nume **STROE**.

Fusese director la spitalul din Reșița. Acesta a venit lângă mine încercând să mă facă a intra în atmosfera camerei.

De la spital am fost dus la Roentgen. După ce m-a examinat amănunțit, doctorul respectiv mă întrebă dacă aș suporta pneumotoraxul.

Mai auzisem cândva de acest termen. Nu-i cunoșteam exact sensul, dar știam că era legat de o intervenție la plămâni. Am răspuns fără să gândesc : Da. După care medicul îmi spune că am o cavernă la plămânul drept cu un diametru de vreo 2 centimetri.

Nu m-am speriat, ba dimpotrivă, eram resemnat pentru toate... Mă bucurasem că am ajuns într-un salon mare, luminos și cu o atmosferă mai liberă ca la celulă.

Aveam febră și transpiram îngrozitor. M-a văzut și doctorul civil al spitalului pe nume **BOGĂȚEANU**. Eram o problemă pentru medic, deoarece plămânii solicitau o hrană abundentă pe care hepatita nu o permitea.

Ne tot întrebam : De unde , asa subit , i-a apucat pe asupritori grija pentru tratamentul bolnavilor ?

Am aflat mai târziu că în 1955 România semnase cu țările din occident un tratat pentru drepturile omului în care era prevăzută și îngrijirea deținuților bolnavi...

...

Datorită atmosferei mai libere din cameră și a insistenței celorlalți bolnavi -în câteva zile- am reușit să mă pot alimenta.

S-a găsit un regim combinat care să protejeze ficatul , dar care să protejeze și plămânii... Încet-încet am reușit să mă ridic din pat.

În această cameră am găsit doi prieteni cu totul deosebiți, grav bolnavi și ei, la care mă gândesc și astăzi cu dragoste și respect. Erau inginerul Gigi Dragon și profesorul Tase Berzescu.

Cel mai bolnav din cameră -însă- era inginerul **Leonea Lupașcu**, fecior de preot din Basarabia, un exemplu de răbdare și credință.

Avea inflamați toți ganglionii. Nu se putea mișca în pat, nici chiar mâinile nu și le putea mișca . Era hrănit cu lingurița.

Pentru febra lui mare și continuă i se administrau injecții cu <ulei-camforat>. Era resemnat cu moartea și nu se revolta. Se străduia să facă un fitil din ață scoasă dintr-o cămașă pe care s-o introducă într-o fiolă de ulei-camforat și care să fie aprinsă în momentul morții lui.

Era iarnă și fiind foc în soba din salon, aprinderea fitilului nu era o problemă.

Acest om era un exemplu de dăruire totală :

În cameră mai era un grav bolnav pe nume **SEBASTIAN DĂNILĂ**. Bolnavul era în corset de ghips. Avea tuberculoză osoasă și suporta foarte greu boala.

La un moment dat vine doctorul și zice că a obținut pentru Leonea Lupașcu medicamentul <aureomicină> care se zice că ar fi extraordinar de eficace.

În momentul în care doctorul a pus medicamentul pe noptiera de lângă Lonea, Sebastian Dănilă a făcut niște ochi mari și îngândurați, gândindu-se că el nu a putut primi acest medicament.

Leonea a înțeles -din priviri- și a cerut în mod categoric să împartă pastilele cu Sebastian.

Toți am rămas înmărmuriți de acest gest...

Cu toate că nu-și putea mișca decât gura și ochii, Leonea avea o judecată clară și o memorie destul de bună. Era inginer chimist și putea discuta multe lucruri interesante în specialitatea lui.

La anul nou (1954 sau 1955) este adus grav bolnav în salon inginerul **DAMIAN VIOREL**.

Făcând cunoștință cu noi, când ajunsese la patul lui Leonea -privindu-l- i-a zis :

-La mulți ani !

La care Leonea a răspuns :

-Poate vreo trei zile...

Un fenomen ce și astăzi mă pune pe gânduri

N-au fost trei zile, ci au fost opt.

Atunci s-a petrecut un fenomen ciudat.

-În ziua de 8 ianuarie 1954 sau 1955, cei care puteam ieși la plimbare am fost scoși în curte.

Era o zi de iarnă însorită.

La ieșirea din spital spre curte, unul dintre noi -un macedonean pe nume **PAȘA DINCĂ**- strigă brusc :

-Priviți un sfânt !

Pe cer, deasupra închisorii trecea un obiect foarte luminos de mărimea unui om care stătea vertical.

Să fi durat cel mult o jumătate de minut -această arătare-cât a străbătut toată porțiunea de cer vizibilă de noi.

N-am știut ce să spunem. S-a dat părerea că ar fi un O.Z.N.

Pe când ne-am întors în salon, inginerul Leonea murise.

Un preot din salonul vecin (cu care aveam o ușă comună neînchisă) era lângă patul lui Leonea. Din fiola cu ulei camforat încă mai fumega fitilul...

După vreo trei luni ne-a părăsit pentru veșnicie și Sebastian Dănilă.

Disciplinar la secția T.B.C.

În salonul vecin cu care aveam ușă omună, dar și interdicție de a trece dintr-o cameră în alta, aveam mai mulți prieteni buni : **GILI IOANID, MIHAI TIMARU, GROSOLINA**, (mă mir mereu cum pot să-mi amintesc aceste nume și cum nu-mi amintesc pe cei de la Pitești și Gherla cu care am suportat supliciile satanicei reeducări).

Îmi revenisem destul de bine. Mi se făcea periodic pneumotorax la plămânul drept și de acum mă mișcam mai ușor.

Într-una din zile am trecut la prietenii mei din salonul vecin prin intrarea interzisă.

Ghinionul meu. Tocmai atunci intră în salon un felcer tânăr, plin de sine, care mă întrebă ce caut în celălalt salon. Eu, negăsind un răspuns adecvat zic : *“Nu pot să vă spun”*.

Felcerul respectiv îmi face raport disciplinar în care scrie că răspunsul meu a fost : *“Nu vreau să vă spun”*. Drept pedeapsă – am fost scos din spital și trecut la secția T.B.C.

Deși și pe secția T.B.C. se acorda aceeași asistență, nu era chiar spital. Aici eram în celulă.

După puțin timp boala se agravează din nou, trebuind să fiu scos la aer în curte pe targă.

...

Prin alte camere

M-au mutat din această cameră, nimerind în una cu niște oameni cu totul și cu totul deosebiți, dintre care îmi amintesc următoarele nume :

GHIȚĂ JIJIE, ALUPEI VASILE, TASE BERZESCU...

La inițiativa lui Ghiță Jijie se începe un curs de limba engleză pe care și el și-o însușise de la profesorul Gheorghe Manu cu care fusese în celulă.

M-am antrenat mult în această limbă și cu plăcere...

...

Într-una din zile intră doctorul Bogățeanu în celulă și văzând paturile -la noi erau suprapuse (ca să avem puțin spațiu de mișcat în celulă), dă dispoziție să punem toate paturile jos ; eu, nervos fiind, văzând că ni se ia și puținul loc de plimbat, am ripostat -poate- puțin mai energic, drept pentru care sunt pedepsit și trecut pe cealaltă parte a secției cu orientare spre nord într-un salon imens cu bolnavi -în general- bătrâni.

Țin minte că moșul **STANA** de prin preajma Aradului avea către 70 de ani.

Aici atmosfera era mai morbidă, mai insalubră. În consecință timpul trecea mai greu.

...

După o perioadă -nu mai țin minte cât de lungă- sunt reintrodus în celula din care plecasem.

A fost o bucurie imensă, atât pentru mine, cât și pentru ceilalți.

Rețin cum inginerul Ghiță Jijie declară solemn :

-“*Problema a fost rezolvată*” !

Ce se întâmplase ?

În timp ce eram la plimbare în curte, o cioară scapă din cioc o nucă. Au cules-o de pe jos băieții și reveniți în celulă trebuie s-o împartă.

Și-au frământat cu toții mințile cum ar putea să împartă în mod echitabil o nucă la șapte inși. Tocmai atunci am intrat eu în cameră, spre bucuria tuturor.

Propunerea lui Ghiță Jijie ca nuca să-mi fie dată mie în întregime, ca un dar de bun venit, a fost aprobată de toată lumea. Astfel după aproape nouă ani de închisoare m-am ospătat cu un miez de nucă primit de la cei mai buni camarazi ai mei.

Atmosfera din această cameră era foarte plăcută și datorită faptului că pe secție se afla un tânăr gardian cu grad de plutonier, pe nume Filimon. Era unul din cei mai cumsecade oameni pe care i-am întâlnit vreodată.

Când era el de serviciu puteam circula între celule și toate astea fără teamă. Filimon ne păzea. Când apărea vreun superior, ne atrăgea atenția și fiecare stăteam cuminți la locul nostru.

Sub domnia plutonierului Filimon

Unii din cameră au reușit să cioplească, chiar să sculpeze, niște piese de șah. Erau printre noi pasionați în jocul de șah.

Întrucât piesele erau prea frumoase s-a pus problema ce ar trebui să facem în cazul că vom fi surprinși jucând. Prinderea în flagrant s-ar fi soldat -pe puțin- cu confiscarea lor.

Pentru aceasta s-a cioplit încă un rând de piese mult mai rudimentare și care abia că semănau cu piesele de șah.

La o eventuală surprindere în timpul jocului să fie date piesele cele brute și ascunse cele frumoase.

În una din seri, în timp ce era de serviciu plutonierul Filimon (decă se putea juca destul de lejer), -fără a fi prevăzătorise juca o partidă tare de șah. Toți cei din celulă erau în jurul tablei de șah și urmăreau cu atenție mișcărilor. Se juca cu piesele frumoase.

La un moment dat o mână se întinde peste toți, prinde o piesă de șah, și făcând o mișcare, zice : “*mat*” !

Surprinși, ne-am uitat cine a făcut mișcarea. Când colo, domnul plutonier Filimon cu un zâmbet șăgalnic pe buze.

Deschisese ușa atât de încet, cum numai temnicerii se pricep. Intrase și dăduse “*matul*” fără ca nimeni să sesizeze.

Ne-am cam speriat...Cât era el de bun – era totuși gardian.

-Și acum dați piesele înapoi, zise Filimon.

Unul din jucători, văzând că se pierd piesele cele frumoase, împinse imediat punga cu piesele cele brute, la care Filimon ripostează :

-Aha... Voi aveți și alte piese. Dați-le și pe alea. Așa că, mai în glumă, mai în serios, piesele au fost confiscate. Dar pe Filimon nu ne puteam supăra ; era un om bun și nu ne-a făcut raport pentru a fi trimiși la izolare.

Încă un gardian de omenie

Mai exista un gardian de omenie. Nu chiar ca Filimon, dar nici acesta nu făcea raport pentru nimica toată. Pe deasupra avea un dezvoltat simț al umorului.

Într-o zi se încinsese o discuție foarte aprinsă în celulă. Nu mai știu pe ce temă. Putea fi o discuție de filozofie sau o temă banală despre închiderea și deschiderea geamului...

Se vocifera, unul susținând una, celălalt alta exact opusă... Când la un moment dat se deschise ușa și apare o mână cu un ciomag. Apoi vocea gardianului care zice :

-Luați-o pe asta, fraților...

Desigur discuția a încetat și s-a gustat din plin gluma gardianului.

Asta spre deosebire de alți gardieni (precum Biro, Hasiu și marea lor majoritate) care pentru orice fleac, numai să te fi auzit vorbind ceva mai tare, și te trezeai dus la izolare.

Din nou la anchetă

Nu stăpânesc exact cronologia evenimentelor.

...

Îmi amintesc cum într-o zi fiind la spital sunt examinat de medicul șef al spitalului ce mai multă atenție ca de obicei, după care aflu că voi fi trimis în anchetă la securitatea din Baia Mare.

Nu-mi dădeam seama despre ce ar fi vorba.

Sunt dus cu duba-tren până la Satu-Mare și încarcerat într-o celulă din închisoarea orașului.

După câteva zile vine un medic -colonel de securitate-din Baia Mare și împreună cu câțiva gardieni sunt transportat cu un jeep la securitatea din Baia Mare și depus într-o celulă singur.

Nu a trecut o oră că sunt scos din celulă, mi se pun niște ochelari negri la ochi... Simt că sunt scos în afara clădirii după care mi se spune că voi urca câteva trepte, să am grijă să nu dau cu capul și simt o mână protectoare pe frunte. Îmi dau seama că intru într-o dubiță.

Când mi s-au scos ochelarii, am văzut că cel care mă condusese și care mi-a protejat capul să nu lovesc partea superioară a ușii, era un ofițer care mă privea cu multă compătimire.

...Și totuși, mai existau "oameni" și printre ei...

Mi-a rămas în amintire acea mână care mă protejase și mă gândeam că acest ofițer trebuie să fi avut o mamă foarte bună.

Mi se comunică că sunt dus înapoi la Satu Mare, întrucât datorită stării mele de sănătate (se vede că doctorul de la Aiud a întocmit bine dosarul meu medical) nu puteam fi anchetat de securitate.

Nu-mi vine să cred urechilor. De unde atâta umanism ?!... După cum am mai spus -la ora respectivă România semnase "ceva" acorduri internaționale cu privire la drepturile deținuților politici.

Deci, sunt la închisoarea din Satu Mare.

După câteva zile sunt scos din celulă și dus într-o cameră în care erau doi ofițeri.

Unul dintre ei a scos dintr-o mapă un plic pe care l-a desfăcut în fața celui alt ofițer...

Sunt întrebat dacă l-am cunoscut pe inginerul Pop Mihai.

Cu toată sinceritatea i-am spus că nu l-am cunoscut.
După răspunsul meu categoric -și sincer în același timp-
cei doi ofițeri s-au retras, iar eu am fost dus la celulă.

Înapoi la Aiud

După câteva zile m-am întors cu duba-tren la închisoarea Aiud.

Pe drum m-a obsedat povestea cu întrebarea pusă de ofițer. Oare cine o fi acel **POP** ?

Deodată mintea mi se luminează și deslușesc printre gânduri :

Acel Pop Mihai nu era altul decât Kokenejdi Mihai -un bun camarad de-al meu- student la Timișoara

Mâna providenței a fost deasupra lui, protejându-l.

Eu îl știam pe dânsul fugit în apus. În realitate se ascundea prin țară, ferindu-se de arestare.

În timpul anchetelor eu îmi creasem un fel de lejeritate în declarații. Pentru cei fugiți nu făceam prea multă opoziție, știindu-i în siguranță.

Spre norocul camaradului meu, când anchetatorul mi-a pus întrebarea, nu mi-am amintit că omul și-a schimbat numele și astfel a scăpat de năpastă. Știindu-l departe, nu mi-aș fi făcut nici un scrupul în a declara că-l cunosc și că a activat împreună cu mine.

Securitatea avea nevoie de o declarație din partea mea pentru a-l înfunda în pușcărie. Mâna lui Dumnezeu l-a protejat.

(Kokenejdi) Pop Mihai era foarte credincios. Îmi amintesc cum înainte de arestarea mea, intrând în biserica din Sighetul Marmației, l-am găsit îngenunchat la icoana Sfintei Fecioare Maria...

*

La întoarcerea în spitalul închisorii din Aiud mi se agravase boala.

Îmi aduc aminte cum un tânăr medic al Ministerului de Interne , pe nume Șerban, cum a intrat în salon ca nou venit, ne-a

spus că el este un “om în alb” și că tratează la fel pe orice deținut fără a ține cont de aspectul politic.

Dumnezeu să-l binecuvinteze pentru faptele lui omenoase.

Văzând starea mea, care mă aflu confruntat cu două boli antagoniste –plămâinii și ficatul- a căror medicația se opunea una alteia, a găsit soluția cea mai curajoasă și destul de periculoasă pentru dânsul.

Mă întrebă dacă am ceva bani la CEC, pentru că necesit un tratament cu mult zahăr și lămâie – benefic pentru ambele boli.

Cei care au lucrat în mină aveau ceva bani (sume infime pentru munca prestată). Eu, care am fost mai mult bolnav și pe la diferite izolări, normal că nu aveam.

Atunci -actul de mare curaj- a întrebat pe cei din salon dacă nu cumva are vreunul bani la CEC, că el îmi va cumpăra zahărul și lămâile necesare.

Imediat a sărit cu bucurie Vasile Alupei -care era în patul vecin-, rugându-l să cumpere cele necesare din banii săi pe care îi are la CEC.

Acest Vasile Alupei era un om de o delicatețe sufletească rar întâlnită. Poate mai puțin bolnav decât mine, m-a asistat tot timpul cât am fost împreună.

Am avut o perioadă grea de boală cu febră și transpirații îngrozitoare.

Vasilică Alupei îmi punea cămășile la uscat, pregătindu-mi altele de schimb.

Scuipam sânge și parcă această hemoragie înceată nu mai voia să se oprească. Poate aș fi căzut în disperare ; dar comparația pe care o făceam cu Piteștiul mă făcea să mă simt mai bine...

Țin minte că mi s-a cumpărat atunci 5 kg. de zahăr, mai multe lămâi și biscuiți. Vasile Alupei era cel care-mi doza rația și mi-o dădea, dojenindu-mă că nu mânânc destul...

Mai aveam o problemă. Marea mea problemă din copilărie : nu suportam laptele dulce. Ori aici, la secția T.B.C., primeam câte jumătate de litru de lapte pe zi, pe care toți mă sfătuiau să-l beau, dar eu nu puteam.

Cineva a avut o idee salvatoare : puneam laptele într-un borcan, apoi borcanul îl așezam deasupra ușii în firida unde era becul. A doua zi devenea lapte acru pe care îl puteam consuma.

Noi primeam zilnic (la regimul TBC) câte o bucățică de unt pe care nu-l puteam mânca. Îmi făcea rău datorită afecțiunilor hepato-gastrice.

Cu medicamentația intensă dată de doctorul Șeban, cu zahărul și biscuiții primiți, am reușit să mă refac ușor. Doctorul Șerban declarase că sunt persoana cea mai bolnavă de pe secție.

Zgomote în urechi

Mi s-a administrat atunci 70 de grame de streptomycină. Datorită cantității mari de antibiotic mi-au apărut niște vâjâituri în urechi care persistau zi și noapte și care mă exasperau.

Nu am putut găsi nici un remediu pentru a scăpa de această stare. Îmi înfundam urechile cu te-miri-ce găseam, ca în felul acesta să amplific zgomotele, ca după ce scoteam dopul, zgomotul să se micșoreze, dându-mi oarecare senzație de ușurare.

După puțin timp zgomotele reveneau la normal.

M-a chinuit mult această stare, până când în urma unor evenimente deosebite pe care le voi relata mai târziu -față de situația nou creată- zgomotele au trecut pe planul doi. Și astfel m-am obișnuit cu ele.

Aceste zgomote n-au dispărut niciodată. Le simt și în prezent. M-am obișnuit atât de mult cu ele încât când scad din intensitate mă neliniștesc...

Greva foamei

Fiind în spital, auzisem că cei de la secția T.B.C. au făcut greva foamei, cerând niște drepturi, printre care și o durată mai mare a plimbării.

Auzeam cum greva durează de multe zile, cum erau alimentati forțat. Îmi amintesc cum după vreo 30 de zile de greva foamei, a fost adus în salonul în care eram la spital un deținut pe

targă în stare de inconștiență. Se numea **Lale Burecu**, un țăran macedonean -adevărat monument de rezistență și caracter. Îl cunoșteam dinainte, de la Baia Sprie.

S-au făcut mari eforturi să-l aducă în simțiri. Boala pe care o avea se agravase și după un timp a murit.

*

...și timpul trecea , când mai greu, când mai ușor. Mă reconforta prezenta lui Gigi Dragon, Tase Berzescu, Vasile Alupei, Tavi Rădulescu, Mihai Timaru... care de-a lungul timpului mi-au fost ca adevărați frați și care m-au ajutat să mă pun pe picioare.

Rugăciunea, poeziile, noutățile și cerneala

Rugăciunea era prezentă, recomfortantă și dătătoare de speranțe. Nu de speranță în eliberare. Această speranță o pierdusem încă de la Pitești... ci speranța unui mai bine ce se putea contura transcendentă.

Învățam poezii de Radu Gyr, poezii care circulau transmise prin pereți cu ajutorul alfabetului morse.

Mai reușeam și eu să-mi transform gândurile în versuri pe care le comunicam celor din jur.

Știri din exterior nu prea aveam. Doar când venea cineva nou de pe la alte închisori, mai ales de la Jilava, unde era o mișcare mai mare printre deținuți. Așa că noutățile noastre cele mai recente aveau mai bine de un an sau chiar doi...

Cineva dintre noi a reușit să facă cerneală din florile de regina nopții care erau din abundență în curte. Ieșise un albastru (aproximativ) care cu un betigaș pe câte o hârtie de ambalaj găsită prin curte lăsa urme cât de cât vizibile.

Desigur, riscul de a fi prinși era mare. O pedeapsă pentru noi cei atât de bolnavi putea fi fatală.

Țin minte cum părintele **MITROI** a început să scrie pe bucăți de hârtie de ambalaj, Istoria Bisericii...

La o pecheziție a reușit să subtilizeze rapid hârtiuțele în saltea, dar nu și sticluța cu licoarea albastră.

-Ce-i asta ? , l-a întrebat gardianul
La care părintele Mitroi a răspuns :
-Sunt intelectual și nu pot trăi fără să scriu.
Gardianul a luat sticluța. L-a amenințat cu carcera, iar noi
toți așteptam cu groază să vedem ce se va întâmpla cu părintele.
Prin ce miracol...? Nu s-a întâmpla nimic.

...

Părintele Mitroi era un om de o mare valoare intelectuală.
Reușise să refacă istoria bisericii din primele timpuri. Numai cu
alfabetul morse stătea mai puțin bine.

Noi, ceilalți, comunicam cu ușurință prin acest alfabet
(desigur —cu pază la ușa spre a nu fi surprinși și pedepsiți).

Părintele Mitroi făcea eforturi considerabile să deprindă
alfabetul, dar în zadar...Nimic nu se lega de dânsul. Deși într-o
vreme era violonist în orchestra radio București. Probabil -de la o
anumită vârstă- unele deprinderi nu pot fi însușite.

Într-o zi Tase Berzescu a încercat să ia legătura prin
morse cu părintele, care era în celula vecină. Bate Tase în perete,
dar primește niște semnale confuze...Bate din nou... Dar se aude
atunci deschizându-se geamul da la celula părintelui și i-am
recunoscut glasul :

-*“Ce vrei să spui, măi Tase ?”*

Scena a produs mult haz. Se asemăna cu scenele din
filmele cu Stan și Bran când vorbeau la telefon din camere vecine
și cu ușa deschisă.

...

Obiectivul principal : buna dispoziție

Timpul trecea mai cu una mai cu alta, încercând a
face să fie cât mai mult zâmbet în cameră.

Într-o seară -în timp ce voiam să mă spăl pe dinți-
inginerul Jijie se adresează celorlalți din caameră :

-*Măi fraților, măi...Priviți ce vrea să facă Aurică.*

Ceilalti se uită la mine și încep să râdă, iar eu cu periuța
în mână, gata de a o pune în funcție, priveam intrigat , neștiind ce
se întâmplă.

Râsul celorlalți se transformă în hohote...Când mă uit mai atent la periuță observ că pusesem pasta pe spatele periuței.

Periuță și pastă aveam încă de la Baia Sprie unde se putea cumpăra așa ceva. Chiar dacă eu nu aveam bani, aveau alții. Așa că m-am ales cu o periuță și câteva paste.

O notă dominantă a acestei perioade era menținerea cu orice preț a bunei dispoziții. Aceasta -mai ales- că nu erau puține momentele când îmi răsunau în minte urletele celor de la Pitești ce topăiau furibund în jurul victimei, răcnind și hohotind în răs sarcastic. Un amestec infernal de sunete... O simfonie a întunericului minții.

...

Azi îmi este peste putință să mă plasez cu certitudine în timp.

Eram în cameră cu Ionică Ungureanu -unul din prietenii mei buni- când am învățat pe de rost (nu știu de la cine) Evanghelia după Matei.

Acum mi se pare acest lucru incredibil... Și totuși așa a fost.

Moartea camaradului “Teicuțu”

Într-o zi de vară -prin iunie sau iulie- s-a auzit o împușcătură. După împușcătură niște strigăte... Se împărțeau ordine... zgomotul creștea. De la ferestrele noastre nu se putea vedea spre curtea centrală, dar am înțeles că ceva groaznic se întâmplase.

În scurt timp zgomote uriașe se auzeau dinspre celular. Cred că se bătea în toate ușile de fier. Zgomotele se amestecau cu strigăte : *Asasini, asasini !*

A început să funcționeze intens sistemul de comunicații prin morse, între camere și etaje. Între pavilioane veștile se transmiteau mai ales prin macedoneni în dialectul lor pe care gardienii nu-l înțelegeau.

Asa am aflat că POPA IOAN zis “TEICUȚU” pentru firea blândă pe care o avea – era închis din 1941- fusese împușcat.

Am aflat cum Coler -directorul pușcării- alerga ca un descreierat prin curte împărțind ordine gardienilor care coborâseră înarmați și cerând -probabil- întăriri.

În acest timp se auzeau din zidurile închisorii strigătele deținuților : “*Asasinilor, asasinilor !*”

Aceste strigăte s-au auzit până dincolo de oraș. Erau mii de voci care strigau și un număr dublu de pumni care băteau în uși.

Aflasem pe urmă cum s-a întâmplat cazul :

Teicuțu era bolnav cu stomacul și avea dureri îngrozitoare de multă vreme, dureri ce nu le mai putea suporta.

După ce ceruse -în zadar- tratament ca să-i aline durerile (dar nu primise) a cerut să fie scos la comandantul închisorii, colonelul Coler, sperând că poate îl va îndupleca să poată fi tratat.

La multele insistențe ale “Tăicuțului” este dus la Coler, comandantul închisorii.

La întoarcere de la Coler, Tăicuțu a relatat că plângându-se directorului despre durerile lui -și că sunt atât de mari, încât îi vine să se sinucidă- Coler i-a răspuns :

-Bine, aruncă-te în sârme și va fi mai puțin cu un bandit.

Nu știu dacă dialogul s-a desfășurat în acești termeni, dar conținutul a fost cel de mai sus.

În interiorul zidurilor închisorii, la câțiva metri de zid, era un gard de sârmă înalt de vreo 2 metri și de care nu aveai voie să te apropii. Sentinelele de pe ziduri aveau ordin să tragă fără somație în cei ce se apropiau de acest gard de sârmă.

Lui Teicuțu îi rămăsese în minte vorbele lui Coler și-și făcuse un plan pe care nu l-a spus celor din celulă.

Când cei din celulă au fost anunțați că vor ieși la plimbare, Teicuțu, simulând o durere de cap (poate o și avea) și-a legat o batistă peste frunte și a coborât în curte.

La plimbare, profitând de o neatenție a gardianului, a fugit spre gardul de sârmă, trăgându-și batista peste ochi.

Cu un singur glonte tras în regiunea capului, sentinela l-a doborât.

Ce buni țintași erau securiștii !

Am aflat, apoi, că “românașul” care a tras -fecior de țăran de pe nu știu unde- a fost înaintat în grad, a primit permisie

și o recompensă în bani pentru “marele act de vitejie”, ucigând un român chinuit și lipsit de apărare.

Prin giurgiuvelele de la ferestrele celularului mai exista câte un orificiu prin care se putea vedea în curte. Când s-a auzit împușcătura unii au văzut toată scena. Au urmat bătăile în ușile de fier care aveau o rezonanță puternică și apoi strigătele detinuților.

Cetățenilor din orasul Aiud nu le-a fost greu să afle ce s-a întâmplat în închisoare.

Mulți gardieni erau localnici și nu toți țineau consemnul tăcerii. Așa se face că în aceeași zi vestea a ajuns până în Teiușul lui Teicuțu.

A doua zi am auzit sunet de clopot de la mare depărtare ce ne-a făcut să credem că-l plâng pe camaradul Popa Ioan zis Tăicuțu.

A urmat o înăsprire drastică a regimului de închisoare.

Nu mai eram scoși la plimbare, mâncarea slăbise mult...

Am aflat (prin sistemul de comunicare morse) că unii ofițeri politici securiști umblau din celulă în celulă și acolo unde depistau urme de var pe deasupra ușii sau căzute pe jos, deduceau rapid că acolo s-a bătut în ușă. Deținuții din acele camere au fost puși în lanțuri -mulți dintre ei fiind trimiși în lanțuri la Gherla-.

Se instaurase o atmosferă de teroare. Se dublaseră gardienii pe secții, iar în afara zidurilor -cei de la etajele 2 și 3- i-au văzut circulând înarmați.

-De ce se temeau oare ?

-Ce “imens” pericol reprezentam noi cei strâmbi, chirciți, ologi, ce ne tărăm pe brânci și coate ?

Noi cei roși de boli și îmbătrâniți în închisoare.

Și totuși, îi speriasem... Totuși, eram o forță.

Asta o confirmau chiar ei, dușmanii noștri.

Plcare dubioasă din Aiud

Într-o zi se deschide ușa, intră gardianul zicând :

-Vișovan, fă-ți bagajul și urmează-mă.

În această atmosferă tensionată de după împușcarea lui

Teicuțu, cu anchete, punere în lanțuri, trimeri la alte închisori... nu mi-a fost chiar la îndemână de ce se întâmpla.

Cu toate că secția noastră de bolnavi T.B.C. a fost în afara cicuitului de manifestări de revoltă în urma împușcării lui Teicuțu, noi aflăm mai târziu de cele întâmplate... Totuși psihoza terorii securității și în special a “**Piteștiului**” în care erai învinuit de te miri ce -de care tu habar nu aveai- persista.

Și mai groaznic este ca să fii învinuit de ceva ce nu cunoști, deoarece nu poți să-ți formulezi nicicum apărarea. Altceva e când ești învinuit de ceva real. Atunci ai curajul răspunderii sau îți formulezi refugii în cunoștință de cauză.

Mintea mea -deși mult ameliorată- rămăsese totuși bolnavă în urma Piteștiului. Reușeam destul de eficient să mi-o menajez. De data asta -însă- urmându-l pe gardian mă gândeam : Ce or fi vrând ?... Ce or mai fi născocit?...

Sunt introdus într-o cameră mică unde exista doar o masă și o banchetă.

Mi-am imaginat că aici vor veni anchetatorii să mă interogheze. Oare despre ce ?

După câteva ore mi se pun ochelari negri și sunt transportat într-un loc despre care mi-am dat seama că e gara C.F.R.

Curând aud o animație în rândul celor care mă transportau și urechea surprinde o frază din discuțiile gardienilor :

... ”*În dubă nu există nici o carceră liberă*”...

Sunt condus din nou la mașină și de acolo la închisoare , în aceeași cameră din care plecasem.

Eram speriat.

De ce oare -pentru mine- trebuie să fie carceră separată în dubă ? Unde urma să fiu dus ?

Îmi trecea prin minte : Desigur la Ministerul de Interne... Oare de ce ?

Auzisem mai înainte că se încerca să se inventeze un “comandament legionar” care să fi “organizat” manifestările explozive din ziua uciderii lui Teicuțu.

Cum să se fi organizat ?... Doar manifestarea a fost explozivă la auzul împușcăturii...!

Mintea mi se inflamase, inventând tot felul de scenarii care de care mai groaznice.

Oare se organizează un nou Pitești ?

Totuși, de data aceasta raționam mai detașat știind că am reușit să mă ridic deasupra acelei groaznice situații. Apoi, aveam rugăciunea la îndemână. Puteam să mă rog și să zic : “Fie, Doamne, voia Ta”.

Încă de când am sosit la Aiud de la Baia Sprie, după ce m-am îmbolnăvit , fiind slăbit peste măsură, am început să am din când în când niște crize nervoase... Erau urmările Piteștiului. Aceste crize mă duceau până la inconstiență.

Odată cu refacerea organismului au început să se mai rărească și acest crize.

Am primit ceva tratament și chiar aveam la mine o sticlură cu-te-miri-ce sedative pentru asemenea situații.

Rămas în cămăruța respectivă m-am gândit să transmit prin morse unora care ar fi putut recepționa mesajul meu.

Am spus cine sunt și că sunt expediat în condiții cu totul și cu totul deosebite la o destinație necunoscută. Dacă voi dispărea să fie anunțată familia – și mi-am dat adresa mea.

Peste câțiva ani, tot în închisoare (dar lungă a mai fost închisoarea asta !) un camarad îmi spune că a recepționat mesajul meu, întrebându-mă ce s-a întâmplat cu mine atunci.

...

Au trecut mai multe zile în acea încăpere, zile de mare neliniște a necunoscutului.

La un moment dat mi se spune să-mi fac bagajul.

Sunt dus în curtea închisorii unde mă așteaptă o dubă-mașină de mare capacitate.

Mi se spune să urc în dubă. Nu mică mi-a fost surprinderea când ușile interioare erau toate deschise. Duba era complet goală. Atât compartimentul mare, cât și cele mici. Sunt introdus într-o celulă mică, poate nici chiar jumătate cât carcera din duba-tren. Trebuie să stau într-o poziție foarte incomodă.

Când duba s-a pus în mișcare, mi-am dat seama că sunt singurul pasager. Deci pentru mine se pune la dispoziție o dubă atât de mare, dar înghesuit într-un spațiu atât de strâmt.

Gândurile iar mi-au luat-o razna, închipuindu-mi cât de periculos sunt considerat. Mă îngrozeam de ce mă aștepta...

Era o căldură îngrozitoare...Simțeam că mi se face rău. Am leșinat. Când m-am trezit, eram întins la marginea șoselei, iar gardienii se uitau la mine și mă stropeau cu apă.

Cel mai mare în grad -probabil conducătorul escortei- pe care îl chema (pare-mi-se) Petrescu era un tip înalt, negricios, cu o expresie foarte rea. Mă întreabă dacă am medicamente la mine. Știa că sunt grav bolnav deoarece avea și dosarul medical.

Eu, cotrobăind prin bagaj, găsesc o sticlură cu o licoare ce am primit-o pentru potolirea crizelor mele nervoase și speram să mă ajute...

Respectivul îmi cere sticlura, se uită la ea, și spre groaza mea, o sparge de asfalt. Eu așteptam să-mi dea câteva picături ca să mă refac cât de cât.

Am fost reintrodus în dubă și duba și-a continuat drumul. Oare spre unde ?...Desigur spre Ministerul de Interne, deoarece numai acolo puteai fi dus cu asemenea restricții.

La întrebarea pe care mi-o puneam –“Oare de ce ?” îmi veneau în minte cele mai teribile scenarii posibile. Ca atunci când așteptam acea pedeapsă “deosebită” cu care mă amenințase Țurcanu.

Cumpănind -după ani de zile- îmi dau seama că “pedeapsa” a fost însăși amenințarea.

Cred că e mult mai simplu să treci printr-o greutate oricât de groznică ar fi ea, decât să stai sub amenințarea perpetuă a unor grozăvii pe care ți le inventa mintea bolnavă.

Pe drum se lăsase deja seara. Puteam oarecum să respir mai bine...

Simt că mașina se opreste, iar după discuțiile gardienilor (pe care le puteam auzi) și după mișcările pe care le intuiam, am realizat că bravii mei gardieni au dat de un lan de porumb și aruncau din abundență știuleți în dubă.

De... Eram în socialism și totul aparținea tuturor.

Într-un târziu în noapte consideram că am ajuns în București și așteptam să aud zgomote de mașini, de tramvaie, chiar mai puține (fiind noapte), dar totuși să aud, căci Ministerul de Interne se găsea în centrul Capitalei.

Spre surprinderea mea, după câteva zgomote mai deosebite a urmat iar o perioadă lungă de tăcere după care mașina stă. Mai merge câteva sute de metri și iar stă. Din depărtare aud :

Fortul numărul unu ?... Bineeee! Postul numărul doi ?...

O... de-ar fi Jilava -gândeam în sinea mea- ar însemna că lucrurile nu sunt atât de precipitate și aș avea un moment de respiro.

Când în cele din urmă duba se opri și mi se spune să cobor, cu toți ochelarii care-mi blocau vederea, aceștia fiindu-mi puși destul de stângaci, observ că sunt la Jilava.

Pe cât de hidoasă era Jilava, nu pot să-mi exprim bucuria pe care am avut-o văzând această închisoare.

Faptul de a nu fi dus direct la Ministerul de Interne –cum îmi imaginam- spre a fi anchetat pentru cine știe ce “crime” pe care nu le făcusem, mă liniștea. Faptul de a avea un moment de respiro mă încuraja...

În sfârșit, am descoperit, sunt martor

...Mai apoi am fost introdus într-o cameră numai în chiloți și bocanci și cu spaima Piteștiului în oase.

După prima impresie, m-am liniștit. În cameră erau oameni liniștiți fără torționari stil Pitești.

M-au înconjurat cei de acolo și m-au întrebat de unde vin. Le-am povestit toată târâșania cu **călătoria** mea cea **sprincenată** în condiții de maximă securitate pe care acum chiar că nu o mai înțelegeam. Doar fusesem introdus cu alți oameni...

Eu le spuneam din ale mele, ceilalți îmi spuneau din ale lor. Unii mergeau la judecată, alții fiind judecați se îndreptau spre alte închisori. Jilava era loc de trecere.

A doua zi mi s-au dat haine de pușcărie și sunt mutat într-o altă cameră. Acolo erau câțiva care auziseră despre mine și eu despre ei.

Gândul la ceea ce poate să urmeze persista , ridicând mereu semne de întrebare. Dar faptul că nici în prima zi, nici în a doua nu s-a întâmplat nimic, mă făcea să fiu mai liniștit.

Peste câteva zile sunt dus la o mașină mică stil dubă. Îmi dau seama că străbat Bucureștiul, iar când cobor mi se spune că sunt la Tribunalul Militar.

Oare vor să mă condamne din nou ?

Întrebarea mă tot fura mereu...

Sunt introdus într-o sală de așteptare în care era și Alexandru Constant – fost ministru legionar.

Schimb câteva cuvinte cu el. Nu-și putea nici el da seama despre ce ar fi vorba. La rândul lui îmi spune motivul pentru care era acolo și pe care nu-l mai rețin.

După un timp vine un gardian care îmi spune să îl urmez și mă văd dus înapoi la dubiță.

Ajuns la dubiță îmi spune doar atât :

-Acuzatul nu s-a putut prezenta.

Am simțit un sentiment de ușurare, aflând că eu nu sunt acuzatul. Dar atunci ce poate fi ? Cine este acuzatul ?

...

Intors în camera de la Jilava le spun celorlalți cum stau lucrurile. Între timp mai fuseseră introduși în cameră câțiva deținuți și care s-au dovedit a ști câte ceva.

Astfel aflu că un student în medicină **MUNTEANU** (Eugen ?) care trecuse prin Pitești, deținând funcții prin comitetele de tortură a fost eliberat . La eliberare a primit de la securitate anumite însărcinări din parte securității...Omul ajuns în libertate n-a mai vrut să fie executor fidel al misiunii primite. Drept pedeapsă pentru aceasta a fost rearestat și acum căutau motive pentru a-l condamna.

Știindu-se că la Pitești a făcut parte dintr-o echipă de tortionari, iar din declarațiile unora a reieșit că eu am fost una din victimele sale, am fost citat pentru a-l acuza.

Trebuie să menționez că după anul 1952 nu s-a mai putut ține secretul asupra celor petrecute la Pitești. Se aflaseră multe în țară... Atunci oculo- iudeo-masonică –care condusesese din umbră masacrele- a recurs la o înscenare , insinuând că ceea ce s-a petrecut la Pitești a fost la ordinul lui Horia Sima pentru a compromite partidul comunist.

Atunci au fost executați 17 inși dintre care -cei mai mulți- victime total nevinovate. Aceasta numai ca să reușească înscenarea. Cu tot sângele nevinovat vărsat de aceste fapte ale întunericului, adevărul gol-goluț a ieșit la iveală.

Cineva din cei cu care eram în cameră a stat în celulă cu acel Munteanu – după arestarea sa. Munteanu îmi spusese că m-a torturat și pe mine.

Munteanu mai spunea că în timpul cât a fost liber s-a căsătorit și avea o fetiță. El –Munteanu- era grav bolnav de meningită.

Am rămas surprins de toată povestea asta. În primul rând pentru că nu mi-l aminteam.

M-au torturat atâția...

Nu puteam să-mi amintesc pe bunii prieteni care au suferit alături de mine și pe care voiam să mi-i amintesc. Cu atât mai mult pe torționari. Desigur, cu excepția lui Țurcanu și ajutoarelor lui apropiate...

Personal mă simțeam liniștit și nu puteam să-mi explic arsenalul de secret și rigurozitate cu care am fost transportat la Jilava și care în mintea mea încă bolnavă luase proporții monstruoase.

Peste vreo două săptămâni sunt dus din nou la Tribunalul Militar unde chemat din sala de așteptare sunt introdus în sala de judecată.

În boxă stătea un individ palid, slab, cu ochii în pământ.

Sunt întrebat din nou cum mă cheamă (de parcă n-ar fi știut), ce condamnare am, dacă am fost la închisoarea Pitești și în ce perioadă și dacă am fost torturat.

Răspund afirmativ.

Pe urmă, arătându-mi-l pe inculpat, mă întreabă dacă îl cunosc.

Răspund sincer că nu-mi amintesc să-l fi cunoscut vreodată. Apoi președintele îi spune numele și-mi spune că sunt declarații care atestă faptul că m-a torturat. La care eu răspund că au fost atâția care m-au torturat încât nu-l mai pot recunoaște.

Cu asta am fost scos din sală și trimis înapoi la Jilava.

Mi-am făcut procesul de conștiință.

Dacă alții au spus că respectivul a fost torționar și m-a torturat și pe mine, n-ar fi fost drept să-l acuz ?

-În primul rând nu mi-l aminteam.

-În al doilea rând, fiind pus în libertate n-a mai vrut să facă jocul securității.

-În al treilea rând, era grav bolnav de meningită.

-În al patrulea rând , n-a torturat el de bunăvoie pe alții, ci numai după ce a fost supus și el la torturi groaznice până i-a fost spălat creierul și transformat în bestie comunistă. N-a avut această

târie din naștere ca să reziste până la capăt. Paharul târiei lui a fost mai mic decât al meu. Nu pentru că el ar fi vrut, ci pentru că așa a vrut Dumnezeu.

Peste vreo două luni am auzit că Munteanu a murit.

Rătăcit și uitat la închisoarea Jilava

La Jilava mâncarea era ceva mai consistentă ca la Aiud. Cu toate acestea eu nu puteam mânca. Afecțiunea mea hepato-gastrică se accentuase și nu mă puteam alimenta.

Am cerut să mi se dea separat porția de cartofi doar fiartă, fără altceva. Deasemeni și porția de ulei separat, știind că în felul acesta voi putea mânca. N-am reușit să primesc. Am reușit -însă- să fiu schimbat, pe baza dosarului meu medical, într-o anexă a spitalului Jilava cu un regim cât de cât mai dietetic...

Și iarăși încă o teamă. Se lăsase frigul. Atmosfera din închisoare era jilavă...

Am nimerit într-o cameră cu oameni deosebiți, buni camarazi care știau să facă trecerea timpului mai ușoară.

Aici l-au reîntâlnit pe Mihai Timaru adus și el de la Aiud pentru un proces. L-am cunoscut pe fostul căpitan **IVĂNICĂ** din Giurgiu – om plin de bună dispoziție.

Într-o zi, fiind la plimbare, pe lângă noi trec câțiva dintr-o altă cameră ce erau de la baie. Printre ei -unul extrem de slab, cu o zeghe aruncată peste trupul proaspăt scos din apă. Avea picioarele goale în niște bocanci mari ce-i târa după el cu un râs nătâng pe față...

Îmi spuse cineva că este **NONU SASU**.

Auzisem despre Nonu Sasu că a fost un om de o valoare deosebită, dar -datorită greutăților din închisoare- ajunsese acum într-o formă nelucidă.

Era evident că pe acest frig a ieșit din baie astfel anume ca să moară.

M-am bucurat când peste ani am auzit că Nonu Sasu și-a revenit, că era sănătos și că lucra ca inginer pe undeva...Mai că nu mi-a venit să cred.

O vizită medicală la Jilava

Am relatat mai înainte despre zgomotul infernal ce mi-a apărut în cap și în urechi la închisoarea Aiud și care mă urmărea obsedant tot timpul.

Cu aceste evenimente precipitate din ultima perioadă, zgomotul trecuse pe planul al doilea. Pe planul întâi erau gândurile la ceea ce se întâmpla.

Zgomotul, deși era persistent, nu era atât de supărător. Totuși, fiind la Jilava și aflând că aici vin din când în când medici de la penitenciarul Văcărești pentru a consulta bolnavii, m-am înscris și eu pentru vizita de consult O.R.L.

Au trecut zile, poate chiar săptămâni, până când -într-o zi- gardianul ne anunță că cei care ne-am înscris pentru consult să poftim la infirmerie.

Ne adunaserăm cam mulți. Atunci am aflat că medicul O.R.L.-ist vine la consult de două ori pe an.

După un timp vine gardianul nervos și ne spune că trebuie să ne întoarcem în cameră, că doctorul -pe care îl chema **ASCHENAZIE**- și-a făcut norma de 16 oameni pe zi. Restul era să fim consultați altă dată, adică peste jumătate de an.

Gardianul însuși era revoltat de atitudinea doctorului și a zis că merge la comandant să-i raporteze despre acest caz.

Ce a făcut, ce n-a făcut acest gardian, care se dovedi a fi om de omenie, că s-a întors nu peste mult și ne-a zis :

-Înapoi la infirmerie...Mama lui de doctor...16 oameni norma ?!

Nu-i vorbă că și doctorul ne-a consultat pe măsura : doi inși pe minut.

Când a ajuns la mine (sau am ajuns eu la el) i-am spus despre zgomotele din urechi (cap).

Îl văd cum face un cornet din hârtie, privește la urechi, dar nu se uită la ele, apoi îmi vârbă cornetul într-o ureche (Doamne, iartă-mă) și își apropie urechea sa de gura cornetului ca și cum și el ar vrea să audă zgomotele mele din cap și urechi.

N-am înțeles niciodată acest gest. Mi-a prescris să iau luminal.

Zgomotele persistă chiar și în acest moment în care relatez aceste lucruri, dar nu mă mai deranjează. Am impresia că m-ar deranja dacă nu le-aș auzi.

Marea surpriză

Era toamnă. Se răcise vremea căci era 14 octombrie 1957 –ziua Cuvioasei Parascheva.

Cam pe la ora 10.00 intră în cameră un plutonier cu un dosar și întrebă :

-Care-i Vișovan Aurel ?

Tresar puțin emoționat deoarece nu prea aveam situații plăcute atunci când eram căutat.

Răspund prezent. Plutonierul îmi spune să mă apropii.

Mi se iau toate datele de stare civilă și penitenciară , care sunt comparate cu o fișă pe care o avea la dosar. După ce toată această verificare fu terminată, plutonierul îmi comunică :

-În conformitate cu -nu știu ce reglementare juridică- avându-se în vedere perioada de muncă prestată la Gherla și Baia Sprie, raportată la pedeapsa de 10 ani, pe care o executam atunci, am intrat în conditional. Adică beneficiaz de 9 luni reducere de pedeapsă și urmează să fiu pus în libertate. Mă pune să semnez și plutonierul pleacă.

Nu pot să exprim sentimentul pe care-l încercam. Era un lucru pe care nu-l așteptam și nu credeam -în ruptul capului- că ar fi posibil.

Știam că la expirarea pedepsei erai trimis la domiciliu obligatoriu. Așa că am început să râd , neacordând sanse acestui anunț.

Gândindu-mă -însă- că e ziua Sfintei Parascheva, iar mama era tocmai Paraschiva, ceva-ceva s-a modificat în această privință. Consideram că ar putea fi un semn ceresc... Dar, până la urmă, lucrurile le-am lăsat să treacă tot ca până atunci fără să-mi fac iluzii.

Faptul, însă, că eu eram la Jilava, închisoare cu regim de trecere, și nu la Aiud cu un regim strict, mai ales pentru legionari, mă făcea ca din când în când să mă mai gândesc și la ce urmează.

Iată ce a urmat :

Pe data de 6 noiembrie 1957 mi se spune să-mi fac bagajul și să-l urmez pe gardian.

Sunt condus la grea penitenciarului unde mi se iau toate datele. Sunt comparate cu cele de pe registrul lor și mi se spune că mâine, 7 noiembrie 1957, voi fi pus în libertate. Formalitățile le fac acum pe data de 6 noiembrie, pe 7 noiembrie fiind sărbătoare.

Mi se înmânează biletul de eliberare cu data de 7 noiembrie, primesc 66 lei bani de tren până la Sighet, un pachetel cu hrană rece și mi se spune ca nu cumva să spun de unde vin.

După aceasta sunt condus într-o cameră cu multe paturi goale, dar unde mai găsesc un tânăr cu numele **MOLDOVAN**. Noul meu ortac de cameră îmi spune că avusese un an condamnare în legătură cu revoluția din Ungaria. Expirându-i pedeapsa, aștepta ca a doua zi să fie pus în libertate.

Eu tot nu aveam încredere în această eliberare, mai ales că auzisem de atâtea farse pe care le făceau acești “**domni**” comuniști unora, special pentru a le zdrobi și mai tare sistemul nervos.

Astfel, de exemplu, doctorului Brancovici (un nume în radiologie) i se spune că va fi eliberat. I se simulează formele de eliberare... A ajuns până la poarta din afară cuprins de bucuria eliberării. După ce a călcat **pe pământul liber**, a fost întors și reintrodus în celulă.

Este de imaginat ce prăbușire interioară se poate întâmpla în acest caz.

Eu? Ce ironie ! Mi-am zis : dacă-mi fac și mie una ca asta, arunc cei 66 lei la tinetă. Asta da răzbunare !

Așa că a doua zi -7 noiembrie- la ora șapte ne-am îndreptat cu gardianul spre prima poartă unde s-a înscris ceva într-un registru. Când am ajuns la poarta a doua gardianul ne întrebă dacă cunoaștem Bucureștiul...

Ne explică să mergem pe jos până dăm de linia de tramvai. Ne-a întrebat dacă avem bani de tramvai. Am răspuns că nu avem decât banii de tren. Gardianul a tăcut o clipă apoi ne-a zis : *Nu-i nimic, spuneți casierului că veniți de la Jilava – fiți siguri că n-o să vă ia bani.*

Am zâmbit în sinea mea de contradicțiile indicațiilor primite la grefă față de cele primite la poarta de ieșire.
Astfel am făcut primul pas în afara porții închisorii.

...

De la București la Sighetul Marmației

...

Am privit înapoi să văd dacă nu cumva aleargă cineva în urma noastră ca să ne întoarcă.

Nu alerga nimeni.

Împreună cu Moldovan mergeam la pas tăcuți spre tramvai.

Avem un sentiment ciudat de a nu se fi întâmplat un lucru extraordinar. Aceasta -poate- și datorită faptului că după atâta vreme se estompase chiar și bucuria.

Nu mă puteam bucura suficient. Și apoi nu știam dacă mai am pe cineva acasă. Dacă mai trăiește mama și sora mea.

Am urcat în tramvai și ni s-a cerut taxa. *N-avem... Venim de la Jilava*. Asta se putea vedea bine pe fețele noastre. Casiera n-a zis nimic, înțelegându-ne.

Ceea ce m-a surprins cu totul în mod deosebit, a fost când am auzit primul glas de femeie. Mi s-a părut atât de stranie, aproape ireală vocea aceea subțire și melodioasă...D-apoi când am văzut primii copii, acești oameni în miniatură de care uitasem demult-demult.

Am ajuns la Biserica de lângă Palat, unde am intrat să ne închinăm și să mulțumim lui Dumnezeu că totuși se pare că suntem liberi.

Aici m-am despărșit de prietenul Moldovan care mi-a dat indicații cum să ajung la gară.

M-am urcat într-un alt tramvai cu direcția gară. De data asta nu mi-a mers chiar ca înainte. Când am zis că vin de la Jilava și nu am bani, mi s-a răspuns pe un ton cam apăsător (o fi fost comunist) că ei n-au dispoziții să ducă gratuit pe cei de la Jilava. Dar nici nu m-a dat jos din tramvai.

Ajuns la Gara de Nord pe care o vedeam pentru prima dată și mă îndrept direct spre casa de bilete de unde cer un bilet pentru Sighet...

Eram obosit și -culmea- blazat. Nu radiam de bucurie. Mergeam în necunoscut. Simțeam imperios nevoia să mă odihnesc.

Mă îndrept spre sala de așteptare. Vreau să intru, dar un cetățean postat în ușă îmi cere biletul de peron. N-aveam așa ceva. Mi s-a spus că nu pot să intru fără bilet de peron, dar dacă sunt **băiat deștept**... Ce voia să spună respectivul ? M-am dumirrit puțin mai târziu că așteaptă bani. I-am spus că vin de la Jilava, dar pe ăsta nu-l interesa acest lucru...

Cu un sentiment de dezgust mă îndepărtez de sala de așteptare și văzând un gardian, mă îndrept spre el și-i spun că vin de la Jilava, sunt bolnav și trebuie să mă odihnesc, iar tren nu am decât diseară.

Omul a fost înțelegător și m-a îndreptat spre punctul de Cruce Roșie din gară.

Acolo o asistentă m-a introdus într-o cameră cu mai multe paturi și mi-a oferit un pat pe care m-am întins imediat

Eram atât de blazat încât aproape nu mai făceam diferența între patul acesta și cel de la Jilava, nici faptul că văd cum oamenii se mișcă liberi, nici măcar faptul că pot să ies din cameră și să merg la tren.

Seara mă urc în tren și mă așez într-un compartiment cu alți oameni.

Deși se putea vedea vădit -pe mine- că vin de undeva de pe alte târâmuri, nu m-a luat nimeni în seamă să mă întrebe de unde vin. Dar nici eu nu i-am luat în seamă.

Asist la discuții anoste, stereotipe, după care am adormit. Adorm cu gândul pe cine voi găsi acasă.

Era un drum lung și plictisitor. Parcă de când lumea eram pe tren. Am mai făcut și o întrerupere de mai multe ore în Beclean.

La Sighet ajung în noaptea următoare cam pe la 1 sau 2.

Mă dau jos din tren, văd gara care nu știu dacă mai semăna cu cea lăsată în urmă cu vreo 10 ani.

Zăresc o cișmea. Mă duc să mă spăl pe față, pe ochi, ca să mă trezesc mai bine, am ajuns -doar- în orașul meu.

Ce puteam face la ora 2 noaptea ?

Să mă duc acasă ?... Aș fi mers în necunoscut. Iar dacă găseam pe cineva la miez de noapte s-ar fi speriat de mine. Așa că mai bine m-am întins pe o bancă în sala de așteptare și am dormit până dimineața.

În zori m-am trezit, m-am priment din nou cu apă rece la cismea și am luat-o încet pe drum spre casă.

M-am gândit că totuși ar fi bine să aflu ceva despre ai mei înainte de a sosi acasă.

Cunoșteam o familie care bănuiam că locuiește tot acolo și aceasta era tocmai în calea mea...

Bat la poartă. Vine un domn bătrân, dar cunoscut.

Când îi spun cine sunt, tresare de bucurie și mă îmbrățișează. Astfel aflu că mama și sora mea trăiau.

Când ajung aproape de casă întâlnesc două doamne care veneau în sens invers – spre oraș.

Una din ele mi se pare a fi sora mea Viorica.

Persoana respectivă mă privește mai atent și dintr-odată aud un strigăt : *Aurel !*

Era Viorica ce căzu în brațele mele îmbrățișându-mă.

Urmează întrebările și incredibilul nepotolită, după care sora mea, adresându-se celeilalte cu care venise, o roagă să meargă la birou unde lucra Viorica să spună că fratele ei Aurel s-a eliberat și se întoarce cu el acasă.

Nu mai știu ce am putut vorbi cu Viorica până acasă. Cert este că i-am spus să o pregătească pe mama pentru a nu face un șoc de bucurie.

Lucrurile însă s-au precipitat rapid. Ajuns în fața porții, mama fiind în curte, Viorica intră și-i spune :

-Mamă, a venit un om cu vești de la Aurel.

Mama s-a repezit la poartă și când a dat cu ochii de mine era să se prăbușească într-un hohot de plâns.

Am prins-o în brate și ea a continuat să plângă privindu-mă și îmbrățișându-mă.

...

De unde aveam să știu că numai peste două săptămâni, însoțit de doi gardieni voi face drumul înapoi ?

Întâi domiciliu obligatoriu pe Bărăgan, apoi lagăr la 9
Culme, apoi securitatea de la Baia Mare, din nou condamnat la 25
de ani muncă silnică și iarăși la Aiud până în anul 1964.

SFÂRSITUL PRIMEI PĂRȚI.

01 septembrie 1997.

POSTFAȚĂ

În sfârșit, o mărturie sigură a celei mai abominabile tragedii pe care a întâlnit-o istoria :

Spălarea creierelor prin tortură neîntreruptă.

Oculța comunistă a botezat această operațiune cu termenul confuz de **reeducare**...

Victimele care au suportat supliciul au denumit-o **desumanizare**.

*

Torturarea dușmanilor e cunoscută de la începutul istoriei.

Depășirea pragului ce poate fi numit tortură a fost realizat abia acum la închisoarea Pitești.

Abia acum, comuniștii și-au propus să modifice chiar și ce este dumnezeiesc în creația divină :

Sufletul omului.

...

Au reușit...Dar, numai parțial și pentru puțină vreme.

*

Cu tot secretul desăvârșit pe care l-au țesut în jurul acestei **operații**, ticăloșia a fost deconspirată.

Atât de secretă a fost această mișelie încât nici securitatea -în întregul ei- nu a cunoscut-o.

Au cunoscut-o numai vârfurile securității și ale comitetului central al partidului comunist care erau constituite din **STRĂINI DE NEAM BOLȘEVIZAȚI**. Crima le aparține acestora în întregime. Participarea unor grade inferioare, constituite în majoritate din gardieni semianalfabeți, nu poate fi luată în considerare.

Inițial s-a crezut că această **experiență** s-a făcut pentru prima dată la Pitești.

Numai că din documentele cercetate după anul 1989 s-a constatat că nemernicia este **marfă de import**.

Nu la Pitești s-au făcut primele experiențe !

Nu ! Categoriec nu !

Lecția era cunoscută... Avea și o denumire specială **anchetă prin metoda demascărilor**.

În cadrul direcției penitenciarelor –care era subordonată securității- exista un **compartiment** special al **informațiilor printre deținuți**>.

De aici rezultă că metoda a mai fost eficient folosită și în Uniunea Sovietică de unde a fost importată.

Acolo, în imensul imperiu al întunericului, toate s-au experimentat, realizat, apoi au dispărut într-o ceață densă, neaflându-se nimic în exterior.

*

Aurel Vișovan nu face nici un comentariu în mărturia sa. Ce zice el este o mărturie a unui bărbat care a rezistat supliciilor (asa cum s-a putut rezista la Pitești)...de la prăbușire până la intervenția divină.

Analizând patimile îndurate de Aurel Vișovan, am ajuns la concluzia că singura tărâie pe care te poți sprijini în vremuri de furtună este mila lui Dumnezeu.

Când intervine mila lui Dumnezeu, îți dai seama că toate celelalte tării de sorginte omenească nu valorează mai mult decât sprijinirea pe o umbră.

*

Procedura **demascărilor** (a spălării creierelor) a început la închisoarea Pitești -aproximativ- pe data de 15-20 mai 1949.

Un agent al securității perfect instruit și satanizat (pe nume Țurcanu) și-a recrutat câteva **căzături** din rândurile deținuților (încă pe când era în închisoarea Suceava) și cu aceștia a început operațiunea de torturare a deținuților.

A fost supravegheat, atât de aproape, cât și de la distanță, de ocultă spre a nu da greș.

...

Prin tortură neîntreruptă sufletele s-au prăbușit rând pe rând.

Reflexele condiționate însușite prin educație și experiențe au fost șterse de pe suprafața și din profunzimea celulelor nervoase , fiind înlocuite cu alte reflexe cu conținut comunist.

S-a ajuns la performanța îndobitocirii tinerilor, a transformării lor în simpli roboți ce acționează fără să gândească – **la comandă**.

Prin mijlocirea acestor roboți creați artificial s-a trecut –în continuare- la distrugerea celorlalți studenți sub formă de cascadă în trepte :

Reeducații (roboții) îi torturează pe cei ce încă rezistau până ce și aceștia se prăbușeau așa cum și dâșii (torționarii) s-au prăbușit.

*

Nu comentez nimic asupra gradului de vinovăție a celor din echipa inițială care au acceptat de nevoie să devină unelte mârșave și oarbe a ocultei comuniste.

Asemenea oameni au existat, există și acum și vor exista cât timp va viețui speța umană pe pământ.

Aceștia sunt mișeii. Polul opus al eroilor.

*

Părerea mea este că la data de 25 decembrie 1949, în camera 4 spital, au fost introduși din timp aproximativ 60 de roboți pentru a înfăptui acel atac fulgerător împotriva a circa 20 de tineri -toți șefi de grupuri legionare sau elemente legionare de elită-

...

*

Rănilile fizice și psihice produse de acel **masacru** nemaiîntâlnit sunt atât de adânci încât nu suportă nici o privire retrospectivă din partea victimelor. Mai ales că torturile nu s-au limitat la un simplu atac. Ele au durat doi ani de zile cu perspectivă nelimitată...

Orice amintire despre acea **cumplitate** cutremură în adâncuri pe fostele victime.

Când se vorbește despre Pitești, întreg sistemul nervos al fostelor victime se tulbură și se revoltă încât nu suportă nici o aducere aminte.

Așa se explică de ce victimele Piteștiului păstrează - în majoritatea lor- tăcerea.

*

Au trebuit să treacă aproape 50 de ani de la acele evenimente ca Aurel Vișovan să poată rupe zăgazul cercului de întuneric ce îi încolăcise de multe ori mintea.

La început , prin anul 1990 -cu greu- am reușit să obțin câteva mărturii de la dânsul.

N-am disperat...Reluând mereu-mereu același subiect de la capăt, întunericul s-a fisurat, pătrunzând lumina...

La decizia luată de Aurel Vișovan de a-și scrie memoriile au contribuit și interesele foștilor săi camarazi studenți.

Astfel a sosit și bucuria zilei cele mult așteptate când am primit o scrisoare de la Aurel că își va scrie memoriile cu ajutorul meu.

...
Încă nu s-a terminat anul și lucrul a fost realizat.

01 decembrie 1997.

Gheorghe Andreica.